Parintele Serafim Rose si Apusul contemporan

O scurta analiza a vederilor parintelui Serafim asupra Apusului modern si a relatiilor acestuia cu Ortodoxia

"Fiecare cuvant al nostru trebuie cugetat cu grija, caci la fiecare cuvant se pune in joc adevarul". – Parintele Serafim Rose [1]

Este potrivit a incepe o analiza a gandurilor parintelui Serafim despre lumea apuseana contemporana (secolele 18-21) cu avertismentul de mai sus. Intr-adevar, ceea ce noi, ortodocsii, avem a impartasi lumii apusene este de o importanta vitala si vesnica, si nu trebuie sa ne tratam cu usurinta sarcina (cf. Matei 12:26). Trebuie sa mergem dincolo de parerile noastre, si luand traditia parintilor nostri, sa ne dedicam fiecare cuvant Adevarului intrupat, ca astfel cei ce vor sa incerce cuvintele noastre cu un baros, precum cu un diapazon, sa le afle sunand dulce si cu ingrijire.

Acum, luand in consideratie cuvintele adevarului asa cum se gasesc in lucrarile parintelui Serafim Rose, trebuie sa recunoastem ca avem o sarcina extrem de dificila. Parintele Serafim pare sa faca afirmatii divergente, si uneori chiar contradictorii; pare sa argumenteze un favoarea unui lucru intr-o parte, si impotriva aceluiasi lucru in alta parte. Si, desigur, exista intotdeauna posibilitatea de a nu intelege nimic din ideea pe care parintele Serafim incerca sa o afirme. Este greu pentru un om obisnuit sa inteleaga duhul si profunzimea acelora precum parintele Serafim. Totusi, de vreme ce adevarul este in joc, vom savarsi macar o mica incercare de a-i analiza cuvintele.

Starea de astazi a Apusului

Parintele Serafim a avut mult de spus despre conditia in care se afla apusul la vremea cand a scris el, desi este greu a identifica cu exactitate ceea ce a gandit, fara a citi mult din lucrarile sale publicate. Parintele Serafim spune uneori lucruri ce ni se par de necrezut, dar trebuie inteles in ce context le spune, si pe ce premize se intemeiaza in vorbele sale. Doua din cele mai importante (desi uneori negraite) premize pe care se sprijina parintele Serafim sunt: 1) Crestinii Ortodocsi ar trebui sa caute catre predaniile si vietile sfintilor atunci cand incearca sa inteleaga adevarul; si 2) sfarsitul este aproape, si antihristul va veni curand.

Este adevarat ca parintele Serafim nu a reusit sa termine cartea sa proiectata „Imparatia Omului si Imparatia lui Dumnezeu", dar a scris numeroase eseuri, scrisori si alte carti care documenteaza pe deplin (cand sunt luate ca un intreg) ceea ce credea despre apusul contemporan si omul apusean. Cartea „Ortodoxia si religia viitorului", de pilda, „*este despre <<spiritualitatea>> Ecumenismului, erezia de capatai a celui de-al 20-lea secol*" [2] cu care s-a confruntat apusul. In aceasta carte, parintele Serafim descrie multe fenomene (indeosebi din apus) care le leaga de venirea anti-Hristului.

In alta carte, „Nihilismul", parintele Serafim urmareste caderea lumii apusene pe masura ce nihilismul s-a dezvoltat si a trecut prin diferite stadii, ajungand in cele din urma la un stare in care „*Revolutia a cucerit <<duhul vremii>>, si a merge impotriva acestui puternic curent este peste putintele oamenilor moderni*" [3]. Parintele Serafim credea ca crestinii ortodocsi de astazi sunt la fel de nepregatiti, si ca nu este vreme indeajuns spre a face ceea ce a facut Biserica timpurie, atunci cand a transformat culturi intregi. Parintele Serafim nu spune ca nimeni nu se poate mantui, ci crede ca Apusul, ca un intreg, este o cauza pierduta, si ca tot ceea ce mai putem savarsi este sa „*smulgem din foc pe cativa*" (cf. Iuda 23). Nu privea incercarile de a ajunge la cei din Apus ca fiind pe de-a-ntregul inoportune si nefolositoare, dar credea ca „*rebeliunea nihilista a patruns intr-atat de profund in alcatuirea vremii noastre, incat rezistenta la ea este slaba si ineficace*" [4].

Parintele Serafim credea ca venirea antihristului este foarte aproape, si ca „*in momentul actual al istoriei spirituale a omului – un moment, indiscutabil, de criza si de tranzitie – un Dumnezeu mort, un mare neant, sta in centrul credintei omenesti*” [5]. „*Oamenii par sa fi ajuns prea slabi pentru a se confrunta cu adevarul*” [6]. Secolul al 20-lea a fost, in viziunea parintelui Serafim, „*veacul superstitiei*” [7]. Desi nu ne-am izbit inca de aceasta stanca, cu siguranta ne indreptam catre ea si pentru parintele Serafim era vadit ca „*veacul <<rebelilor>> se apropie*” [8].

Parintele Serafim a confirmat invatatura Arhiepiscopului Averchie ca „*traim intr-un veac al Apostaziei, al caderii de la adevaratul Crestinism, cand <<taina nedreptatii>> a intrat in stadiul final de pregatire pentru <<omul nelegiuirii>>, Antihristul (2 Tes. 2:3-12)*” [9]. Ceea ce l-a inspaimantat poate cel mai mult pe parintele Serafim a fost ca nu doar Apusul secularizat, care cazuse in stricaciune si greseala, ci chiar crestini – si chiar crestini ortodocsi – au cazut si ei, in buna masura: „*Antihristul nu este de gasit* (in primul rand, *n. ed.*) *in randul marilor contestatari, ci in cel al micilor sustinatori – in randul <<crestinilor>> al caror <<Hristos>> se afla doar pe buze, in randul celor <<religiosi>> a caror <<religie>> insasi se adapteaza cu usurinta lumii, in randul profetilor unei <<noi>> ere de <<renastere spirituala>>, ce cauta aceasta renastere in <<Imparatia acestei lumi>> si nu deasupra*” [10].

In viziunea parintelui Serafim (citand cuvintele Arhiepiscopului Averchie), „*crestinatatea de astazi este o <<imagine infricosatoare si posomorata a celei mai adanci decaderi religioase si morale>>. Ispita confortului si a bunastarii lumesti Il indeparteaza pe Dumnezeu de la suflet... Prin urmare, intreaga randuiala a vietii mundane din asa-zisele tari <<libere>>, unde nu se petrece pe fata o prigoana sangeroasa impotriva credintei, unde toata lumea are dreptul sa creada ceea ce doreste, este chiar o primejdie mai mare* (decat prigoana fatisa, *n. ed.*) *pentru sufletul unui crestin, caci il inlantuieste cu totul de pamant, silindu-l sa uite de rai*” [11]. Parintele Serafim concluzioneaza, in alt loc: „*Viata centrata asupra sinelui si de auto-satisfacere, ce este traita de majoritatea <<crestinilor>> de astazi, este atat de intruziva, incat ii pecetluieste efectiv in afara vreunei intelegeri cat de mici a vietii duhovnicesti; si cand astfel de oameni incearca sa aibă o <<viata spirituala>>, este de fapt doar o alta forma de auto-satisfacere*” [12].

Tot ceea ce s-a spus are de-a face, prin urmare, cu apusul secularizat. Este adevarat, aspectele lumesti ale apusului pot si au un efect asupra religiei din apus (si chiar un efect asupra Ortodoxiei); insa, in mare parte, originea, metodele si scopurile denaturarii(-lor) de mai sus sunt de natura lumeasca. Totusi, pe masura ce citim lucrarile parintelui Serafim, gasim ca mai exista o dezbatere separata, privind grupurile religioase apusene si efectul pe care l-au avut (si il au) asupra Ortodoxiei. Cand nu se reuseste a se discerne daca parintele Serafim vorbeste despre apusul secularizat (de ex. cultura americana) sau despre religiile ce provin din apus (de ex. romano-catolicismul), se poate produce multa confuzie.

Sfinti Ortodocsi influentati de catre Apus?

In vremea in care scria parintele Serafim, se aflau numerosi oameni in Biserica Ortodoxa ce insistau ca Biserica si unii din sfintii ei au fost „corupti” de influente apusene. Sa nu fii de acord cu cei ce vedeau coruptie nu era un lucru usor, si uneori erai etichetat ca fiind „*sub o puternica influenta latino-scolastico-elenista*”, si „*intr-o stare de inselare duhovniceasca*” [13]. Se pare ca unii au gasit o influenta straina stricatoare nu doar la parintele Serafim, ci si la Sfantul Marcu al Efesului, Sfantul Ioan al San Francisco-ului, Sfantul Ioan din Kronstadt, Sfantul Nectarie al Pentapolei, Sfantul Teofan Zavoratul, Sfantul Ignatie Briancianinov, Mitropolitul Filaret al Moscovei si multi altii [14].

Parintele Serafim nota ca multi dintre acesti teologi ce arata cu degetul au o „*filozofie elitista*”, si ca ei credeau ca cei aflati sub orice fel de „*influenta apuseana*” nu „*inteleg cu adevarat*” doctrina Ortodoxa. Intre cei perceputi a fi sub o „*influenta apuseana*” sunt inclusi multi dintre sfintii si parintii recenti ai Ortodoxiei. Sfantul Teofan Zavoratul a fost indicat in mod special „*deoarece a folosit unele expresii imprumutate din Apus, si chiar a tradus unele carti apusene (chiar daca le-a modificat, pentru a inlatura toate ideile neortodoxe)*” [15].

Acestor acuzatii de „corupere”, parintele Serafim le-a raspuns precum urmeaza: „*Parintele Mihail Pomazanski... si alti teologi buni vor gata sa admita ca exista asemenea <<influente apusene>> in textele teologice ale celei din urma perioade din istoria rusa* (si greaca, *n. ed.*) *– dar ele nu au atins niciodata inima doctrinei ortodoxe. A spune altceva inseamna a admite ca Ortodoxia a fost pierduta (!) in aceste secole din urma, si ca abia acum sunt tineri <<teologi>>... ce <<regasesc>> Ortodoxia Parintilor*” [16]. Parintele Serafim spunea ca „*insasi notiunea de <<captivitate Latina>>* (romano-catolica, *n.t.*) *este vehiculata de catre parintele Schmemann si cei asemenea lui cu scopul precis de a distruge ideea continuitatii traditiei de-a lungul veacurilor... Sa nu cadeti in acea cursa!*” [17]

Parintele Serafim admitea ca „*Exista mari teologi ai ultimelor secole ce au folosit expresii pe care cineva le-ar putea dori imbunatatite*”, dar adauga imediat ca aceasta „*nu inseamna ca ei se afla intr-o <<captivitate Latina>> sau ca ar trebui discreditati*”. Acesti sfinti Ortodocsi nu utilizeaza expresiile apusene in acelasi fel in care o fac heterodocsii, si prin urmare parintele Serafim credea ca „*chestiunea nu este una foarte importanta*” [18].

Parintele Serafim a pasit pe linia subtire dintre a-i cinsti pe sfinti si a dori sa privesti la cuvintele lor si sa recunosti greseli. Asa ca, in vreme ce parintele Serafim i-a pretuit profund pe sfinti, el nu a acceptat pe deplin tot ceea au scris ei ca fiind desavarsit. A admis, de exemplu, ca „*Unele din cartile ortodoxe de invatatura din ultimele secole au invatat anumite doctrine cu un vocabular si o tendinta partial apusene (indeosebi romano-catolice), nereusind sa-i aprecieze asa cum trebuie pe unii dintre cei mai profunzi Parinti Ortodocsi, mai ales din vremurile cele mai apropiate noua (Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie Palama, Sf. Grigorie Sinaitul)*.” [19]

Totusi, este o deosebire imensa intre a avea obiectii (precum parintele Serafim), si a vedea „corupere apuseana” in texte cu desavarsire ortodoxe, si apoi, in esenta, a le respinge. Parintele Serafim nu era impotriva ideii ca ar trebui sa citim lucrarile sfintilor moderni, asigurandu-ne ca acestea se gasesc in zona pozitiilor ortodoxe care pot fi sustinute. Parintele Serafim a reactionat, mai degraba, la criticarea si calomnierea absurda a sfintilor, pe cand acesti sfinti graiau intr-un fel acceptabil a fi ortodox.

Parintele Serafim credea ca este loc pentru o critica minora, privind o parte a terminologiei, a lipsei de precizie teologica si a neglijentei unora dintre sfinti: este ceva cu mult indepartat de critica extremista a „captivitatii apusene”, pe care o faceau multi teologi din timpul parintelui Serafim. Parintele Serafim era mereu grabit sa sara in ajutorul celor care simtea ca sunt criticati pe nedrept. Astfel, parintele Serafim a scris o carte intreaga despre Fericitul Augustin (care a fost etichetat eretic de catre unii), indicand greselile lui Augustin, dar afirmand in aceeasi masura statutul sau de sfant al Bisericii. Parintele Serafim i-a ajutat sa se apere pe cei ce era atacati inca din viata. Prin urmare, desi Arhiepiscopul Averchie a fost atacat de catre unii ca fiind prea influentat de Apus, parintele Serafim a comentat: „*a fost un campion a Ortodoxiei in vremea noastra*”, mai spunand si ca Arhiepiscopul Averchie a fost „*un cinstit si un drept*” ale carui „*invatature raman cu noi si ne pot fi far calauzitor chiar si in cele mai intunecate zile ce vor veni*” [20].

Parintele Serafim degraba ii lauda si pe acei Sfinti ce au facut Ortodoxia comprehensibila ascultatorilor apuseni fara a jertfi precizia teologica. Spune de Sfintii Teofan si Ignatie ai rusilor ca „*Au existat de curand parinti ortodocsi in Rusia ce au fost cufundati pe deplin in duhul Sfintilor Parinti*”, dar mai si „*graiesc oamenilor in limbajul vremurilor lor, o perioada foarte apropiata secolului nostru al 20-lea*”. Ei trebuie laudati pentru expunerea „*predaniei ortodoxe intr-o maniera care poate fi inteleasa de omul apusean*” [21].

Parintele Serafim a aratat ca Episcopul Ignatie „*ii citise pe toti scriitorii apuseni*” [22], si acesta nu e un lucru de mica importanta. Sfantul Ignatie nu este de lauda doar pentru ca raspunde audientei apusene intr-o maniera pe intelesul acesteia, ci si pentru ca a citit considerabil literatura apuseana. Acest lucru reitereaza in mai multe feluri faptele Parintilor Greci timpurii si modul in care s-a apropiat de scrierile pagane. „*Cu siguranta, este o trufie din partea noastra sa ne gandim ca vom citi doar marile carti <<Rasaritene>> si <<mistice>>*.” [23]

Starea Ortodoxiei in vremea Parintelui Serafim

Parintele Serafim a vorbit de calea ingusta pe care o au de urmat crestinii ortodocsi, spunand ca Ortodoxia nu trebuie sa se abata nici catre dreapta, nici catre stanga. Din pricina unor greseli cauzate de unele exagerari moderne, parintele Serafim credea ca ortodoxia are trebuinta de o „*intoarcere la calea patristica a moderatiei, a unei intelegeri intre extreme... ceea ce Sfintii Parinti numesc Calea Imparateasca*" [24].

Una din exagerarile care au pricinuit trebuinta unei indreptari este mentalitatea super-corecta venind dinspre „dreapta". In vreme ce acesti teologi „de dreapta" aratau cu degetul catre ceilalti si strigau „corupere apuseana", parintele Serafim a indicat ca de fapt acesti teologi acuzatori sunt cei ce se afla sub influenta apuseana. Parintele Serafim a spus de un asemenea teolog: „*In timp ce ii acuza pe toti cei ce se opun invataturii sale de <<scolasticism>>, criticul se dovedeste a fi insusi poate cel mai <<scolastic>> dintre toti*" [25].

Parintele Serafim a vazut si influenta apuseana asupra celor de-a „stanga"; de pilda, spune de parintele Alexander Schmemann ca, „*in vreme ce pretinde ca s-a eliberat din <<captivitatea apuseana>>, ignorand adevarata traditie patristica a ultimelor veacuri... a devenit el insusi captivul ideilor rationaliste protestante, privind teologia liturgica, asa cum s-a aratat cu claritate de catre parintele Mihail Pomazanski, un autentic teolog patristic al zilelor noastre*" [26].

Parintele Serafim nu a spus ca ar trebui sa ignoram apusul, si cu siguranta nu pe cei ce cad in exagerarile apusene (chiar daca pretind ca sunt liberi de influente apusene). El credea ca „*unde se gasesc greseli, cu siguranta, sa ne straduim sa le indreptam; <<influentele apusene>> din timpurile moderne trebuiesc combatute*" [27]. Totusi, in timp ce parintele Serafim nu i-a ignorat pe cei ce au gresit ducandu-se catre dreapta ori catre stanga caii imparatesti, a folosit o mare precautie atunci cand a abordat scrierile lor. Una din cauze a fost ca parintele Serafim credea ca noi toti suntem, intr-o oarecare masura, sub „influenta apuseana" (cu exceptia poate a sfintilor, care si-au curatit cugetele si au un nivel de discernamant duhovnicesc cu mult deasupra unei persoane obisnuite).

Parintele Serafim admitea ca avea „*o profunda neincredere in noi toti cei ce scriem astazi pe subiecte teologice*", si credea ca „*ne gasim mai mult sub <<influenta apuseana>> decat oricine inainte, si cu cat suntem mai putin constienti de aceasta, cu atat mai respingator devine <<apusenismul>> nostru. Abordarea noastra pe de-a-ntregul rece, academica si adesea dispretuitoare a teologiei este atat de indepartata de cea a Parintilor, atat de straina lor. Sa admitem aceasta si sa incercam a nu fi atat de increzuti (vorbesc si pentru mine)*" [28].

Vorbind de felul in care atat de multi s-au abatut la stanga ori la dreapta caii, si cat de dificil era pentru cineva a ramane drept pe mijlocul drumului, parintele Serafim spunea: „*In veacurile precedente, influentele apusene au pricinuit poate unele formulari teoretice ale doctrinei care duceau lipsa de exactitate; dar astazi <<captivitatea apuseana>> inconjoara si adesea domneste insasi atmosfera si tonul Ortodoxiei noastre, care este adesea <<corecta>> teoretic, dar avand trebuinta de adevaratul duh crestin, in aroma de nedefinit a crestinismului adevarat.*" [29]

Nu gruparile religioase precum romano-catolicii sunt, atunci, de vina pentru pentru aceste devieri moderne (precum cred cei ce s-au abatut de la cale). Mai degraba, stand in mijlocul caii imparatesti si avand, prin urmare, o viziune neabatuta, parintele Serafim a putut vedea ceea ce cei care s-au abatut de la cale nu puteau: ca era propria noastra laxitate in trairea credintei cea care provoca problemele, iar cultura lumeasca si duhul religios al apusului in general avea un efect negativ asupra Ortodoxiei. Coruperea ce izvoraste din sanul protestantismului si al catolicismului exista, dar este neglijabila in comparatie cu stricaciunea pricinuita de propriile caderi si cea savarsita de apusul secularizat.

Nu terminologia catolica sau protestanta era cea care il ingrijora pe parintele Serafim, ci propria noastra indolenta si incapacitate de a pandi anti-Hristul, care (in viziunea sa) este foarte aproape. „*Crestinii ortodocsi vietuiesc astazi intr-una din cele mai critice perioade ale istoriei Bisericii lui Hristos. Vrajmasul mantuirii omului, diavolul, ataca pe toate fronturile si se lupta prin toate mijoacele nu doar ca sa abata pe cei credinciosi de la calea mantuitoare infatisata de catre Biserica, ci sa biruiasca chiar Biserica lui Hristos, in pofida fagaduintei Mantuitorului (Mat. 16:18) si sa transforme insusi Trupul lui Hristos intr-o organizatie <<ecumenica>>, pregatind venirea alesului sau, Antihristul, marele conducator al lumii din ultimele zile.*" [30]

Parintele Serafim spune mai departe: „*Vremurile noastre se aseamana mult celor ale Sf. Marcu al Efesului, din secolul al 15-lea, cand se parea ca Biserica era pe punctul sa fie dizolvata in necuvioasa Unire cu Latinii. Cu mult mai rele si primejdioase sunt vremurile noastre, decat acelea; caci atunci Unirea a fost un act impus cu forta, din exterior, pe cand acum ortodocsii au fost pregatiti vreme indelungata pentru apropiata contopire <<ecumenica>> a tuturor bisericilor si religiilor, dupa decenii de relaxare, indiferenta, duh lumesc si ingaduinta in minciuna pierzatoare cum ca <<nimic nu ne desparte cu adevarat>> de toti ceilalti care isi spun crestini*.” [31]

Desigur, parintele Serafim nu a avut a spune doar lucruri negative despre Ortodoxie. Fervoarea sa misionara si incercarile neobosite de a-i atinge pe vorbitorii de rusa si engleza sunt, in sine, o dovada suficienta a faptului ca parintele Serafim nu credea ca totul e pierdut. Chestiunea nu era daca apusul luat ca un intreg putea fi salvat (parintele Serafim credea ca nu), ci, mai degraba, chestiunea era cati de multi indivizi pot fi salvati din nisipul miscator in care toata lumea se impotmolise.

Parintele Serafim spunea ca: „*Dimensiunile depline ale protestului ortodox impotriva <<ortodoxiei ecumeniste>>, impotriva ortodoxiei neutralizate, caldicele, a apostaziei, trebuiesc inca descoperite, inainte de toate in Rusia. Dar nu este cu putinta ca marturia atator mucenici, marturisitori si campioni ai Ortodoxiei din veacul al 20-lea, sa fie zadarnica*” [32]. El spunea il alt loc ca „*fervoarea misionara pozitiva*” pe care o vazuse era „*un semn foarte bun*” [33]. Potrivit parintelui Serafim, „*marea intrebare a vremurilor noastre, pe care si-o pun toti crestinii ortodocsi, este una foarte importanta: Biserica va dainui, dar cati dintre noi ne vom mai gasi in dansa, tinand piept puternicelor incercari ale diavolului de a trage din sanul ei?*” [34]

Concluzie

Parintele Serafim credea ca „*trebuie cu totii sa fim smeriti si sa nu cugetam mult la <<teologia>> noastra*” de vreme ce „*suntem cu totii poate sub felurite <<influente apusene>>*” [35]. Mai credea ca „*o trezire ortodoxa ar fi tare de dorit in zilele noastre*”, si ca „*viata crestina autentica si inflacarata se vede, intr-adevar, arareori*”. „*Pentru prea multi*”, spunea parintele Serafim, „*Ortodoxia a devenit doar o chestiune de apartenenta in organizatia unei biserici sau implinirea <<corecta>> a riturilor si practicilor externe*” [36].

Par. Serafim a inteles ca „*Standardul crestin ortodox [este] prin insasi natura sa radical, pentru constiinta moderna*” [37]. Si a avertizat: „*Succesul spiritualitatii contrafacute, chiar si in randul crestinilor ortodocsi de astazi, descopera cat de mult au pierdut si ei gustul crestinatatii si nu mai pot deosebi intre crestinismul adevarat si cel fals. De prea mult timp crestinii ortodocsi nu au apreciat comoara pretioasa a credintei lor si au neglijat sa foloseasca aurul curat al predaniilor ei*” [38].

De aceasta pierdere a contactului cu insusi duhul Ortodoxiei vorbeste parintele Serafim atunci cand cuvanta impotriva „influentei apusene”. Nu cei ce foloseau termeni, categorisiri si genuri literare apusene se aflau (neaparat) sub corupere apuseana sau in captivitate apuseana. In chip straniu, acei oameni care ii atacau pe ceilalti pentru presupusa lor „corupere apuseana” erau in realitate cei mai afectati de unele dintre cele mai nesanatoase aspecte ale apusului [39].

Parintele Serafim credea ca este cu putinta ca cineva sa foloseasca limbajul apusean si sa ramana credincios, in acelasi timp, duhului ortodox. In Rusia secolelor 18 si 19, s-a petrecut atat o utilizare a limbajului si a genurilor literare apusene, cat si o intoarcere la o invatatura si practica ortodoxa mai credincioase. Parintele Serafim nu vedea o contradictie in aceasta, si nu a gasit-o a fi neobisnuita in mod deosebit. Parintele Serafim nu a crezut ca protestantismul si catolicismul erau pe deplin fara de adevar, le-a vazut doar ca fiind fara de nadejde incomplete [40]. In viziunea sa, atata vreme cat cineva ramane credincios credintei ortodoxe, nimic nu il poate impiedica sa foloseasca anumiti termeni si genuri literare utilizate de catre protestanti si catolici.

Parintele Serafim spunea ca „*O Ortodoxie bine echilibrata... poate primi cu usurinta orice influenta straina care vine asupra-i si sa o indrepteze, facand-o ortodoxa*” [41]. Precum am mentionat inainte, o aplicare a acestui

principiu poate fi gasita in vietile Sfintilor Ignatie si Teofan, care „*vorbeau oamenilor in limbajul vremurilor lor... o perioada foarte apropiata celui de-al 20-lea veac. Toate ispitele vremurilor noastre le erau cunoscute, indeosebi Episcopului Ignatie, care i-a citit pe toti scriitorii apuseni, era el insusi inginer, si cunostea toate teoriile recente ale matematicii si calculului*".

„*Cunoscand situatia actuala si intreaga intelepciune apuseana, ei au infatisat acelor timpuri predania ortodoxa si au raspuns feluritelor argumente. Episcopul Ignatie, de pilda, a scris un volum asupra iadului si a starii sufletlui dupa moarte, elucidand predaniile ortodoxe intr-o maniera care sa fie pe intelesul omului apusean. Acesti Parinti, precum si altii care i-au citit si le-au urmat, ne-au inmanat Ortodoxia intr-o maniera foarte accesibila*." [42]

Parintele Serafim s-a ridicat impotriva laxitatii si a indiferentei – coruperea apusului secularizat era cu mult mai importanta in mintea parintelui Serafim decat coruperea provenind din partea religiilor apusene. Asadar, nu era felul de vorbire apusean, precum cel folosit istoric de catre romano-catolici si protestanti, cel impotriva caruia era parintele Serafim. Mai degraba, era impotriva folosirii limbajului vag, armonizat ecumenismului, care ar jertfi adevarul de dragul unitatii. Atata vreme cat cuvintele si genurile literare erau umplute de continut ortodox, nu era important, in mod deosebit, pentru parintele Serafim, daca aceasta se realiza folosind limbajul ortodox traditional, sau un limbaj care pana acum a fost strain Ortodoxiei.

Arhiepiscopul Ioan al San Francisco-ului a avut o viziune pe care parintele Serafim pare sa o fi impartasit: „*renasterea Ortodoxiei Apusene, nu prin mijloacele intemeierii de <<dependinte>> ale Bisericilor rasaritene, ciu prin reintemeierea Bisericilor Apusene locale, generata de stravechile, adancile radacini crestine ortodoxe indigene*" [43]. Pentru ca aceasta sa se petreaca, insa, amandoi acesti mari colosi duhovnicesti au realizat ca adevarul trebuie cautat cu o ardoare schimbatore de viata, si ca mandria va trebui combatuta neincetat: caci doar atunci va avea Ortodoxia vreun efect asupra oamenilor din lumea apuseana.

Parintele Serafim spunea ca „*in afara Ortodoxiei autentice, sporeste intunericul*" [44]. Trebuie, ca ortodocsi crestini, sa fim siguri ca intunecimea creste in pofida stradaniilor noastre, si nu din pricina lor. Parintele Serafim spunea: „*Este mai tarziu decat credeti*", dar am putea adauga: „*Grabiti-va, prin urmare, sa savarsiti orice stradanie va sta in putinta pentru a ajunge la cei ce sa gasesc inca in intuneric. Dar, mai intai, asigurati-va ca va gasiti pe calea imparateasca*"

Tr. R. H.

Note

[1] Monah Damaschin Christensen, *Nu din lumea aceasta: Viata si invataturile parintelui Serafim Rose (Not of This World: The Life and Teachings of Fr. Seraphim Rose)*, (Father Seraphim Rose Foundation, 1993), p. 277

[2] Par. Serafim Rose, *Ortodoxia si religia viitorului,* ed. Cartea Moldovei, Chisinau, 1995 *(Orthodoxy and the Religion of the Future* - Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1999), p. xix

[3] Par. Serafim Rose, *Nihilismul sau Radacinile revolutiei moderne* – Ed. Anastasia, 1997 (*Nihilism: The Root of the Revolution of the Modern Age,* Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1994), pp. 95-96

[4] Ibid., p. 66

[5] Ibid., p. 70

[6] Ibid., p. 99

[7] *Not of This World*, p. 147

[8] *Nihilismul*, p. 67

[9] Arhiepiscopul Averchie si parintele Serafim Rose, *Apocalipsa: in invataturile crestinismului stravechi*, (*The Apocalypse: In the Teachings of Ancient Christianity*, Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1985), p. 19

[10] *Not of This World*, p.150

[11] *Apocalipsa*, p. 20

[12] *Ortodoxia si religia viitorului*, p. 187

[13] Par. Serafim Rose, *Sufletul dupa moarte*, ed. Anastasia 1996 (*Soul after death*, Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1980), p. 229

[14] Ibid., pag. 227-260; Par. Serafim Rose, *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, ed. Sophia, 2002 (*Blessed Augustine in the Orthodox Church*, Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1996), pag. 84, 94; *Not of This World*, pag. 501, 503

[15] *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, pp. 26-27

[16] *Not of This World* p. 501

[17] Ibid., p.502

[18] Ibid., p.502

[19] *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, p.83

[20] *Apocalipsa*, pag. 19, 23; par. Serafim poate chiar il considera pe Arhiepiscopul Averchie la acelasi nivel cu Sfintii Bisericii, dar textul este prea confuz pentru a putea spune.

[21] Par. Serafim Rose, *Viata si practica ortodoxa: Inaltand cugetarea, incalzind inima* (*Orthodox Life and Practice: Raising the Mind, Warming the Heart* – Dintr-o convorbire la Manastirea Sf. Gherman din 1977)

[22] Ibid.

[23] *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, p.97

[24] Par. Serafim Rose, *Calea imparateasca: Adevarata Ortodoxie intr-un veac al apostaziei* (*The Royal Path: True Orthodoxy in an Age of Apostasy* – Publicata intaia data in: *The Orthodox Word*, sept.-oct., 1976 (70), 143-149)

[25] *Sufletul dupa moarte*, p. 257

[26] Parintele Serafim Rose, *Sfintii Parinti: Povatuitori siguri catre adevaratul crestinism.* Ed. Bunavestire, 2003 (*The Holy Fathers: Sure Guide To True Christianity*, in *The Orthodox Word*, vol. 10, nr. 5, sept.-oct. 1974)

[27] *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, p.86

[28] Ibid., p.98

[29] Ibid., p.88

[30] *Calea imparateasca*

[31] Ibid.; cf *Ortodoxia si religia viitorului*, pag. xxiii-xxiv

[32] *Calea imparateasca*

[33] *Viata si practica ortodoxa*

[34] *Calea imparateasca*

[35] *Locul Fericitului Augustin in Biserica Ortodoxa*, p. 95

[36] *Ortodoxia si religia viitorului*, pag. 181-182

[37] *Not of This World*, p. 127

[38] *Ortodoxia si religia viitorului*, p. 189

[39] cf *Not of This World*, pag. 496-509

[40] Ibid., p.126

[41] Ibid., p. 502

[42] Ibid., pag. 458-459

[43] Ibid., p.295

[44] *Ortodoxia si religia viitorului*, p. 184

Ieromonah Serafim Rose

"Cu cât eşti mai în suferinţă şi in dificultăţi şi eşti "*disperat*" după Dumnezeu, cu atât mai mult El iţi vine in ajutor, Se dezvăluie Cine este şi iţi arată calea de ieşire."
Ieromonah Serafim Rose

"Este mai tarziu decât iţi închipui!"
Un apostol american al poporului rus

(Titlul nu contine nici o ironie)

Nu e nimic legat de oameni de afaceri mierosi, de lanturi de fast-food-uri sau de planuri de investitii. Si multi crestini rusi vor recunoaste de indata despre cine e vorba: putine librarii crestine sau tarabe cu carti bisericesti nu au traduceri ale scrierilor parintelui Serafim Rose.

Trebuie totusi notat ca apostolatul sau - in Rusia sau in orice alta tara in care i s-au tradus scrierile - nu a iesit la suprafata pana la incheierea sederii pamantesti a parintelui: a murit in septembrie 1982, la varsta de 48 de ani, si cea de-a douazecea aniversare a mortii sale premature este sarbatorita, in mod solemn, pretutindeni in lume. Aici pe pamant a vietuit intr-o micuta comunitate monastica, in muntii din nordul Californiei, cufundat fiind mereu in ciclul slujbelor bisericesti, in activitatea de cercetare, scriere, editare si publicare, traducand comorile mostenirii crestine in engleza, raspunzand scrisorilor primite de la cititori si vizitatori, ocupandu-se de necesitatile cotidiene, precum gradinaritul, lemnele de foc, motorul camionului si echipamentul de tiparire, si rugandu-se in tacere.

Cine este el, acest smerit si rezervat preot-calugar? Eugene Rose inainte de a intra in monahism, fiul cel mai mic al unui portar, nascut la San Diego, California, in anii sai de scoala primara si liceu a avut putine

legaturi si a aratat putin interes fata de crestinism. Insa a avut o minte stralucitoare, cercetatoare si o inima curata, doritoare de adevar - iar aceasta a facut diferenta.

A studiat budhismul sub indrumarea lui Alan Watts, in San Francisco, si filosofia chineza la Universitatea Californiei, din Berkeley, exceland in orice domeniu pe care l-a abordat si realizand, in acelasi timp, ca adevarul deplin trebuie cautat in alta parte... Precum isi amintea mai tarziu, "*...am inceput sa constientizez o idee noua: ca Adevarul nu era doar o idee abstracta, cautata si cunoscuta cu mintea, ci mai degraba ceva personal - o Persoana chiar - cautata si iubita cu inima. Si astfel l-am intalnit pe Hristos.*"

O suma de factori exteriori au incurajat convertirea sa. Eugene avea legaturi cu comunitatea de imigranti rusi din San Francisco, cu radacini crestine ortodoxe foarte puternice. In 1962 a fost indrumat de catre Arhiepiscopul Ioan Maximovici, cunoscut de catre unii dintre ucenicii sai din China si Europa Apuseana ca fiind un sfant inca din timpul vietii (si, intr-adevar, a fost canonizat in 1994, la San Francisco). El a luat asupra sa responsabilitatea duhovniceasca a tanarului catehumen american, si parintele Serafim a pastrat de-a lungul intregii sale vieti o evlavie profunda pentru Arhiepiscopul Ioan.

Dar nu se incheie aici. O multime mare de credinciosi era adunata in jurul Arhiepiscopului celui sfant - insa nimeni altul nu a ajuns ca Parintele Serafim. Mult mai tarziu, o persoana care l-a cunoscut destul de bine a rezumat precum urmeaza:

"*Era foarte inteligent - un astfel de geniu, incat putini oameni isi dadeau seama de aceasta. Dar in acelasi timp era foarte simplu, deloc complicat, asemanandu-se tatalui si mamei sale. Putea vedea lucrurile exact in felul in care erau - un om cu picioarele pe pamant, cordial, sincer.*"

Mostenirea Parintelui Serafim, atat cea palpabila cat si cea imperceptibila, este cu adevarat imensa, si chiar si astazi, la douazeci de ani de la moartea sa, ramane nedescoperita, dezvaluind noi bogatii. Un nou volum, cuprinzand o parte din corespondenta sa, intitulat "*Scrisori de la Parintele Serafim*" (Letters from Fr. Seraphim) a fost publicat de curand. Inaintea acestuia, a aparut o vasta culegere sub numele de "*Cartea Facerii*" (Genesis, Creation and Early Man), dedicata indeosebi disputei dintre evolutionism si creationism. Cea mai cunoscuta si raspandita lucrare a sa, "*Ortodoxia si religia viitorului*" (Orthodoxy and the Religion of the Future), retiparita de mai multe ori in Statele Unite si in strainatate, trebuie creditata pentru expunerea numeroaselor inselari spirituale ale zilelor contemporane si salvarea a nenumarate suflete de la sectele New Age si oculte. "*Sufletul dupa moarte*" (Soul after death) lamureste viziunea crestina traditionala si explica altfel misterioasele "experiente din pragul mortii" si "post-mortem". Publicatia bilunara "*Cuvantul ortodox*" (The Orthodox Word), publicata de Parintele Serafim din 1965, uneori de unul singur, slujeste inca crestinilor vorbitori de limba engleza.

Si acestea sunt doar o mica parte din cele ce le-a savarsit. Ucenicii sai, atat clerici, cat si mireni, pot fi gasiti in comunitatile ortodoxe de pe tot cuprinsul Statelor Unite si, de fapt, in intreaga lume; articolele, predicile si conferintele sale asigura o sursa vesnic proaspata de cunoastere si inspiratie. Si mormantul lui, din Platina, California, a devenit un loc popular de pelerinaj pentru cei ce l-au iubit aici pe pamant, ca si pentru cei ce nu l-au intalnit niciodata in persoana.

Din prefata la "*Taramul cel ceresc*" (Heavenly Realm), o colectie de eseuri ale lui Eugene Rose, viitorul parinte Serafim:

"*Cautarea unui suflet de tanar contemporan care a izbandit cumva sa patrunda in taramul bogatei traditii crestine, apoi sa se umple pe sine cu frumusetea ei dumnezeiasca si in cele din urma sa se inalte ca o legatura vie cu Parintii Bisericii - este cu adevarat coplesitor! Cine si-ar fi inchipuit ca prozaica noastra America ar fi putut produce un astfel de vizionar?"*

Din Amintiri despre Parinte Serafim (Remembering Fr. Seraphim - Orthodox America, aug.- sep. 1982):

• In discutii, el era proverbialul *"om al cuvintelor putine"*. Nu era interesat de vorbirea desarta, rareori isi exprima o preferinta pentru ceva anume si ii displacea falsul de orice fel, vorbind adesea de *"mentalitatea de Disneyland"* a Americii care facea imposibil pentru oameni sa caute si sa gaseasca adevarul (O asemenea aversiune fata de compania Disney, in acei ani aparent inocenta, a parut ciudata multora - dar curand vor cadea mastile si in 1996 crestinii americani vor incepe sa boicoteze Disney-ul - n. ed.)

Era ingrijorat de faptul ca majoritatea dintre noi eram "inconstienti": eram ignoranti cu desavarsire de marile adevaruri ale credintei noastre... *"Fii treaz, constient, informat!...* - sustinea el, "*Nu pastra ortodoxia pentru tine, ca si cum ar fi o comoara personala. Impartaseste-o!*"

• Parintele Serafim a fost sursa de inspiratie pentru mii de oameni. A oferit unele din cele mai inspirate predici scrise vreodata in limba engleza. Povatuirea sa statornica era: "*Invinuieste-te. Nu-ti cauta nicodata scuze. Daca trebuie, sau daca crezi ca trebuie, ingaduie o slabiciune, iar apoi asigura-te ca o recunosti ca fiind o slabiciune, si un pacat. Dar priveste-ti propriile greseli si nu-ti osandi fratele!*".

In ultima perioada a vietii sale, Parintele Serafim a insistat mai ales pe nevoia de atentie duhovniceasca [trezvie] in pregatirea luptelor ce vor veni. Se pare ca avea o constienta, o inainte-cunoastere, a vremurilor apocaliptice ce ne asteapta. Mesajul sau a fost transmis prin binecunoscuta fraza: "*E mult mai tarziu decat iti inchipui*".

Moartea Parintelui Serafim a cauzat un fenomen spiritual nemaintalnit in zilele noastre. Zacand intr-un sicriu de lemn nefinisat, in biserica modesta a manastirii, nu doar trupul i-a ramas moale si parca viu in caldura verii, ci si chipul ii era atat de mangaietor, incat nimeni nu s-a indurat sa il acopere, dupa obiceiul calugaresc. Pana si copii puteau fi doar cu greu indepartati de langa sicriu, de vreme ce trupul aducea o asemenea pace launtrica si inspira o asemenea dragoste. Toata lumea era constienta ca in timpurile noastre, printre noi, un om sfant a lasat in trupul lui un fenomen ce lanseaza o provocare stiintei si inimilor noastre.

Din Descoperirea lui Dumnezeu in inima omului (God's Revelation to the Human Heart - Fratia Sf. Gherman din Alaska, 1987):

... Exista cumva vreun organ special de primire a descoperirii de la Dumnezeu? Da, intr-un anume sens, exista un asemenea organ, desi in mod obisnuit il inchidem si nu-l lasam sa se deschida: in inima ii face Dumnezeu omului darul de a i Se descoperi, in inima iubitoare. Stim din Scripturi ca Dumnezeu este iubire: crestinismul este religia iubirii. (Te poti uita la caderi, ii poti vedea pe cei care-si spun crestini dar nu sunt, poti sa spui despre crestinism ca nu e iubire; dar crestinismul este cu adevarat religia iubirii, atunci cand aceasta este biruitoare si practicata pe calea cea dreapta). Domnul nostru Iisus Hristos ne-a spus ca, mai presus de orice, adevaratii Sai ucenici vor fi recunoscuti prin dragostea lor.
Daca-i intrebi pe cei care l-au cunoscut pe Arhiepiscopul Ioan ce-i atragea pe oameni la el - si inca ii mai atrage, chiar si pe cei care nu l-au cunoscut niciodata - raspunsul este intotdeauna acelasi: deborda de iubire, se jertfea pentru semeni dintr-o iubire absolut neegoista fata de Dumnezeu si fata de ei. Iata de ce i s-au descoperit lucruri care nu s-ar fi putut nicicand cunoaste pe cai firesti. El insusi i-a invatat pe altii ca, asa cum ni se descopera in Vietile Sfintilor si in scrierile Sfintilor Parinti, adevaratul ortodox, cu tot "misticismul" Bisericii noastre Ortodoxe, are intotdeauna ambele picioare asezate cu fermitate pe pamant, facand fata oricarei situatii. Cineva Il intalneste pe Dumnezeu atunci cand accepta situatiile date, primindu-le cu iubire in inima. Aceasta inima iubitoare este cea prin care oricine poate ajunge la cunoasterea adevarului, chiar daca, uneori, Dumnezeu trebuie sa doboare si sa smereasca inima ca s-o faca receptiva - ca in cazul Sfantului Apostol Pavel care a inceput prin a varsa foc impotriva crestinilor si a-i persecuta. Dar la Dumnezeu, trecutul, prezentul si viitorul inimii omenesti sunt toate prezent si El vede unde poate sa faca o bresa si sa comunice.

Opusul inimii iubitoare care primeste descoperirea lui Dumnezeu este calculul facut cu sange rece pentru a obtine tot ce se poate de la oameni. In viata religioasa acesta duce la masluire si la toate felurile de sarlatanie. Daca va uitati la lumea religioasa de astazi, veti vedea ca cea mai mare parte a ei merge pe acesta cale: e atata falsitate, poza, calcul, se face atata uz de valurile modei care fac sa fie in voga mai intai o religie sau o atitudine religioasa, apoi alta.

Din Scrisori de la Parintele Serafim
(Letters from Father Seraphim - Nikodemos, Richfield Springs, NY, 2001):

• Cerule! Ce se intampla cu oamenii? Cat de usor este tras cineva de la calea slujirii lui Dumnezeu in tot felul de factiuni, invidii si incercari de razbunare.
• Ma gandesc... la generatia in varsta care acum e aproape dusa si vreau sa-i plang pe tinerii stie-tot care nu au inteles nimic. Dar intelegerea vine numai printr-o suferinta adevarata si cat de multi pot face aceasta?
• Crestinii ortodocsi, inconjurati si innotand deja intr-o mare de filosofie si practica umanist-lumeasca, trebuie sa faca tot ceea ce este posibil ca sa-si faureasca propriile insule, in aceasta mare de ganduri si practici indreptate catre Dumnezeu, apartinand lumii celeilalte.
• Incearca sa tii minte ca intreaga lucrare crestina este locala- aici si acum intre mine, Dumnezeu si cel de langa mine.
• Ai un carnetel in care sa notezi citate din Sfintii Parinti, in timpul lecturilor tale? Ai intotdeauna o carte a Sfintilor Parinti pe care sa o citesti si la care sa te poti intoarce intr-un moment de tristete? Incepe acum - este esential!
• In aceste vremuri, cineva nu poate fi crestin cu jumatate de inima, ci fie in intregime, fie deloc.

Ierodiaconul Macarie, Ivanovo, Rusia
Aparut in Pravda.ru, 27 septembrie 2002

Despre rugăciunea lui Iisus

(...)
În acea minunata dimineata tropicala, vasul nostru taia valurile Oceanului Indian în directia Insulei Ceylon. Pasagerii, în cea mai mare parte englezi care mergeau la posturile sau afacerile lor din colonia indiana, erau vioi si nerabdatori sa vada pamântul de vis pe care îl aveau în fata, insula misterioasa ale carei basme minunate le încântasera copilaria. Înca nu se vedea insula, când vasul era deja învaluit de mireasma grea si îmbatatoare adusa de briza, a arborilor aromati de la tarm.
La un moment dat un nor albastru cuprinse orizontul, marindu-se din ce în ce mai mult pe masura ce vasul se apropia. Deja începeau sa se vada cladirile de la tarm îngropate în verdeata palmierilor maiestuosi si se vedea si multimea multicolora care astepta sosirea vasului.
Pasagerii, care deja se împrietenisera în timpul calatoriei, duceau conversatii animate admirând peisajul insulei de poveste care se desfasura în fala ochilor lor. Vaporul se legana încet, pregatindu-se sa ancoreze în portul orasului Colombo.
Aici vasul se oprea sa încarce carbune, asa încât pasagerii aveau timp suficient sa iasa la tarm. Ziua era atât de caniculara, încât multi se hotarâsera sa nu iasa din cabina pâna seara, când fierbinteala zilei avea sa fie înlocuita cu o racoare placuta. Asa încât, spre seara, un grup de opt persoane, carora m-am alaturat si eu, ghidati de colonelul Elliot, care mai fusese la Colombo si cunostea bine orasul si împrejurimile, a pornit la explorarea frumusetilor insulei.
Colonelul chiar a facut o propunere foarte ispititoare: *"Doamnelor si domnilor, ce-ati spune de o vizita la câteva mile în afara orasului spre a-i vedea si noi pe vestitii fachiri magicieni de prin partile locului? Poate vom avea posibilitatea unor experiente interesante!"* Toti au acceptat cu entuziasm propunerea colonelului.
Pe când strazile zgomotoase ale orasului ramasera mult în urma noastra, seara se lasase deja de-a

binelea iar drumul nostru serpuitor prin jungla minunata era luminat de milioane de licurici. La un moment dat drumul s-a largit brusc si ne-am aflat deodata în interiorul unui luminis înconjurat de jungla. La marginea lui se afla un copac înalt sub care se vedea o coliba si un om subtire, batrân, cu turban pe cap, ce sedea turceste si privea fix la un foc mic ce ardea în fata lui.
În pofida sosirii noastre zgomotoase, batrânul nu s-a clintit din nemiscarea sa si nu ne-a acordat nici cea mai mica atentie. De undeva a aparut un tânar care s-a îndreptat catre colonel si l-a întrebat încet ceva. Imediat dupa aceea a adus câteva scaune pe care grupul nostru s-a asezat în semicerc nu prea departe de foc. Am simtit în jurul nostru un miros de fum placut parfumat. Batrânul era în aceeasi pozitie, neobservând pe nimeni si nimic, din câte puteam sa ne dam noi seama. Patrarul de luna care rasarise mai împrastia întrucâtva întunericul noptii si în lumina aceea fantomatica toate contururile capatau un aer ireal. Toti au tacut fara sa vrea, asteptând sa vada ce o sa se întâmple.
Miss Mary a soptit la un moment dat cu însufletire:
"*Priviti acolo sus, pe copac!*". Ne-am uitat cu totii într-acolo. Si într-adevar, vârful coroanei copacului sub care statea fachirul parca se topea în lumina moale a lunii si copacul pur si simplu disparea treptat de sub ochii nostri, sters parca de o mâna nevazuta, pâna când nu a mai ramas nici o urma de copac si în fata noastra a aparut marea. Îi vedeam valurile rostogolindu-se unele dupa altele si rândurile de spuma alba; pe cerul, devenit deodata albastru, pluteau nori usori. Eram uluiti.
Apoi la orizont a aparut un vapor alb. Din cele doua hornuri ale sale iesea un fum gros. Se apropia cu repeziciune de noi, taind valurile. Spre uluirea noastra am vazut ca este propriul nostru vas, cel cu care sosiseram la Colombo! Un murmur a trecut printre noi, când am citit la pupa chiar numele vasului nostru, "Luiza", cu litere mari, aurii. Dar lucrul cel mai uluitor a fost ca pe vapor ne vedeam chiar pe noi însine! Va reamintesc ca la acea ora nu se pomenea de cinematografie, si asemenea efecte nu erau de conceput.
Deci fiecare dintre noi se vedea pe el însusi pe punte, printre oamenii care râdeau si conversau unul cu celalalt. Dar lucrul cel mai uluitor era ca ne vedeam nu numai pe noi, ci pâna si cele mai mici detalii de pe punte, ca si când ne-am fi aflat într-un elicopter ceea ce hotarât ca nu era în realitate. Eu de exemplu m-am vazut pe mine printre pasageri, pe marinari lucrând la capatul celalalt al vasului, pe capitan în cabina sa si pâna si pe maimutica Nelly, favorita tuturor, mâncând banane pe catargul mare. Toata lumea comenta în soapta si era emotionata la culme de ceea ce vedea.
Eu aproape ca uitasem cu totul de mine, de faptul ca eram la urma urmei un preot monah ortodox si ca n-ar prea fi fost locul meu acolo, într-o asa situatie. Vraja era atât de puternica, încât inima si mintea mea erau ca paralizate. Pulsul mi s-a accelerat deodata, ca în fata unei primejdii, si m-a cuprins o spaima de moarte.
Am început sa-mi misc buzele si sa rostesc: "*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieste-ma pe mine pacatosul!*". M-am simtit deodata usurat. Parca s-ar fi desfacut si ar fi cazut de pe mine niste lanturi grele, invizibile. Rugaciunea mea a devenit mai concentrata si odata cu ea sufletul meu s-a linistit.
Priveam în continuare copacul, când, deodata, tabloul marii disparu, suflat parca de vânt. Nu se mai vedea decât copacul scaldat de lumina lunii, fachirul sezând tacut lânga foc si însotitorii mei, care continuau sa priveasca marea, ce pentru ei înca nu disparuse. Dar la un moment dat fachirul însusi pati ceva: se rasturna într-o parte si tânarul, alarmat, alerga sa-l ridice. Spectacolul se întrerupse brusc.
Adânc miscati de ceea ce vazusera, spectatorii se ridicara, împartasindu-si cu însufletire impresiile si neîntelegând de ce totul se terminase atât de brusc si de neasteptat. Tânarul a explicat ca din cauza epuizarii fizice a fachirului, care acum sedea ca si mai înainte, cu privirea îndreptata în jos si neacordând nici o atentie celor prezenti.
Dupa ce l-am rasplatit cu generozitate prin intermediul tânarului, multumindu-i pentru ca ne daduse ocazia acestui uluitor spectacol, si când deja ne porniseram cu totii sa plecam, mi-am întors fara sa vreau capul pentru a-mi imprima mai bine întregul tablou. Atunci am întâlnit privirea plina de ura a fachirului. Nu a durat decât o secunda, pentru ca imediat si-a întors capul în pozitia obisnuita; dar acea privire de o secunda, mi-a fost de-ajuns pentru a întelege odata pentru totdeauna a cui fusese puterea care produsese acel "miracol".
"Spiritualitatea" orientala nu se limiteaza nicidecum la asemenea "trucuri" mediumistice, de soiul celor pe care le practica fachirul. În capitolul ce urmeaza vom constata aspecte cu mult mai adânci si mai periculoase. Dar toate aceste fenomene au la baza acelasi mediumism, a carui caracteristica esentiala

este o pasivitate totala fata de realitatea "spirituala" respectiva, care permite intrarea în contact cu "zeii religiilor necrestine". Acest fenomen se constata si în "meditatia orientala" (chiar daca uneori ea mai este numita si "crestina") si în acele ciudate "daruri" sau "puteri", carora, în vremurile noastre de declin spiritual, li se zice "harismatice"...

Ieromonah Serafim Rose, *Ortodoxia şi religia viitorului*
Traducere din limba engleză de Mihaela Grosu

Ultimul capitol din scurta viata a Parintelui Serafim Rose

de Maica Brigid

I.

Parintele Serafim a fost înmormântat în Noble Ridge ("Creasta cea nobila"), un loc potrivit pentru cineva al carui nume dintâi a fost Eugene, ce înseamna "nobil". A fost californian, dupa locul de nastere, si fiind inspirat de autenticele izvoare patristice ale Ortodoxiei, a reusit sa îsi preschimbe viata din lumea aceasta contemporana, într-un fenomen hagiografic.
Vom lasa urmatoarele scurte relatari sa vorbeasca de la sine.

II.
Înainte de moartea sa

1. Când se stia ca Parintele Serafim e pe moarte, au fost facute rugaciuni catre Dumnezeu în numeroase parti ale lumii, caci multi l-au cunoscut prin intermediul revistei "Cuvântul Ortodox" si al cartilor sale si s-au rugat staruitor ca o astfel de viata, trebuitoare, sa fie crutata.
Cu câteva zile înainte de adormirea sa, s-a savârsit un Sfânt Maslu în biserica Redding, unde a slujit Parintele Serafim. În vreme ce parintele îndura dureri profunde si suferea, în spital, parintele Alexey Young l-a vazut stând în altar, în felul sau specific de sedere, usor încovoiat, si rugându-se Domnului.

2. Cu o zi înainte de a muri, Parintele Serafim a vizitat o femeie, pe mama unui fiu duhovnicesc, caruia îi purta o grija deosebita. Iata marturia ei:
"S-a petrecut înainte de moartea Parintelui Serafim. Lucram în camera din spate si ma gândeam cât de mult mi-as fi dorit sa fiu si eu la spital, împreuna cu voi. Deodata, timpul s-a oprit si l-am vazut înaintea mea pe Parintele Serafim, stralucind tot, purtând vesminte luminoase, pline de splendoare si stralucire - acestea sunt cele mai apropiate cuvinte pe care le pot folosi pentru a descrie acea lumina. Mi-am tinut respiratia si am spus, "O, Parinte Serafim!". Am fost prea uimita pentru a mai spune altceva, în afara de "Multumesc".
Timpul nu mai curgea - totul era acum. Nu voi da nici o interpretare acestei întâmplari, nici astazi, nici mai târziu. M-am simtit mângâiata si nadajduiesc ca aceasta întâmplare sa va consoleze si pe voi.
Sunt foarte nevrednica, si nu stiu ce-as mai putea spune în plus".

Evghenia Voitan
14 septembrie 1982

3. "Chiar înainte de a ma trezi, în dimineata zilei de 2 septembrie 1982, ziua când a murit Parintele Serafim, am avut un vis. Eram însotita de un parinte necunoscut, care m-a mustrat pentru pacatele mele. Mi-a spus ca niciodata nu trebuie sa ma simt jignita, de nimeni. Am intrat împreuna într-o sala uriasa, mareata. În capatul acelei sali, un om statea în picioare, pe o platforma înaltata, si cânta. Era dificil sa-l vad bine, din pricina distantei. Cu un glas preafrumos, cânta Lauda "Binecuvinteaza suflete al meu pe Domnul..." Am spus "Nu aud bine". Parintele m-a îndemnat sa merg mai aproape si am facut câtiva pasi

înainte. Apoi am început sa aud foarte clar cântarea. Cel ce cânta era un tenor, cu o voce ca a Parintelui Serafim, pe care l-am auzind cu ani în urma, în Catedrala din San Francisco. Era la începutul anilor `60. Sezând în cliros, a cântat singur toata slujba Utreniei, de la un capat la celalalt. Nicicând în viata mea nu am mai auzit o cântare mai rugatoare. Sufletul meu se ridicase catre înaltimi. Acum, în vis, auzeam aceeasi cântare neasemuita. Era aceeasi voce, dar suna precum cea a unui înger, a unui locuitor al raiului... Era o cântare cereasca, nepamânteasca.
Trezindu-ma, am înteles ca nu era nici o nadejde pentru refacerea Parintelui Serafim.
Având cea mai profunda admiratie pentru de curând adormitul Parinte Serafim, si pretuind realizarile sale înaintea Domnului, as dori sa scriu câteva cuvinte despre o caracteristica a sa, ce îmi este cea mai draga si mai apropiata inimii mele. Este vorba de credinciosia sa fata de ortodoxia autentica. Nu a avut nici cea mai mica divergenta cu învatatura Bisericii; nu a sustinut nici o parere proprie. Raposatul meu sot, Ivan M. Kontevici, a fost întocmai lui, având mai multe grade universitare si, spre sfârsitul vietii, terminând academia teologica. Nicicând nu i-a trecut prin minte sa pacatuiasca împotriva învataturilor Bisericii.
Învatatura Bisericii Ortodoxe nu este un rezultat al deliberarii rationale a marilor parinti ai Bisericii. Însusi Duhul Sfânt i-a insuflat cu aceasta învatatura. Din aceasta cauza, Ortodoxia este de neclintit. Orice hula împotriva Duhului Sfânt este un pacat de neiertat (Matei 12, 31-32). În vremurile noastre grele si pline de necazuri, credinta statornica în ortodoxie este de mare pret. Parintele Serafim a fost o candela arzânda si stralucitoare. Ne-a lasat lumina sa, în scrierile sale. Slava lui Dumnezeu pentru toate!"

Helene Kontevici

III.
La vremea mortii sale

1. "Duminica trecuta, în Medford, Oregon, Svetlana Jones mi-a spus ca în noaptea mortii parintelui Serafim, l-a vazut si ea în vis. Slujea Sfânta Liturghie - de fapt, tamâia cu cadelnita - iar Svetlana si Timothy erau de fata. Am întrebat-o cum s-a simtit, când s-a trezit, si mi-a spus "fericita, plina de pace". Am simtit ca Dumnezeu i-a îngaduit aceasta experienta, datorita noii misiuni din casa lor. Parintele Serafim si-a aratat placerea la întemeierea acestei misiuni si a spus ca spera sa slujeasca acolo, într-o zi. Poate ca Dumnezeu a îngaduit deja aceasta".

Parintele Alexey Young

2. Marti noaptea, în ziua în care Parintele Serafim a murit, Martha Nicholas l-a vazut pe parintele. A fost într'atât de socata de vis, încât m-a chemat miercuri dis-de-dimineata, îndata ce s-a trezit. L-a vazut pe Parintele Serafim în vis, în vesminte aurii, stând pe malul unui râu. Dar lucrul ciudat era ca purta o camilafca alba si o panaghie episcopala. Sute de oameni veneau la el sa-i ceara binecuvântarea, si s-a apropiat si ea. Dar îl venera într-atât, încât îi era frica ca nu îi va da binecuvântarea. A mers catre el, implorându-l sa o blagoslovească, iar el a facut-o. Apoi a privit-o si i-a zis ca are sa-i spuna ceva sotului ei. Apoi s-a trezit".

Parintele Alexey Young

IV.
În vremea înmormântarii sale

1. Înmormântarea Parintelui Serafim a fost descrisa amanuntit în revista "America Ortodoxa". Parintele Serafim, cel care în timpul vietii sale intelectuale a cugetat asupra tainei mortii, sedea întins în sicriu, aratând de parca ar fi fost viu. Fata sa parea mai tânara decât fusese înainte vreodata. Asupra expresiei chipului sau se asternuse o pace triumfatoare, iar buzele sale, din când în când, purtau un zâmbet evident. Imaginea lui în sicriul simplu, asezat în biserica de lemn, semnifica biruinta vietii asupra mortii.

Iata ce povesteste una dintre fiicele sale duhovnicesti:
"Sedeam în fata sicriului, privindu-l, plângându-ma Parintelui Serafim, ce ma voi face fara el. Fara sa stiu cum si fara sa realizez vreo miscare, am privit spre icoana cea mare a lui Hristos. Am simtit un miros neplacut si l-am auzit pe Parintele Serafim spunându-mi, *"Sunt stricaciune. Eu sunt un nimic - a fost întotdeauna Hristos, nu eu"*. Apoi, mi-am întors înapoi privirea catre Parintele Serafim si mirosul a fost, în mod hotarât, unul dulce, ca al trandafirilor, si am simtit o pace desavârsita.
Când fiecare si-a luat ramas bun de la Parintele Serafim, dintr-o data, l-am putut vedea stând deasupra sicriului, cu fata catre altar. E greu de descris, era foarte stralucitor, curat, îmbracat ca monah. Tot timpul cât au fost cântate imnele, a cadelnitat, mereu cu fata catre altar.
Trebuie sa adaug ca, atunci când am fost la spital, asteptând si rugându-ne, sedeam într-un fotoliu, tinând mantia de monah a Parintelui Serafim. Fetita mea, Angelina, a venit, a atins-o si a început sa plânga încetisor... a continuat sa mângâie mantia si sa plânga. În timp ce facea aceasta, am simtit o caldura venind dinspre mantie, care ne-a înconjurat."

Ellie Anderson

2. "Desi am vorbit cu el doar câteva minute, am tinut foarte mult la Parintele Serafim. Pare sa fi existat o mare dragoste în launtrul sau. Se pare ca a fost foarte sârguincios, toata viata sa fiind un lucrator ce a irosit foarte putina vreme. Abia asteptam sa ma folosesc de sfaturile sale. Îi multumesc Domnului ca mi-a oferit sansa sa cunosc o asemenea persoana, chiar pentru putina vreme. Fie ca el sa treaca prin vamile despre care a scris, ajungând întru bratele lui Hristos.
Ultima oara când l-am vazut pe Parintele Serafim a fost în iulie, când m-a luat în padure pentru o scurta discutie. A fost foarte frumos. Pe când plecam, mi-a spus ca în acea zona obisnuia sa se gaseasca o icoana a Sfântului Serafim [de Sarov], agatata de un copac. A gasit-o, apoi am cântat împreuna cântarea de slava, închinându-ne icoanei.
În vremea noptii de vineri, pe când se citea Evanghelia asupra trupului sau adormit, l-am rugat pe Parintele Serafim sa se roage pentru mine - pentru o cerere anume. Apoi, sâmbata dis-de-dimineata, am iesit afara, dupa o gura de aer proaspat. Vroiam sa gasesc din nou icoana aceea din copac, dar nu eram sigur daca as putea-o identifica, caci era micuta si aramie, si aveam doar o idee vaga a locului pe unde era copacul. M-am îndreptat, totusi, în acea directie, zicând: "Parinte Serafim, daca îmi auzi rugaciunea - lasa-ma sa gasesc iarasi icoana aceea". În doar câteva secunde, m-am uitat împrejur si am vazut-o asezata pe pamânt, chiar la picioarele mele. I-am multumit si am spus o rugaciune catre Sfântul Serafim [de Sarov], închinându-ma icoanei, apoi am pus-o înapoi, în copacul din care cazuse".

Fratele David

3. "Sora mea Iustina spune ca sâmbata noapte, dupa înmormântarea Parintelui Serafim, lui Jeremiah i s-a aratat Parintele în dormitor, imediat dupa ce acesta s-a dus la culcare. Jeremiah i-a povestit aceasta Iustinei duminica seara, dupa ce ea s-a întors de la Platina. "Mami", i-a spus, "stiu ca Parintele Serafim vegheaza asupra mea, fiindca noaptea trecuta si-a pus mâna chiar aici si a apasat tare". În timp ce spunea acestea, si-a asezat mâna pe inima, apasând puternic. Nu i-a fost teama câtusi de putin. Aceasta este întâmplarea despre care Iustina mi-a scris în dimineata urmatoare."

Parintele Alexey Young

4. "Am fost profund miscat de moartea parintelui Serafim Rose. La câteva zile dupa ce am primit numarul din "America Ortodoxa" ce anunta fericita sa adormire, sotia mea a avut un vis, în care a vazut un monah iesind dintr-un lung sir de pustnici, ce a venit spre noi si ne-a blagoslovit. Ziua urmatoare, mi-a povestit visul si i-am aratat o fotografie a parintelui Serafim, primita de la publicatia "Cuvântul ortodox". Ea nu o vazuse niciodata, dar l-a recunoscut pe calugarul din vis. Apoi i-am spus ca m-am rugat parintelui Serafim sa-mi dea un semn din partea sa, daca îi este placut Domnului.

Fabian de Costa
Roanne, France 18 februarie 1983

V.
Cele patruzeci de zile

1. În vremea celor patruzeci de zile, când sufletul omului este înca atasat pamântului si Biserica ortodoxa se roaga pentru raposat, mortii pastreaza o anumita legatura cu cei apropiati. Parintele Serafim a scris mult despre aceasta, în cartea sa "Sufletul dupa moarte".
Parintele Gherman a slujit patruzeci de liturghii în perioada ce a urmat raposarii Parintelui Serafim. A noua zi de la moarte s-a întâmplat sa fie ziua pomenirii Sfântului Iov din Pociaev (28 aug./10 sept.), exact la nouasprezece ani de la înfiintarea Fratiei Sfântului Gherman. În noaptea celei de a noua zile, par. Gherman a avut un vis, în care se gasea o gaura uriasa si întunecata. La gura ei sedea o silueta îmbracata în alb, aratând de parca se gasea într-o stare de împotrivire. Un grup de femei si un barbat stateau lânga ea si o alinau.
Sase zile mai târziu, chiar în ziua în care a fost slujita întâia Sfânta Liturghie din pustiurile Platinei, de praznuirea Sf. Mc. Mamant (2/15 sept.), par. Gherman, dupa savârsirea Liturghiei, l-a vazut în vis pe Parintele Serafim, învesmântat în alb si zacând adormit. Dintr-o data, viata a dat navala pe fata lui si si-a deschis ochii, ca si cum ar fi salutat, plin de stralucire, viata.

2. În a 40-a zi de la moartea Parintelui Serafim, Episcopul Nectarie din Seattle, care a avut o mare dragoste si pretuire fata de par. Serafim, a sosit la Manastirea Sfântului Gherman împreuna cu câtiva preoti. Dupa Sfânta Liturghie, a slujit o panihida episcopala la mormântul par. Serafim, la capatul careia a tinut o predica încheiata cu aceasta fraza: *"Parintele Serafim a fost un om drept, un sfânt, poate"*.
Coborând dealul de la mormântul par. Serafim, era pe punctul sa intre în biserica, tinând înca în mâna cadelnita fumegânda. Dintr-odata s-a întors si, plin de evlavie, a început sa cânte cu glas mare, însotit de fratii, clericii si pelerinii din jur: "Slava, slava tie, sfântul nostru parinte Serafim si cinstim sfânta pomenirea ta: învatator al monahilor si împreuna-vorbitor cu îngerii"[1] - si tristetea despartirii de Parintele Serafim s-a preschimbat în bucurie.
Doar la cinci luni de la întâmplare, acest ierarh drept, episcopul Nectarie, a raposat. Suferind prigoana în îndelung-patimitoarea Rusie, a murit în ziua în care Sfânta Biserica Ortodoxa i-a canonizat pe Noii Martiri în 1982, si acum s-a alaturat Parintelui Serafim, în lumea cealalta.

3. Co-fondatorul Misiunii "Sfintilor Ierarhi ai Moscovei", din Moscow, statul Idaho, scrie:
"Luni, când a ajuns la noi, în Moscow, vestea mortii Parintelui Serafim, la trei zile dupa înmormântarea sa, am fost cuprins de întristare si l-am implorat pe Dumnezeu sa-mi ajute sa-l mai vad, pentru înca o data, pe Parintele Serafim. Dumnezeu m-a auzit si l-am vazut, iarasi, pe Parintele Serafim, caci, la putina vreme dupa, am avut un vis, în care se facea ca am venit la manastire. Acolo, Parintele Serafim m-a purtat catre un anumit loc de pe terenurile manastirii, la care am putut ajunge de pe un pod arcuit, alb si frumos. Apoi mi-a aratat un anume loc de pe pamânt si a spus sa nu se sape acolo, caci era pentru un arheolog aceasta.
Când am ajuns la manastire, la a patruzecea zi de la adormirea Parintelui Serafim, am primit ascultare sa pregatesc fundatia unei platforme de scânduri, împrejurul mormântului sau. Am privit copacii din jur: erau pe de-a-ntregul aurii, în vesmânt de toamna, si m-am gândit ca biserica si toate împrejurimile aratau atât de linistite si frumoase, precum o icoana. Si apoi, pe când sapam pentru fundatie, dintr-o data mi-am amintit visul pe care l-am descris mai sus. Ce ciudat! Cât de asemanatoare era acea culoare aurie celei din vis!"

Daniel Matheson
1/ 14 octombrie 1982
Acoperamântul Preasfintei Nascatoare de Dumnezeu

4. În a doua noapte dupa cea de-a patruzecea zi, s-a slujit o Liturghie la miezul noptii, în cinstea fondatorului Fratiei Sfântului Gherman, arhimandritul Gherasim, care a murit în aceeasi zi, în anul 1969. Par. Gherman, fiind foarte obosit, a venit sa se odihneasca în chilia Parintelui Serafim, numita "Optina". Era înca lumina afara, când a cazut într-un somn usor. S-a trezit curând, dupa ce l-a vazut pe Parintele Serafim lânga iconostasul din biserica manastirii, aratând asa cum ne-am obisnuit sa-l zarim: foarte serios, concentrat si putin îngrijorat. Cu un glas imperios, a grait: "Ai grija de John, de John". Parintele Gherman a sarit cu întrebarea: "Care John?" - caci sunt atât de multi John. Dar apoi si-a amintit de un anume John, aflat în necaz, cu care nu a mai tinut legatura de saisprezece ani. Parintele Gherman a presupus ca aceasta era persoana ce avea nevoie de ajutor. Curând, a adormit din nou, si iarasi a vazut iconostasul cu Maica Domnului, dar Parintele Serafim nu mai era acolo. Fiind convins ca visul acesta nu era unul obisnuit si cunoscând prea-bine grija parintelui Serafim pentru oameni, par. Gherman s-a grabit catre biroul sau, ca sa gaseasca adresa acestui John. Desi a gasit adresa, nu a gasit si numarul de telefon, iar John se gasea la mare departare, în Canada. Mama lui era într-un azil de batrâni din Bay Area, dar Parintele Gherman nu a reusit sa o contacteze prin telefon. Trimitându-i lui John o scrisoare, cu o bancnota de douazeci de dolari înauntru, s-a grabit catre Bay Area, nadajduind sa o contacteze pe mama lui John, spre a afla daca exista vreun necaz. Dupa o serie întreaga de vizite zadarnice prin azilele de batrâni, a gasit-o în cele din urma, pe la miezul noptii, doar pentru a descoperi ca John era somer si într-o situatie disperata. L-a sunat de îndata pe un student, din orasul în care locuia John, si l-a implorat sa-l viziteze pe acesta.
Dupa o saptamâna, a sosit un raspuns de la acest student, cu câteva informatii uluitoare. S-a întâmplat ca, dupa o lunga perioada de absenta de la biserica, John s-a hotarât sa mearga la Liturghie, de praznicul Adormirii Maicii Domnului. Intrând în biserica, dintr-odata a avut un sentiment puternic al prezentei Parintelui Serafim, la care nu se mai gândise de ani buni. Acest simtamânt a sporit, pe masura ce slujba continua. Câteva nopti dupa aceasta, John a auzit, în vis, pe cineva batând la usa. Când usa s-a deschis, l-a vazut pe Parintele Serafim, dar nu l-a recunoscut de îndata. Parintele Serafim avea o barba gri, lunga, si un pardesiu ponosit, ce obisnuia sa-l poarte în timpul anilor sai de saracie din San Francisco, pe când tinea o librarie ortodoxa. I-a vorbit lui John în limba rusa, spunându-i pe un ton foarte încurajator: "Frate John. Sunt eu. Nu mai locuiesc în Platina; acum stau aici". A început sa-l previna în legatura cu ceva, dar mai târziu lui John i-a fost cu neputinta sa-si aminteasca cu exactitate despre ce.
Aproape în aceeasi perioada în care l-a vazut pe Parintele Serafim, John a contractat o boala de stomac neobisnuita, si vreme de doua saptamâni nu a putut sa manânce nimic, stomacul sau refuzând sa primeasca hrana. A slabit cu repeziciune, ajungând atât de slabit încât nu se mai putea da jos din pat. Nu se astepta sa-l viziteze nimeni si stia ca, daca cineva ar fi venit, nu avea bani pentru medicamente. Totusi, în cele din urma, unul dintre vecinii sai a trecut sa-i aduca corespondenta, si abia atunci a primit scrisoarea parintelui Gherman. Cu banii din scrisoare, John avea acum posibilitatea sa-si plateasca un tratament medical. A contactat imediat o persoana despre care s-a gândit ca ar putea sa-i usureze boala, si acest om a sosit curând, aducând cu el un tratament special, cu apa sarata. Dupa primirea acestui tratament, John si-a recapatat repede puterile.
Când a primit scrisoarea parintelui Gherman, John a aflat si despre operatia si adormirea Parintelui Serafim. Gândindu-se la cele petrecute, John si-a dat seama ca operatia Parintelui Serafim a avut loc chiar în noaptea în care a simtit prezenta Parintelui Serafim în biserica. Si-a mai dat seama ca atunci când l-a vazut pe Parintele Serafim venind sa-l întareasca, era noaptea mortii parintelui. Cine stie? - Daca Parintele Serafim n-ar fi aparut, si daca parintele Gherman nu ar fi ascultat imediat rugamintea parintelui Serafim, poate John nu ar mai fi trait astazi.

VI.
Apropierea Parintelui Serafim

1. Într-o zi, ma gaseam singur în biserica, în altar (cred ca faceam curatenie sau ceva asemanator). Dintr-o data m-am gândit la Parintele Serafim si la faptul ca nu-l voi mai vedea niciodata în acest micut paraclis. Parea de neconceput! Într-o clipa, am simtit ca era lânga mine, acolo în altar - nu într-un fel "ocult", precum o fantoma, ci prin mila Domnului. Era acolo; îl puteam simti acolo si dintr-o data am stiut ca eram în prezenta celeilalte lumi. Am fost coplesit cu desavârsire, am cazut în genunchi si am am

plâns - lacrimile mele erau lacrimi de pocainta pentru pacatele mele, ale cunoasterii faptului ca sunt o scuza dezgustatoare pentru un om, si pentru cât de bun a fost Dumnezeu cu mine în ciuda tuturor acestora. În prezenta lumii de lânga mine, am simtit, doar într-o foarte, foarte mica masura, ceea ce poate a simtit Proorocul Moise atunci când a urcat pe Muntele Sinai (fara a face nici o comparatie între mine si el!). Ideea este ca acesta "experiere" a Parintelui Serafim din lumea cealalta (si a fost foarte reala) nu mi-a atras câtusi de putin atentia asupra lui, ci imediat m-a facut sa vad cât de pacatos sunt în fata Domnului. Constientizarea aceasta, a pacatoseniei proprii, este cea care ma convinge ca am avut parte de o traire adevarata, nu de una de la Cel Rau, si nu de un rod al imaginatiei mele".

Parintele Alexey Young

2. Nu cu mult dupa adormirea Parintelui Serafim, am fost cu toti socati sa aflam ca matuska [sotia] par. Alexey Young, Susan, a fost gasita având cancer la gât. Dupa analize ulterioare, au fost confirmate cele mai rele temeri: cancerul era malign. De peste tot, oamenii au început sa se roage la Dumnezeu pentru ea. Parintele Alexey i-a uns gâtul cu ulei, de la candela ce arde la mormântul Parintelui Serafim. Doctorii nu i-au dat nici o speranta. Unul dintre enoriasi ne-a scris cele ce urmeaza:
"Nu simt ca Parintele Serafim ar fi undeva departe. De curând, am visat ca ma plimbam printr-o multime de oameni, iar acolo era si Parintele Serafim, îmbracat în vesmintele sale de monah, cu o scufie schimniceasca pe cap. M-a blagoslovit si mi-a grait: "Pace tie!", iar eu i-am raspuns: "Si duhului tau!", ca la Liturghie. El s-a întors catre o femeie si si-a asezat fruntea pe gâtul si umarul ei. Când si-a ridicat capul, curgea sânge din gâtul si umarul femeii, dar nu era pic de sânge pe Parintele Serafim. Parintele diacon Lawrence, învesmântat în alb si auriu, a sosit si, cu stergarul de Împartasanie, a sters sângele, plin de liniste. Îmi amintesc ca m-am gândit: "Este cu adevarat sângele lui Hristos!". Apoi Parintele Serafim s-a îndepartat îmbratisând pe cineva, ca si cum ar fi consolat acea persoana. Nu am recunoscut cine era. Apoi, când m-am trezit, mi-am dat seama ca femeia din vis arata, din spate, exact ca matuska Susan."

Martha Nichols
6 decembrie 1982

La ceva vreme de când s-a petrecut visul acesta, matuska Susan a mers la medic pentru examene medicale. Toate testele au iesit negative si doctorii i-au spus ca nu mai trebuie sa vina, timp de sase luni.

3. Cu ocazia celei de-a doisprezecea aniversari de la tunderea în monahism a Parintelui Serafim, de pomenirea Staretului Nazarie de la Valaam (14/27 octombrie 1982), unul dintre fratii de la Manastirea Sfântului Gherman a avut parte de înca o vizita miscatoare a Parintelui Serafim. Acest vis s-a petrecut dupa Sfânta Liturghie, care s-a slujit la 2:30 dimineata, si la care fratele s-a împartasit cu Sfintele Taine. El scrie:
"În vis, sedeam în paraclis, în fata altui frate, si Parintele Serafim sedea în fata noastra, învesmântat. Parea ca are ceva de spus; dar au început sa vina oamenii catre dânsul, din stânga si dreapta si din spatele lui, cerându-i diverse lucruri. Dupa ce s-a ocupat de acestia, a venit catre mine, chemându-ma pe nume, cu un glas plin de dragoste. Apoi, mi-a spus o propozitie, ale carei cuvinte erau ceva de genul: "Ramâi statornic întru hotarârea ta, ori persevereaza pâna la capat". Apoi m-a sarutat pe frunte, si m-am trezit sub impresia puternica a acestei sarutari, simtindu-ma fericit".

4. "În noaptea de dinaintea hirotoniei mele întru preot, am avut un vis în care Parintele Serafim a venit la mine, m-a blagoslovit si apoi m-a îmbratisat, graindu-mi: "Fiul meu!" Am fost încântat si surprins, si am zis: "Parinte Serafim, ce faceti?" Iar el a raspuns, asa cum obisnuia sa spuna pe vremea când era cu noi, "Sunt foarte obosit". Fiind foarte nervos înaintea hirotonirii mele, din pricina ca parintele Herman nu putea fi prezent la slujba, am devenit foarte calm si fericit, stiind ca Parintele Serafim m-a vazut din lumea cealalta, m-a mângâiat si mi-a daruit blagoslovenia sa".

5. "Verisoara mea Judy, care este ca o sora pentru mine, a avut vineri o comotie cerebrala. Când au luat-o, doctorii nu i-au dat nici o speranta de viata. Am vrut sa va povestesc despre aceasta, pentru ca sunt

sigura ca si pentru voi va însemna mult. În acea noapte, dupa ce am auzit de la Gary, sotul ei, despre comotie, am rostit un acatist catre Maica Domnului si am lasat-o pe Judy în grija Ei si a Parintelui Serafim. Am asezat imaginea ei lânga icoana Maicii Domnului si lânga imaginea Parintelui Serafim din sicriu. În mintea mea, mi i-am putut imagina mergând catre Los Angeles ca sa aiba grija de Judy, si în inima mea am stiut ca este adevarat. Am dormit foarte profund si linistit în noaptea aceea, ca si cum cineva ar fi asezat o patura usoara si calduroasa asupra mea. În dimineata urmatoare, am sunat ca sa aflu cum se simte, si vestile au fost minunate! Judy s-a miscat în timpul noptii si, acum, va parasi salonul de terapie intensiva, saptamâna aceasta. Poate vorbi si poate mânca hrana solida; îi recunoaste pe toti si nu este paralizata. Doctorii spun ca este o minune. Au o multime de teste de facut saptamâna aceasta – nu stiu exact pentru ce, dar totul se prezinta bine. Atât de multi oameni s-au rugat pentru ea si stiu ca astfel s-a savârsit minunea... Dar simt ca a primit un ajutor deosebit din partea Maicii Domnului si a Parintelui nostru Serafim."

Christina Shane
10 februarie 1983

6. "Pe 5 martie 1983 (stil nou), trei pelerini - Paul Baba, Christopher Haddad si Michael McGee - încercau cu disperare sa ajunga la Manastirea Sfântului Gherman al Alaskai din Platina, California. Dupa ce au avut câteva probleme cu masina pe drumul spre manastire, cei trei pelerini s-au împotmolit într-un orasel numit Williams. Au fost luati de o alta masina, sâmbata dis-de-dimineata, pâna în oraselul Red Bluff, ajungând la orele târzii ale diminetii. Oprindu-se la un telefon, Michael a sunat la magazinul universal din Platina pentru a lasa un mesaj unuia dintre calugari, spunând ca sunt împotmoliti si vor încerca sa ajunga cu autostopul sau o vor lua pe jos pe Autostrada 36, lunga de patruzeci si cinci de mile. Cei trei pelerini au pornit-o pe jos. Deoarece îsi carau lucrurile si echipamentul de dormit, calatoria a devenit obositoare, doar dupa câteva mile. Au început sa faca pauze scurte. Când au ajuns la o ferma, Michael l-a întrebat pe un om înalt, în vârsta, cât mai au de mers pâna la Platina si daca pot sa foloseasca telefonul lui. Bunul om a fost de acord si a adaugat, "Daca aveti de gând sa faceti tot drumul astazi, nu o sa reusiti niciodata - mai sunt înca vreo patruzeci de mile". Mergând în casa cu omul, Michael a sunat la magazinul din Platina pentru a lasa un mesaj urgent, ca au ramas împotmoliti pe Autostrada 36 si au nevoie de o masina pâna la manastire. Cei trei pelerini au continuat drumul, multumindu-i bunului si generosului om pentru ca le-a îngaduit sa-i foloseasca telefonul. Drumul parea ca nu se mai termina. Dupa una sau doua mile, disperat, Paul a strigat din adâncul inimii sale, "Parinte Serafim, ajuta-ne!". În decurs de unul sau doua minute, Parintele N. a venit cu o masina si ne-a luat. Astfel, dreptul parinte Serafim a auzit strigatul nostru, al celor neputinciosi. Slava lui Dumnezeu pentru toate! Amin."

Michael McGee

7. O credincioasa ortodoxa, pe nume Martha, avea o durere mare în inima din cauza ca tatal ei, care era un om bun si care credea în Dumnezeu, nu a putut gasi fericirea întru Iisus Hristos, purtând pecetea tristetii si a deziluziei de-a lungul întregii sale vieti. Ce minunat ar fi, s-a gândit ea, daca tatal ei ar putea simti si întelege macar un strop din Ortodoxie, si daca ar putea avea o soarta fericita în alegerea vietii viitoare. S-a apropiat de el în câteva rânduri, încercând sa-l însufleteasca cu învatatura ortodoxa. Desi el a fost interesat, întotdeauna ceva îl împiedica sa patrunda mai profund în învatatura mântuitoare a credintei noastre. Pe neasteptate, i-au sosit vestile cele rele ca el are cancer si ca mai are foarte putina vreme de trait. Când i s-a apropiat sfârsitul, ea a venit sa petreaca împreuna ultimele lui zile. I-a dezvaluit plinatatea Ortodoxiei, iar el a primit-o din toata inima. Pentru ca nu era nici un preot ortodox prin preajma si era putina vreme, ea a luat aghiasma si, dupa ce a rostit Crezul si câteva rugaciuni, l-a botezat pe tatal ei, în acelasi chip în care se facea si în timpurile stravechi, în cazuri asemanatoare. Multumita hotarârii ei, tatal ei a murit crestin ortodox. A trecut ceva timp, si Martha, fiind legata duhovniceste de Parintele Serafim (caci fiul ei este fin al par. Serafim), a vizitat mormântul acestuia, pentru a se ruga si a primi încredintare ca fapta ei de râvna a fost placuta lui Dumnezeu. Când a ajuns si s-a rugat la mormântul lui, a scris un biletel scurt, cerându-i Parintelui Serafim sa aiba grija de tatal ei, care era atât de novice în cele ale credintei. A pus acest biletel într-o crapatura, din mica structura de

lemn de deasupra mormântului. Întorcându-se fericita acasa, ne-a trimis o carte postala:
"Va multumesc! Va multumesc! M-am simtit minunat! Dupa ce am ajuns acasa, l-am visat pe tatal meu, viu si fericit. Mi-a spus ca s-a bucurat sa ma vada, si ca a fost într-un loc unde nu s-a simtit bine, pâna când <<a venit sfântul si l-a scos de acolo>>. Cu dragoste, Martha".

8. La primele Pasti departe de iubita sa manastire, Parintelui Serafim i-a fost dusa lipsa foarte mult. Staretul [egumenul] Gherman, primind binecuvântare de la Parintele Serafim, pe patul sau de moarte, spre a împlini un vis vechi de douazeci si cinci ani, a mers sa petreaca noaptea Învierii lui Hristos în Monk's Lagoon [Laguna calugarului] pe insula Spruce, în Alaska. Era încordat si agitat, parasindu-si turma vaduvita, într-o perioada asa de importanta. Fratii si surorile sale au înteles ca Sfântul Gherman era cel ce îl chema în Alaska. Cu inima plina de îndoiala, el a mers la mormântul Parintelui Serafim si l-a rugat sa ocroteasca si sa umple de bucurie Fratia pe vremea Pastilor, cât timp va fi plecat. Si bineînteles ca Parintele Serafim si-a vizitat, în mod mistic, manastirea, de Pasti, caci o fetita de sapte ani, pe care parintele o botezase cu câtiva ani în urma, l-a zarit în prima zi a Pastilor. Era la manastire, purtând vesminte pascale pe de-a-ntregul albe si binecuvântând cu aghiasma si cu o cadelnita toate locurile: înauntru si în afara bisericii, toti copacii, precum si poarta manastirii. Noi credem ca Parintele Serafim a avut grija de manastire, în timpul absentei Parintelui Gherman.

Monahia Brigid

1. Este de notat ca aceasta a fost o proslavire savârsita de un episcop, prin urmare socotindu-l în mod "oficial" pe Parintele Serafim în rândul sfintilor.

Aparut în The Orthodox Word
Vol. 19, Nr. 102 (108-109) ianuarie-februarie, martie-aprilie, 1983
Traducere Mihaela Vişan şi Radu Hagiu

DESCOPERIREA LUI DUMNEZEU IN INIMA OMULUI

Ieromonah SERAFIM ROSE

"Iată, stau la uşă si bat; de va auzi cineva glasul Meu si va deschide usa, voi intra la el si voi cina cu el si el cu Mine. Celui ce biruieste ii voi da sa sada cu Mine pe scaunul Meu, precum si Eu am biruit si am sezut cu Tatal Meu pe scaunul Lui".

Apocalipsa 3, 20-21

INTRODUCERE

In mai 1981, doar cu un an inainte de adormirea sa întru Domnul, Parintele Serafim Rose a fost invitat sa tină o prelegere la Universitatea din Santa Cruz, California, pentru studentii care frecventau cursul de religii comparate, intitulat ***Religiile lumii in Statele Unite***.

Santa Cruz fusese un centru de nivel national pentru miscarea de cautare spirituala care a atins punctul culminant la sfarsitul anilor ’60 şi inceputul anilor ’70 si a continuat sa aiba ecouri pana spre anii ’80. Prin urmare, tinerii care au venit sa asculte prelegerea Parintelui Serafim abordasera deja o mare varietate de cai spirituale. Pe vremea aceea în Santa Cruz erau populari diferiti ***gurus*** care făgăduiau iluminarea sau orbeau lumea cu miracole: Rajneesh, Muktananda, Sri Chinmoy si multi altii care dobandisera o faima temporara. Multi “cautatori” din universitate, ratacindu-se în disciplinele predate de acesti ***gurus*****,** au incercat sa experimenteze direct trairea religioasa prin intermediul drogurilor halucinogene. Altii, nesatisfacuti de saracia spirituala a culturii apusene, au cautat o realitate mai inalta in budhismul Tibetan si Zen sau în formele anglicizate ale samanismului indian. In sfarsit, au ramas cei care au dorit sa caute adevarul în propria lor traditie crestina. In orice caz, crestinismul apusean se despartise de multa vreme de plinatatea traditiei sale stravechi pierzand, în felul acesta, constiinta treaza a principiilor spirituale, metafizice, pe care s-a întemeiat. De aceea, cei ce încercasera sa atinga desavarsirea in crestinismul apusean contemporan erau înclinati sa se simtă intrucatva inferiori fată de toate traditiile religioase orientale popularizate ai caror invatatori “aveau metafizica în maneca de la camasa”, am putea spune.

Parintele Serafim a venit în fata acestei game de curente spirituale avand de spus ceva diferit, ceva nemaiauzit pentru cei mai multi dintre cei care il ascultau. El reprezenta crestinismul, traditia care înca (mai mult inconstient) influenta întreaga cultura apuseana si care nu mai era superficialul, anemicul crestinism american pe care multi “cautatori” il abandonasera pentru a cauta in alta parte. In experienta sa, Parintele pornise de la revelatia deplina a adevarului lui Hristos, transmisa de învatatorii luminati de Dumnezeu de-a lungul ultimelor douazeci de veacuri. Parintele stia ca, în Apus, crestinismul ajunsese sa aiba o “faima rea”, dar stia ca multi dintre “cautatorii” cinstiti n-ar fi ezitat sa-l imbratiseze daca ar fi stiut ce a fost el cu adevărat.

Ca si studentii carora li se adresa, Parintele Serafim fusese candva un tanar american idealist aflat în cautarea adevarului. Respingand religia protestanta din anii sai de formare, el a incercat sa studieze sarguincios intelepciunea orientala, invatand limba Chinei antice pentru a-i traduce textele religioase. Dar, asa cum avea sa o constate mai tarziu, sufletul cauta in mod natural un Dumnezeu personal. In felul acesta, aproape impotriva vointei sale, a fost condus inapoi la adevarul atotcoplesitor al lui Hristos. Aceasta convertire n-ar fi fi avut loc niciodata daca n-ar fi descoperit Biserica Ortodoxa Rasariteana care reprezenta deplinatatea spirituala, dar nu era cunoscuta in societatea apuseana. Aceasta Biserica, a inteles el, era cu adevarat Biserica istorica intemeiata de Hristos si Apostolii Sai, caci doar ea pastrase continuitatea si puritatea invataturii crestine originare. Dar, ceea ce l-a indemnat sa imbratiseze credinta ortodoxa n-a fost, in primul rand, marturia istorica, caci si alte religii isi pot sustine credinta prin originile lor istorice, ci, mai degraba, faptul ca doar crestinismul ortodox i-a satisfacut setea pentru adevar: l-a pus in legatura vie cu harul lui Dumnezeu, i-a oferit o disciplina profunda prin care putea creste spiritual si, in acelasi timp, i-a oferit principiile metafizice prin care mintea sa scrutatoare putea percepe universul ca un intreg coerent.

Parintele Serafim s-a dedicat cu toata fiinta acestei cautari a Adevarului si, cand L-a aflat, s-a daruit, de asemenea cu intreaga sa fiinta, slujirii Lui. Impreuna cu un alt crestin ortodox care avea aceeasi viziune, a intemeiat, in San Francisco, o comunitate misionara, o librarie si un periodic ***(Cuvantul ortodox)***. Cativa ani mai tarziu, dorind sa paraseasca tumultul lumii si sa-l caute pe Dumnezeu in singuratate si liniste, comunitatea s-a mutat in muntii din nordul Californiei unde a continuat activitatea misionara prin intermediul cuvantului tiparit. Urmatorii treisprezece ani, ultimii din scurta sa viata, si i-a petrecut ca monah in aceasta salbaticie si, in aceasta perioada, s-a adancit intr-un fenomen aproape nemaiauzit in zilele noastre. Aceasta adanca schimbare a fost determinata

de cufundarea sa in ciclul liturgic al Bisericii si in vesnic actualele scrieri ale Sfintilor Parinti. Studiind cu seriozitate textele patristice cu scopul de a le folosi in mod practic pentru cresterea duhovniceasca, a putut sa gandeasca, sa simta si sa creada ca si Sfintii Parinti, ajungand, in cele din urma, sa devina unul dintre ei: un Sfant Parinte al timpurilor moderne, unul dintre rarii transmitatori ai invataturii crestine neschimbate in lumea contemporana.

Iata valoarea omului care a stat in fata grupei de studenti la universitatea din Santa Cruz. Cu ochii sai patrunzatori, barba lunga si rasa neagra, era o aparitie la fel de izbitoare ca acei ***gurus*** in jurul carora se ingramadeau tinerii. Numai ca el nu intentiona sa-i impresioneze la nivelul acesta exterior, deoarece stia ca nici unul dintre acesti studenti nu putea sa ajunga la plinatatea adevarului fara sa se petreaca ceva mai adanc inlauntrul lui.

Cunoscand cat de insensibil spiritual devenise omul modern, Parintele Serafim stia ca, adeseori, oamenii au nevoie de unele "fenomene" supranaturale, de experiente perceptibile la nivelul simturilor, dar nu mai putin spirituale, pentru a trezi un ecou in ei. Iata de ce atat de multi tineri cautatori i-au urmat pe asa-zisii "oameni-sfinti" sau anumite grupari religioase, pentru miracolele pe care le faceau sau pentru "rezultatele" pe care le promiteau si de ce devenisera atat de populare drogurile halucinogene, practicile oculte si asa-zisele experiente "harismatice". Parintele Serafim dorea sa le spuna studentilor ca motivul adevarat al cautarii spirituale nu era aceasta dorinta de a experimenta sau de a vedea ceva "spiritual", ceva de dincolo de viata zilnica. Un om cinstit nu va cauta altceva decat plinatatea adevarului (asa cum Parintele Serafim insusi facuse) si nu se va opri la stadiul in care se descopera numai o parte a adevarului, solicitand doar sentimentul amagitor al satisfactiei.

Este adevarat ca, in viata sa, Parintele Serafim a fost martorul multor minuni. Unul dintre mentorii sai, Arhiepiscopul Ioan Maximovici, *(canonizat recent ca sfant de catre Biserica Ortodoxa Rusa de peste hotare, n. ed.)* savarsea minuni asa cum o faceau primii Apostoli. Daca Parintele Serafim le-a spus studentilor despre unele dintre aceste minuni, a facut-o doar pentru a-i conduce spre consideratii mai adanci. **Scopul sau final era, desigur, sa-i trezeasca pe oameni la ceea ce doreau cu adevarat: Hristos Cel Viu. El recunostea ca, in ciuda opacitatii spirituale a omului contemporan apusean, procesul de convertire nu era diferit de cel din veacurile trecute. Convertirea are loc atunci cand este atins ceva in inima, cand inima incepe sa "arda" la contactul cu adevaratul dumnezeiesc revelat. In orice caz, adesea, persoana trebuie sa simta inainte de convertire lipsa acestui adevar si sa cunoasca, din experienta, suferinta produsa de dorirea lui.** In instarita societate apuseana oamenii au de multe ori acest sentiment al chinului spiritual dar, fiind atat de preocupati de procurarea confortului si a excitantelor fizice, acesta nu ajunge pana la constiinta lor. De cealalta parte, in tarile in care oamenii sunt private de libertate si confort, foamea spirituala a omului devine mai directa si mai disperata. Ca urmare, Parintele Serafim si-a dat seama ca oamenii din lumea libera au de invatat o lectie importanta de la cei aflati in spatele Cortinei de Fier *(tarile comuniste, n. red.)* in privinta trezirii la viata religioasa. Ar putea insa cei dintai, traind in ceea ce s-ar putea numi "paradisul nebunilor", sa transpuna experienta reala si esentiala a celor din urma intr-o forma pe care sa inceapa a o intelege realmente? Parintele Serafim nadajduia ca da, deoarece stia ca, fara cunoasterea Golgotei si a Crucii, nimeni nu poate ajunge la adevarata cunoastere a lui Hristos, Dumnezeul Intrupat.

Unul din scopurile pe care l-a urmarit Parintele Serafim adresandu-se studentilor a fost sa le arate ca viata spirituala nu este ceva care aduce "placere" ci, mai degraba, un fel de camp de lupta in care sufletul se purifica prin suferinta. Pentru multi studenti aceasta a fost o noutate, caci cine dintre figurile religioase din zilele moderne, dorind sa castige discipoli in masa, ar fi chemat oamenii pe o cale a suferintei fara sfarsit si a luptei? Totusi, aceasta e calea pe care a mers Insusi Hristos si pe care l-a chemat si pe omul care vrea sa-L urmeze. Iar Parintele Serafim, recomandand-o in prelegerea sa, i-a determinat pe unii dintre ascultatori sa-si ia crucea si sa urmeze aceasta cale stramta.

Din pacate, judecand dupa intrebarile care i s-au pus la sfarsit, majoritatea studentilor pareau ca, intr-un fel, "pierdusera esenta". El le vorbise despre realitatea elementara a vietii crestine, despre ce inseamna convertirea inimii si transformarea ei de catre Hristos. El a numit cautarea Adevarului "o problema de viata si de moarte". In contrast cu aceasta urgență, multe dintre intrebarile care i s-au pus pareau motivate mai mult de o curiozitate desarta. A fost pus intr-o situatie dificila cu intrebari de genul: ce crede despre diferitele grupari crestine, unde crede ca se afla - sau nu se afla - Duhul Sfant, care ar fi „cele o mie si una de mici diferente" dintre Ortodoxie si romano-catolicism etc., de parca cei ce intrebau ar fi cautat mai degraba sa "categoriseasca" cele spuse decat sa se lase patrunsi de ele. Incurajator este insa faptul ca, obligat sa raspunda acestor intrebari, Parintele n-a incetat sa graiasca ***adevarul in iubire***, asa cum facuse si in timpul prelegerii, si sa indrepte mintile ascultatorilor spre un mod mai spiritual de intelegere a lucrurilor.

Parintele DAMASCHIN

1. CAUTAREA

De ce studiaza cineva religia? Multe dintre motive sunt intamplatoare, dar daca persoana este serioasa cu adevarat, exista un singur motiv: intr-un cuvant, pentru a intra in contact cu realitatea cotidiana, atat de repede schimbatoare, aflata in continua degradare, care nu lasa nimic in urma si nu aduce in sufletul omului nici o fericire care sa dainuie. Orice religie, daca este sincera, incearca sa descopere contactul cu aceasta realitate. Astazi as dori sa spun cateva cuvinte despre modul in care Crestinatatea ortodoxa incearca sa faca acest lucru – adica sa-l initieze in realitatea spirituala pe cautatorul in domeniul religiei.

Cautarea realitatii este o sarcina periculoasa. Probabil ca ati auzit cu totii relatari despre tineri ai vremurilor noastre, de cautatori care "s-au distrus" incercand sa gaseasca realitatea, au murit prematur sau au fost tarati intr-o existenta intunecoasa, ramanand doar cu o farama din potentialul mintii si al sufletului lor. Eu insumi imi amintesc de un prieten din zilele propriei mele cautari de acum douazeci si cinci de ani, cand Aldous Huxley tocmai descoperise presupusa valoare "spirituala" a LSD si-i influentase pe multi sa-l urmeze. Acest tanar, un cautator tipic in domeniul religiei, care poate ca ar fi audiat un astfel de curs, mi-a spus odata: "Indiferent ce ai spune despre pericolul drogurilor, trebuie sa admiti ca ***orice altceva*** este mai bun decat viata americana cotidiana care, din punct de vedere spiritual, este moarta". Eu n-am fost de acord deoarece, inca de pe atunci, incepusem sa intrezaresc ca viata spirituala presupune doua directii: ea poate sa conduca spre o viata mai ***inalta*** decat cea corupta cotidiana, dar poate sa duca si spre una inferioara si sa produca, literalmente, atat moartea spirituala cat si pe cea fizica. El si-a urmat calea si, inainte de a implini treizeci de ani, era o epava de om, imbatranit, mintea ii era ruinata si abandonase orice cautare a adevarului.

Exemple similare pot fi gasite in randul celor care cauta diferite forme de experienta psihica, experimentarea starilor "in afara trupului", intalnirea cu O.Z.N.–uri si altele de felul acesta. (Experienta sinuciderii in masa din anul 1980, in Jonestown, este indeajuns pentru a ne reaminti de pericolele inerente in cautarea religioasa). De aproape doua mii de ani, literatura ortodoxa ofera destule exemple instructive de acest gen. Voi cita aici doar unul, din viata Sfantului Nichita, care a trait acum aproape o mie de ani in Lavra Kievului (Pecerska) din Rusia:

Impins de ravna, Nichita i-a cerut Egumenului sau binecuvantarea pentru a trai in singuratate. Egumenul (care, pe atunci, era Sfantul Nicon) i-a interzis, zicand: „Fiule! Nu e bine pentru tine, care esti tanar, sa fii singur. Mai de folos iti este sa traiesti impreuna cu fratii caci, slujindu-i pe ei, nu te vei lipsi de plata. Singur ai vazut cum a fost amagit Isaac de demoni in

singuratate. El ar fi pierdut daca nu l-ar fi scapat harul lui Dumnezeu, dat lui pentru rugaciunile cuviosilor nostri parinti, Antonie si Teodosie".

„Parinte, a raspuns Nichita, eu nu ma voi lasa niciodata amagit de felul acesta, ci voi sta drept impotriva inselaciunilor demonilor si il voi ruga pe Dumnezeu sa-mi dea darul facerii de minuni, ca lui Isaac Zavoratul, care savarseste multe minuni si in ziua de astazi."

„Dorinta ta e mai presus de puterile tale, i-a raspuns egumenul. Pazeste-te, ca nu cumva, inaltandu-te, sa cazi. Eu, dimpotriva, iti poruncesc sa slujesti fratilor si vei primi cununa de la Dumnezeu pentru ascultarea ta."

Nichita, impins de cea mai mare ravna spre viata de singuratate, n-a avut nici cea mai mica dorinta sa asculte de ceea ce i-a spus egumenul si a facut ce-si pusese el in minte. S-a inchis in chilie si a continuat sa se roage fara a mai iesi. Dupa o vreme, in timp ce se ruga, a auzit o voce rugandu-se impreuna cu el si a simtit o mireasma extraordinara. Amagit astfel, si-a zis: „Daca acesta n-ar fi fost ingerul Domnului, nu s-ar fi rugat impreuna cu mine si nu s-ar fi simtit mireasma Duhului Sfant". Nichita a inceput sa se roage si mai staruitor, spunand: „Doamne, arata-mi-Te deslusit, ca se Te pot vedea!".

Atunci, s-a auzit o voce care i-a spus: „Nu ma voi arata tie pentru ca esti prea tanar si, inaltandu-te, sa nu cazi". Zavoratul a raspuns cu lacrimi: "Doamne, nu ma voi amagi, deoarece egumenul meu m-a invatat sa nu iau seama la inselaciunile demonilor si voi face tot ceea ce imi vei porunci".

Castigand astfel putere asupra lui, sarpele cel distrugator de suflete a zis: „Nu este cu putinta omului, in trup fiind, sa ma vada. Dar, iata, iti trimit ingerul meu ca sa ramana cu tine. Sa faci voia lui".

La aceste cuvinte, un demon cu chip de inger i-a aparut zavoratului. Nichita i-a cazut la picioare si i s-a inchinat ca unui inger. Demonul i-a zis: „De acum sa nu te mai rogi, ci sa citesti carti. In acest fel vei intra in dialog neintrerupt cu Dumnezeu si vei primi puterea sa dai cuvant folositor celor ce vor veni la tine si eu ma voi ruga neincetat Ziditorului a toate pentru mantuirea ta".

Zavoratul a crezut acestor cuvinte si a fost inselat si mai rau. A incetat sa se mai roage si se ocupa doar cu cititul. Vazandu-l pe demon rugandu-se neincetat, se bucura, crezand ca un inger se roaga pentru el. Apoi a inceput sa vorbeasca din Scriptura celor ce veneau la el si sa prooroceasca asemenea zavoratului din Palestina.

S-a raspandit vestea despre el si a ajuns pana la curtea unui mare cneaz. De fapt, el nu proorocea, dar spunea celor ce veneau la el unde fusesera puse lucrurile furate sau ce se intampla intr-un loc indepartat, obtinand aceste informatii de la demonul care-l asista. Astfel, el i-a spus marelui cneaz Izeaslav despre uciderea printului Gleb al Novgorodului si l-a sfatuit sa-si trimita fiul sa preia tronul si sa conduca in locul aceluia. Aceasta a fost suficient pentru ca oamenii lumesti sa-l cinsteasca pe zavorat ca pe un prooroc. E fapt dovedit ca oamenii lumesti si chiar monahii fara discernamant duhovnicesc sunt mai intotdeauna atrasi de mincinosi, impostori, ipocriti si de toti cei care sunt inselati de demoni, considerandu-i sfinti sau slujitori sinceri ai lui Dumnezeu.

In ceea ce priveste cunoasterea Vechiului Testament, nimeni nu se putea compara cu Nichita. Dar nu putea sa sufere Noul Testament, nu-si lua subiectele din Evanghelii sau Epistolele Apostolilor si nu le ingaduia vizitatorilor sai sa mentioneze ceva din Noul Testament. Din aceasta atitudine

ciudata in invatatura sa, parintii Lavrei au inteles ca este inselat de un demon. Pe atunci se aflau in manastire multi calugari cuviosi inzestrati cu daruri duhovnicesti si har. Ei au alungat demonul de la Nichita prin rugaciunile lor si Nichita nu l-a mai vazut. Parintii l-au scos pe Nichita din locul sau retras si i-au cerut sa le spuna ceva din Vechiul Testament. Dar el a spus sub juramant ca n-a citit niciodata cartile pe care inainte le stia pe de rost. S-a dovedit ca uitase chiar si sa citeasca, atat de mare fusese influenta inselaciunii satanice. Numai cu greutate a invatat iarasi sa citeasca. Prin rugaciunile cuviosilor parinti, el si-a venit in sine, si-a recunoscut si marturisit pacatul, s-a pocait cu lacrimi amare si a ajuns la un mare grad de sfintenie si la darul facerii de minuni printr-o viata smerita intre frati. In cele din urma, Sfantul Nichita a fost hirotonit Episcop al Novgorodului. [1]

Astazi, aceasta istorisire starneste in noi urmatoarea intrebare: cum poate un cautator in domeniul religiei sa evite capcanele si inselaciunile pe care le intalneste in cautarea sa? La aceasta intrebare exista un singur raspuns: o persoana nu trebuie sa porneasca in cautarea religioasa de dragul experientelor religioase, care pot sa insele, ci de dragul adevarului. Oricine studiaza religia in mod serios ajunge la aceasta problema care este, cu adevarat, o problema de viata si de moarte.

Credinta noastra crestina ortodoxa, in comparatie cu cea a confesiunilor apusene, este numita adesea “mistica” deoarece, fiind in contact cu o realitate spirituala, are rezultate care sunt numite in mod obisnuit “supranaturale” – adica se afla dincolo de orice logica sau experienta pamanteasca. Nu e nevoie sa cercetezi vechea literatura ca sa gasesti exemple, pentru ca si viata unui facator de minuni din zilele noastre este plina de elemente mistice. Arhiepiscopul Ioan Maximovici, care a murit doar in urma cu cincisprezece ani si a trait in aceasta parte a Californiei ca Arhiepsiscop de San Francisco, a fost vazut stralucind de lumina, inaltandu-se de la pamant in timpul rugaciunii, a fost clarvazator, a savarsit vindecari miraculoase… totusi, nici una dintre acestea nu este importanta in sine; oricare din ele poate fi imitate de falsii facatori de minuni. Atunci, cum vom sti noi daca este cineva in adevar?

2. DESCOPERIREA

Daca citesti intr-o carte de teologie ortodoxa, vei afla ca adevarul nu poate fi descoperit prin puterile neajutorate ale omului. Poti citi Scripturile sau orice alta carte sfanta si sa nu intelegi ce vor sa spuna. Un asemenea exemplu aflam in cartea Faptele Apostolilor, in istorisirea despre Apostolul Filip si famenul etiopian:

Si un inger al Domnului a grait catre Filip, zicand: Ridica-te si mergi spre miazazi, pe calea care coboara de la Ierusalim la Gaza; aceasta este pustie. Si, ridicandu-se, a mers. Si iata un barbat din Etiopia, famen, mare dregator al Candachiei, regina Etiopiei, care era peste toata vistieria ei si care venise la Ierusalim ca sa se inchine, se intorcea acasa; si, sezand in carul sau, citea pe proorocul Isaia. Iar Duhul i-a zis lui Filip: Apropie-te si te alipeste de carul acesta. Si alergand, Filip l-a auzit citind pe proorocul Isaia si i-a zis: Intelegi, oare, ce citesti? Iar el a zis: Cum as putea sa inteleg, daca nu ma va calauzi cineva? Si a rugat pe Filip sa se urce si sa sada cu el. Iar locul din Scriptura pe care-l citea era acesta: „Ca un miel care se aduce spre junghiere si ca o oaie fara de glas inaintea celui ce-o tunde, asa nu si-a deschis gura sa. Intru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat, si Neamul Lui cine-l va spune? Ca se ridica de pe pamant viata Lui”. Iar famenul, raspunzand, a zis lui Filip: Rogu-te, despre cine zice proorocul acesta, despre sine, ori despre altcineva? Iar Filip, deschizand gura sa si incepand de la Scriptura aceasta, i-a binevestit pe Iisus. Si, pe cand mergeau pe cale, au ajuns la o apa; iar famenul a zis: Iata apa. Ce ma impiedica sa fiu botezat? Filip a zis: Daca crezi din toata inima, este cu putinta. Si el, raspunzand, a zis: Cred ca Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Si a poruncit sa stea carul; si s-au coborat amandoi in apa, si Filip si famenul, si l-a botezat. (8, 26-39).

In aceasta relatare exista cateva elemente supranaturale, mistice: ingerul ii spune lui Filip unde sa mearga (desi etiopianului i se pare o intalnire intamplatoare pe un drum pustiu) si, mai tarziu, dupa Botez, Duhul lui Dumnezeu il ia pe Filip, care dispare din fata ochilor eunucului. Dar nu acestea l-au facut pe eunuc sa doresca sa fie botezat si sa devina crestin. Nu minunile, ci altceva l-a impresionat, ceva din inima lui. Minunile, desi uneori ajuta pe cineva sa vina la credinta, nu sunt adevarata cauza a acceptarii crestinismului. In acelasi capitol al Faptelor Apostolilor, citim relatarea despre Simon Magul care a vrut sa dea bani ca sa intre in Biserica si sa dobandeasca grandioasele si facatoarele de minuni daruri ale Duhului Sfant. Si a vrut acest lucru pentru ca era vrajitor, „profesie" foarte rentabila intr-o vreme in care, cu cat cineva putea provoca mai multe fenomene supranaturale, cu atat castiga mai multi bani si mai multa faima si pentru ca a vazut ca la crestini se intamplau mai multe asemenea fapte decat in paganism. Dupa cum stim din Faptele Apostolilor, Apostolul Petru a refuzat cererea lui Simon care a sfarsit rau si de la care ne-a ramas cuvantul „simonie" pentru incercarea de a cumpara harul lui Dumnezeu.

Prin contrast, in inima eunucului etiopian s-a schimbat ceva cand i-a vorbit Apostolul Filip. In Fapte ni se spune ca a ajuns sa „creada", adica inima lui a fost inundata de adevarul pe care-l auzise. Cuvintele Scripturii sunt foarte puternice si, cand talcuirea lor este corecta, ceva din fiinta umana „se deschide", daca inima este pregatita. De aceea L-a primit eunucul pe Hristos din tot sufletul sau. El a devenit alt om si nu de dragul minunilor, ci de dragul a ceea ce a venit sa aduca Hristos pe pamant.

Acelasi lucru poate fi vazut si in alt loc din Noul Testament, unde doi dintre ucenicii lui Hristos calatoreau pe drumul Emausului (Luca 24). Insusi Hristos, in chiar ziua Invierii Sale, apropiindu-Se si mergand impreuna cu ei i-a intrebat de ce sunt atat de tulburati. La randul lor, ei L-au intrebat daca nu cumva este singurul care nu stie ce s-a intamplat in Ierusalim. Ei I-au spus ca a fost acolo un mare prooroc pe care L-au ucis si Care, apoi, ar fi inviat din morti, dar ei nu stiau ce sa creada. Atunci Hristos a inceput sa le deschida inimile si sa le talcuiasca cele spuse in Vechiul Testament ca avea sa se intample cu Mesia. In tot acest timp, ucenicii nu L-au recunoscut pentru ca El nu venise la ei cu semne si minuni ca sa-i impresioneze. Mai tarziu, cand au ajuns la Emaus, Hristos S-a facut ca merge mai departe si ar fi plecat de la ei fara sa se lase recunoscut daca ei nu L-ar fi rugat – din simpla dragoste pentru un strain in nevoie – sa petreaca noaptea cu ei. In cele din urma, cand a stat impreuna cu ei si „a frant painea" asa cum o facuse la Cina cea de Taina, li s-au deschis ochii, au cunoscut ca este Insusi Hristos si El S-a facut nevazut chiar in fata lor. Atunci au inceput sa spuna unul catre altul si sa-si aminteasca cum **ardeau inimile lor** pe cale, tot timpul cat a fost cu ei, desi nu-L recunoscusera. Deci ceea ce i-a facut sa-L recunoasca pana la urma a fost aceasta **„aprindere a inimii"** si nu faptul ca S-a facut nevazut in fata lor, caci asa ceva pot face si magicienii. Asadar, mai intai de toate, **nu minunile Il dezvaluie omului pe Dumnezeu, ci ceva de la Dumnezeu care se reveleaza inimii pregatite pentru aceasta**. Iata ce se intelege prin „aprinderea inimii" prin care cei doi ucenici au intrat in relatie cu Dumnezeu Cel intrupat.

Aici vedem cum lucreaza asupra omului ceea ce numim noi **„revelatie"** sau **„descoperire"**: **inima este miscata si transformata de prezenta lui Dumnezeu, sau a cuiva care este plin de Duhul Sfant, sau doar de auzirea adevarului predicat despre El**. Tot astfel au avut si apostolii puterea, in primele decenii de la Invierea lui Hristos, sa mearga practic in toata lumea cunoscuta de atunci – in India (si poate chiar in China), la nord, pana in Rusia unde locuiau scitii, pana in Britania la vest, pana in Abisinia la sud – ca sa predice Evanghelia la toate neamurile.

La fel se intampla si astazi, chiar daca toti oamenii au devenit mult mai insensibili si mai opaci din punct de vedere spiritual, mai complicati si nu mai reactioneaza atat de usor la adevar. In cazul Arhiepiscopului Ioan, cei care au ajuns la credinta prin el n-au fost impresionati in primul rand de minunile lui, ci de ceva anume din fiinta lui, care **le misca inimile**. Va voi da un exemplu din viata sa, o intamplare care a avut loc la Shangai, unde era Episcop in timpul celui de-al doilea Razboi Mondial. Ne-a fost relatata de o buna prietena a noastra pe nume Ana, profesoara de dictie, care a murit acum

cativa ani. Asa cum ne-a relatat ea, Arhiepiscopul Ioan postea atat de sever incat vocea sa isi pierdea puterea in timpul posturilor lungi si vorbea foarte nedeslusit. Ea primise insarcinarea sa-i dea lectii de dictie pentru a-l face sa vorbeasca putin mai clar. Intotdeauna el era cel care venea la ea la intervale regulate si, la sfarsitul fiecarei lectii, obisnuia sa-i lase o hartie de douazeci de dolari. In timpul razboiului aceasta femeie a fost ranita si era pe moarte intr-un spital francez din Shangai. Era noaptea tarziu, afara era o furtuna puternica si nu era posibila nici un fel de comunicare cu orasul. Ea, insa, avea in inima ei doar o singura idee: fiindca medicii ii spusesera ca va muri, toata speranta ei era sa vina Arhiepiscopul Ioan, sa-i dea Sfanta Impartasanie si s-o salveze intr-un fel sau altul. I-a implorat pe cei din jur sa-i trimita vorba, dar ei i-au raspuns ca este imposibil. Datorita furtunii telefoanele nu functionau, iar spitalul (fiind vreme de razboi) era incuiat pe timpul noptii. Tot ce a putut sa faca a fost sa strige: „Ajuta-ma, vino, Preasfintite Parinte Ioane!”. Bineinteles, oamenii au spus ca biata femeie delireaza, deoarece nu era posibil sa iei legatura cu el. Dar, in aceeasi noapte, in mijlocul furtunii, pe cand striga ea aceste cuvinte, usile s-au deschis si a intrat Arhiepiscopul Ioan cu Sfanta Impartasanie. A venit la ea, a spovedit-o, a linistit-o (ea era, desigur, extrem de bucuroasa), i-a dat Sfanta Impartasanie si a plecat.

Femeia a dormit dupa aceea timp de optsprezece ore si, trezindu-se in ziua urmatoare, s-a simtit refacuta. „Cu siguranta asta s-a intamplat pentru ca a venit Arhiepsicopul Ioan”, a spus ea. „Care arhiepiscop?” au intrebat surorile, spunand ca el nu ar fi putut sa intre in spitalul incuiat, intr-o astfel de noapte. Persoana din patul alaturat a spus ca fusese cineva acolo, intr-adevar, dar nici asa nu o credea nimeni. Incepuse sa se intrebe daca nu cumva avusese halucinatii. Dar, in aceeasi zi, surorile au descoperit, in timp ce-i faceau patul, sub perna ei o hartie de douazeci de dolari. „Aha, spusese ea, iata dovada ca Parintele a fost aici!”.

Cineva s-ar putea intreba: cum a stiut Arhiepsicopul Ioan? Cum a reusit sa vina la ea cand nu era posibila nici o cale omeneasca prin care sa ajunga mesajul la el? Cineva poate sa spuna ca i s-a descoperit, caci multe asemenea lucruri ii mai fusesera descoperite. Dar cum i s-a descoperit? De ce lui si nu altcuiva? De ce se reveleaza adevarul, dupa cat se pare, unora si nu altora? Exista cumva vreun organ special de receptare a descoperirii de la Dumnezeu? Da, intr-un anume sens, exista un asemenea organ, desi in mod obisnuit il inchidem si nu-l lasam sa se deschida: **in inima ii face Dumnezeu omului darul de a i Se descoperi, in inima iubitoare.** Stim din Scripturi ca Dumnezeu este iubire: crestinismul este religia iubirii. (Te poti uita la caderi, ii poti vedea pe cei care-si spun crestini dar nu sunt, poti sa spui despre crestinism ca nu e iubire; dar crestinismul este cu adevarat religia iubirii, atunci cand aceasta este biruitoare si practicata pe calea cea dreapta). Domnul nostru Iisus Hristos ne-a spus ca, mai presus de orice, adevaratii Sai ucenici vor fi recunoscuti prin dragostea lor.

Daca-i intrebi pe cei care l-au cunoscut pe Arhiepiscopul Ioan ce-i atragea pe oameni la el - si inca ii mai atrage, chiar si pe cei care nu l-au cunoscut niciodata – raspunsul este intotdeauna acelasi: deborda de iubire, se jertfea pentru semeni dintr-o iubire absolut neegoista fata de Dumnezeu si fata de ei. Iata de ce i s-au descoperit lucruri care nu s-ar fi putut nicicand cunoaste pe cai naturale. El insusi i-a invatat pe altii ca, asa cum ni se descopera in Vietile Sfintilor si in scrierile Sfintilor Parinti, adevaratul ortodox, cu tot „misticismul” Bisericii noastre Ortodoxe, are intotdeauna ambele picioare asezate cu fermitate pe pamant, facand fata oricarei situatii. **Cineva Il intalneste pe Dumnezeu atunci cand accepta situatiile date, primindu-le cu iubire in inima. Aceasta inima iubitoare este cea prin care oricine poate ajunge la cunoasterea adevarului, chiar daca, uneori, Dumnezeu trebuie sa doboare si sa smereasca inima ca s-o faca receptiva** – ca in cazul Sfantului Apostol Pavel care a inceput prin a varsa foc impotriva crestinilor si a-i persecuta. Dar la Dumnezeu, trecutul, prezentul si viitorul inimii omenesti sunt toate prezent si El vede unde poate sa faca o bresa si sa comunice.

Opusul inimii iubitoare care primeste descoperirea lui Dumnezeu este calculul facut cu sange rece pentru a obtine tot ce se poate de la oameni. In viata religioasa acesta duce la masluire si la

toate felurile de sarlatanie. Daca va uitati la lumea religioasa de astazi, veti vedea ca cea mai mare parte a ei merge pe acesta cale: e atata falsitate, poza, calcul, se face atata uz de valurile modei care fac sa fie in voga mai intai o religie sau o atitudine religioasa, apoi alta. Pentru aflarea adevarului insa trebuie sa cautati mai adanc.

3. SUFERINTA

Cam in urma cu un an, intr-o calatorie cu trenul, am avut o discutie lunga cu un tanar american. Ma intalnise, aparent, din intamplare (desigur, in viata nu exista intamplare) si mi-a spus ca invata limba rusa. Era un cautator in domeniul religiei care fusese in tot felul de asa-zise grupari crestine, dar negasind altceva decat ipocrizie si falsitate fusese gata sa renunte cu totul la religie. Atunci insa a auzit ca poporul rus suferea pentru credinta. Acolo unde este suferinta, s-a gandit el, poate ca exista ceva autentic si nu falsitatea pe care o avem noi in America. Asa ca studia limba rusa cu scopul de a se duce in Rusia, unde spera sa intalneasca oameni cu adevarat crestini. Ca preot ortodox rus ce eram, am fost impresionat sa aud acest lucru, caci el nu vazuse niciodata un preot ortodox si nici nu participase la vreo slujba ortodoxa. Am discutat indelung despre religie si am vazut ca parerea lui era destul de corecta: suferinta poate naste ceva sincer, in timp ce viata noastra blanda poate sa genereze foarte usor falsitate.

In secolul patru, un mare teolog ortodox, Sfantul Grigorie de Nazianz (numit si Teologul), descria religia noastra ca „Ortodoxie a suferintei" – caci asa a fost de la inceput si de-a lungul intregii istorii a Bisericii. Adeptii Dumnezeului rastignit au suferit torturi si persecutii. Aproape toti Apostolii au murit ca martiri; Petru a fost rastignit cu capul in jos, Andrei a fost rastignit pe o cruce in forma de X. In primele trei secole crestine, credinciosii au fugit in catacombe si au indurat suferinte extraordinare. Intr-o atmosfera de neincetata asteptare a mortii, acolo, in catacombe s-au alcatuit sfintele slujbe ale Bisericii – pe care le celebram si astazi intr-o forma foarte putin schimbata fata de atunci. Dupa perioada catacombelor a urmat lupta pentru pastrarea puritatii credintei, cand multi invatatori au incercat sa substituie dumnezeiestile invataturi revelate, date de Domnul nostru Iisus Hristos, cu opinii personale. In veacurile ce au urmat, popoarele ortodoxe au fost invadate de arabi, turci si alte popoare necrestine si, in final – in zilele noastre -, de comunisti. Comunismul, care a persecutat religia cum n-a mai facut-o nimeni inainte, a atacat mai intai de toate exact teritoriile ortodoxe ale Europei de Est. Dupa cum se poate vedea, acum credinta noastra este o credinta a suferintei; si, in aceasta suferinta, ceva continua sa ajute inima omului sa primeasca revelatia lui Dumnezeu.

Ce ne spune astazi Ortodoxia suferinda a Rusiei, religia suferinda pe care tanarul mai sus pomenit dorea s-o vada? S-a revelat adevarul, in Rusia, inimilor iubitoare? Dupa logica lumii acesteia, acolo n-ar fi nici o sansa pentru asa ceva. Comunismul a fost la putere mai bine de saizeci de ani si, inca de la inceput, scopul lui a fost sa distruga religia. La un moment dat prin anii 1930, aproape ca reusise, lasand doar foarte putine biserici deschise. Daca invazia lui Hitler n-ar fi cerut poporului rus sa devina patriot si sa aiba si o alta speranta in viata decat cea oferita de ideologia comunista, Biserica ar fi putut fi cu desavarsire alungata in subterane. Astazi situatia este cumva mai buna, dar se exercita inca multa presiune asupra credinciosilor. In anii 1960, in timpul lui Hrusciov, persecutia a fost reinnoita si rezultatul a fost inchiderea a trei sferturi din bisericile care mai erau deschise. Acum, in afara de orasele in care merg turistii (in Moscova sau Leningrad, de exemplu, vei vedea probabil 30-40 de biserici deschise), exista orase mari de provincie cu biserici putine sau fara nici o biserica. Astfel, daca un credincios vrea sa-si boteze copilul, trebuie sa mearga uneori sute de kilometri.

Aici as dori sa spun un cuvant despre cum Se descopera Dumnezeu crestinilor din Rusia aflati in suferinta chiar acum. Probabil ca ati auzit cu totii despre Alexandr Soljenitin, un mare romancier si

ganditor rus, exilat din tara in care s-a nascut in anul 1975 pentru ca a marturisit adevarul despre Rusia asa cum l-a vazut el. Este de aproape aceeasi varsta cu regimul comunist, asa incat nu poate fi acuzat ca ar avea prejudecati pastrate din copilarie. El a trait o viata tipica pentru Uniunea Sovietica. Nascut la un an dupa revolutie, si-a pierdut tatal in primul razboi modial, a studiat matematica pentru a-si gasi o profesie practica, a luptat in cel de-al doilea razboi mondial si a mers cu armata sovietica pana in Germania. In 1945 a fost arestat pentru ca scris remarci nerespectuoase la adresa „mustaciosului" (adica Stalin) in scrisori particulare si a fost condamnat la opt ani intr-un lagar de concentrare. Dupa executarea acestei sentinte, in 1953, a fost deportat (ceea ce inseamna ca n-a fost trimis chiar in inchisoare, dar nici n-a fost liber sa mearga in alta parte) intr-un oras din sudul Kazahstanului, la marginea desertului. Acolo s-a imbolnavit de cancer si era gata sa moara, dar a fost vindecat intr-o clinica de specialitate (despre care a scris un roman, „Pavilionul cancerosilor"). In acest loc de exil a predat matematica si fizica si, in secret, a scris romane si nuvele. Dupa moartea lui Stalin, a urmat o scurta perioada de „dezghet" sau de „imblanzire" si i s-a permis sa fie liber si sa publice o carte in Rusia, in 1961. Atunci s-a descoperit ca era mai „dizident" decat i-ar fi placut guvernarii comuniste si nu i s-a mai permis sa publice nimic. Totusi, romanele sale au inceput sa fie publicate in afara Rusiei. Acestea au facut din el o celebritate extrem de suparatoare pentru autoritatile sovietice, mai ales cand i s-a conferit Premiul Nobel, in 1970, si i s-a interzis sa mearga personal pentru a-i fi inmanat. In cele din urma, in 1975, a fost exilat cu forta, avand doar cateva zile la dispozitie, si trimis in Germania de Vest.

Soljenitin traieste acum in Vermont, unde continua sa scrie. El a vorbit Occidentului despre ceva foarte important, si anume: semnificatia experimentului ateist in Rusia. El analizeaza acest experiment nu in primul rand din punct de vedere politic, ci dintr-o perspectiva mult mai profunda si chiar spirituala. Intr-un fel, el este simbolul reinvierii ortodoxe contemporane din Rusia, deoarece a trecut prin mai mult de saizeci de ani de suferinta impreuna cu poporul rus si a iesit din ea fara sa fie infrant. Are o credinta crestina foarte puternica si un mesaj pentru lume bazat pe propria sa experienta. Monumentala sa carte, ***Arhipelagul Gulag***, trebuie citita de oricine doreste sa inteleaga ateismul asa cum a fost el practicat in Rusia si efectul pe care-l are asupra sufletului omenesc.

Soljenitin nu este inversunat impotriva experientelor sale din inchisoare si de dupa aceea, pentru ca a iesit biruitor din ele, prin dobandirea credintei crestine. El observa ca sistemul ateist nu este ceva specific rusesc, ci o categorie universala a sufletului omenesc. O data ce ai acceptat ideea ca ateismul este adevarat si ca nu exista Dumnezeu, apoi – asa cum scrie Dostoievski in romanele sale – totul ti se pare permis: devine posibil sa faci experiente cu tot ce ti se intampla, cu orice noua inspiratie, cu orice nou mod de a privi lucrurile, cu orice noua forma de societate.

Valoarea lui Soljenitin consta in aceea ca arata cum, o data ce ateismul devine filosofia dominanta si apare ideea ca intreaga religie trebuie exteminata (ceea ce constituie centrul ideologiei comuniste), trebuie sa apara lagarele. Omul are nevoie de religie si daca aceasta este interzisa, intr-un fel sau altul, trebuie sa fie eliminat si el. De aceea, in timp ce ateismul are la baza pacatul din firea umana, sistemul de inchisori de tip „Gulag" este expresia fireasca a experimentului ateist din Rusia.

Totusi aceasta este o chestiune secundara. Cea principala, despre care as dori sa vorbesc, este ceea ce i s-a intamplat lui Soljenitin (in sensul religios) cand s-a dus la inchisoare, pentru ca acolo i S-a descoperit Dumnezeu. Gulagul dezvaluie pacatul din natura umana dar, in acelasi timp, este si punctul de pornire pentru renasterea duhovniceasca a omului. Iata ce face ca renasterea duhovniceasca constatata acum in Rusia sa fie mult mai profunda decat diversele „redesteptari spirituale" care apar in lumea libera. Iata ce ne spune insusi Soljenitin despre venirea sa la credinta: „Mi-a fost dat ca, din anii petrecuti in inchisoare, sa duc cu mine, pe spatele meu batut, care aproape s-a frant sub povara, aceasta experienta esentiala: cum devine fiinta umana rea si cum devine buna. In tinerete, intoxicat de succese, ma simteam infailibil si, din aceasta cauza, eram crud (a fost

sergent in armata), imbatat de putere, am fost un ucigas si un tiran. In cele mai rele momente ale mele, eram convins ca fac bine si ma acopeream complet cu argumente sistematice. Si numai cand m-am intins pe paiele mucezite din inchisoare, am simtit inlauntrul meu primele semne ale binelui".

Aici inima incepe sa se inmoaie si sa devina receptiva si, astfel, are loc un fel de revelatie: **„Treptat mi s-a descoperit ca linia care desparte binele de rau nu trece printre state, nici printre clase sociale, nici printre partide politice, ci direct prin inima fiecarui om – si apoi prin toate inimile omenesti... Si chiar si inlauntrul inimilor coplesite de rau, se pastreaza un mic cap de pod al binelui. Si chiar si in cea mai buna dintre toate inimile, ramane nedezradacinat... un coltisor de rau".**[2]

Cat de adanca este aceasta observatie fata de orice am spune noi, in Apus, bazandu-se pe propria noastra experienta! Este mai adanca pentru ca se bazeaza pe suferinta si suferinta este o realitate a conditiei umane si inceputul adevaratei vieti duhovnicesti. Insusi Hristos a venit pentru o viata de suferinta si pentru Cruce; iar experienta din Rusia ii face capabili pe cei care o traiesc sa vada profund acest lucru. Iata de ce renasterea crestina din Rusia este atat de adanca.

4. NASTEREA DIN NOU

Acum as dori sa spun ceva despre un om mai simplu, pe nume Iuri Maskov, care-si relateaza convertirea petrecuta in Rusia. A venit *(in America n. red.)* acum trei ani, exilat din Rusia si, desi abia trecuse de patruzeci de ani, a murit de cancer anul trecut. Cam la trei luni de la sosirea in America, a tinut o conferinta in care a povestit cum a ajuns la credinta: adica, despre cum i s-a revelat Dumnezeu prin suferintele sale. Fiind invitat, in 1978, sa vorbeasca la o conferinta organizata de rusi in New Jersey, cand i-a venit randul, le-a spus celor prezenti ca, inainte de a ajunge la intrunire, nu stia ce le va spune. „Eram tulburat, a spus el, mi se parea ca nu am nimic sa va spun. Prima jumatate a vietii am fost student si a doua jumatate mi-am petrecut-o in inchisori si in lagarele politice ale Gulagului. Intr-adevar, ce as putea eu sa spun unor oameni mai educati decat mine, mai invatati si chiar mai bine informati despre evenimentele din Uniunea Sovietica?"

Aici putem vedea constrastul in raport cu ceea ce se intampla in Apus. Exista in Apus, este adevarat, destui oameni convertiti la Ortodoxie. De obicei, ei au o vasta cunoastere teoretica a Ortodoxiei, dar nu si aceasta experienta a suferintei si a obligatiei de a „plati pentru ceea ce obtii". Iuri insa nu vorbeste din carti, ci din propria-i experienta.

„De aceea, spune Iuri, m-am decis sa nu-mi astern cuvantul pe hartie, ci sa spun orice imi va pune Dumnezeu in suflet. Apoi, in timp ce ne grabeam sa parasim Bridgeport, Conneticut, intr-un automobil splendid, de-a lungul extraordinarei autostrazi taiate prin mijlocul unei naturi luxuriante, am inteles ca intreaga mea viata duhovniceasca chinuita din „paradisul" comunist, calea mea de la ateism si marxism la credinta ortodoxa... este singura informatie valoroasa care v-ar putea interesa. Viata mea este interesanta numai pentru ca este un strop din oceanul renasterii religioase din Rusia".

Mai departe, Iuri isi povesteste viata: „M-am nascut in sangerosul an 1937, in satul Klisev, la treizeci de mile departare de Moscova... Tatal meu, fierar de meserie, a murit in razboi si nu mi-l amintesc; mama, care a profesat diferite meserii, cred ca era indiferenta religios. Bunica, intr-adevar, era religioasa". (De fapt, in Rusia, vei vedea aproape pretutindeni o bunica sau o mama religioasa ce-si aduce familia inapoi la credinta.) „...dar bunica, fiind analfabeta, nu avea nici o autoritate in ochii mei. Desigur, am fost botezat de mic, dar in anii de scoala mi-am scos cruciulita si, pana la varsta de douazeci si cinci de ani, am fost un ateu convins. Dupa terminarea scolii primare de sapte ani, am avut sansa sa intru la Scoala Superioara de Arte si Industrie din Moscova si am studiat

acolo cinci ani din sapte. Astfel, in aparenta, viata mea incepuse plina de succese... Cu timpul, as fi primit diploma de artist si as fi putut lucra oriunde as fi vrut."

Este o biografie academica tipic sovietica. In Uniunea Sovietica, cariera academica este luata foarte in serios: daca reusesti, obtii un „bilet de libera trecere" spre multe avantaje in viata sovietica, iar daca nu reusesti, obtii o slujba de genul maturator de strada.

„Dar plicitisitoarea viata sovietica si lipsa de satisfactie spirituala, continua Iuri, nu mi-au dat pace si pe la sfarsitul anului 1955, cand aveam nouasprezece ani, a survenit o intamplare, in aparenta neremarcabila, care mi-a rasturnat viata si, in final, m-a adus aici. Intamplarea s-a petrecut inauntrul sufletului meu si a constat in faptul ca am inteles in ce fel de societate traiam. In ciuda propagandei sovietice fara nici un continut, am inteles ca traiam sub un regim de o absoluta nedreptate si cruzime. In vremea aceea foarte multi studenti ajunsesera la aceeasi concluzie si, cu timpul, au aparut cei care gandeau ca mine si consideram cu totii ca e datoria noastra sa le vorbim oamenilor despre aceasta descoperire si sa actionam cumva impotriva triumfului raului." (Desigur, aici se vede tendinta idealista a tineretii, care se poate observa si in lumea apuseana.) „Dar politia secreta supravegheaza cu grija asupra tuturor cetatenilor din URSS si cand, la 7 noiembrie 1958, (pe cand aveam doar douazeci si unu de ani), ne-am adunat ca sa hotaram aparitia unei publicatii secrete, sase dintre noi au fost arestati si, toti cei ce nu au retractat au primit cea mai mare pedeapsa pentru agitatie anti-sovietica - fiecare cate sapte ani de lagar de concentrare. Astfel a inceput o cale noua in viata mea".

Pana aici, trebuie sa notez ca n-a fost vorba deloc de o convertire religioasa. Iuri este inca un tanar idealist care deodata a fost „zdrobit" si trimis departe, in Gulag.

„Toti cei din lagarul <euro-comunist> eram atei si marxisti. Adica noi credeam ca marxismul in sine este o invatatura adevarata, care-i conduce pe oameni spre un viitor luminos, spre o imparatie a libertatii si dreptatii si ca, din anumite motive, criminalii moscoviti nu vor sa transpuna in viata aceasta invatatura. In lagar, aceasta idee a murit cu totul si pentru totdeauna in fiecare dintre noi".

Nu ma voi adanci aici in problematica sau filosofia comunismului, ci doar voi preciza ca Iuri a fost redus la o stare de disperare. El si-a pierdut increderea in ceea ce crezuse inainte datorita instruirii sale, si anume ca ideologia comunista este o invatatura idealista care aduce fericire si pace. El a vazut ca, in practica, comunismul nu era ceea ce pretindea a fi. Atunci a inceput sa se intample ceva in sufletul sau.

„As dori sa dezvalui putin din procesul renasterii duhovnicesti, spune el, ca sa puteti vedea si dumneavoastra cat de neabatut inainteaza in sanul poporului rus. Pentru ca nu doar eu si cei care erau cu mine am parcurs calea de la ateism la credinta religioasa, ci este o manifestare caracteristica pentru lagarele de concentrare sovietice. Ce se intampla cu poporul nostru? Procesul renasterii spirituale are doua faze. Intai, vedem clar esenta marxismului si ne eliberam de orice iluzie legata de el. Dupa o analiza profunda si cuprinzatoare descoperim ca marxismul, in esenta lui, este o invatatura completa a totalitarismului, care este o sclavie absoluta, si orice partid comunist din orice tara, o data ce se angajeaza in realizarea programului marxist, este constrans sa repete ceea ce au facut si fac comunistii moscoviti sau sa renunte la marxism si ateism si sa se autolichidize. Intelegand acest adevar simplu, pierdem baza ideologica prin care ne opuneam sclaviei marxiste. Cadem intr-un vid spiritual care aduce dupa sine o si mai profunda criza".

Mai departe, Iuri ne spune cum a inceput sa intre in aceasta criza profunda: „Dupa ce am fost eliberati din lagar (adica dupa sapte ani) perspectivele pe care le aveam, pe care nu le-am dori nici dusmanilor nostri, erau: ori sa revenim in lagar si sa ramanem acolo tot restul zilelor, ori sa murim intr-o celula dintr-un spital de nebuni, ori sa fim omorati de politia secreta fara proces sau cercetari.

In aceste conditii de criza spirituala, fara nici o cale de iesire, tasneste in noi, in mod inevitabil, intrebarea suprema pentru conceptia despre lume: de ce sa mai traiesc daca nu mai este nici o iesire? Si, cand vine acest moment inspaimantator, fiecare simte ca moartea l-a prins de beregata: daca nu vine nici un fel de raspuns spiritual, viata se sfarseste, deoarece, fara Dumnezeu, nu numai ca „totul este permis", dar nici chiar viata nu mai are nici o valoare si nici o semnificatie. Am vazut in lagar oameni iesindu-si din minti sau sfarsind prin a se sinucide. Eu insumi am simtit limpede ca, daca pana la urma as fi ajuns la concluzia ferma si definitiva ca nu exista Dumnezeu, as fi fost obligat sa ma sinucid, de vreme ce e rusinos si nesemnificativ pentru o creatura rationala sa se tarasca intr-o viata chinuitoare si fara sens. Astfel, in al doilea stadiu al renasterii spirituale descoperim ca ateismul, aplicat pana la capatul lui logic, il duce pe om in mod inevitabil la pierzare deoarece este o desavarsita invatatura a imoralitatii, a raului si a mortii.

Un sfarsit tragic (sinucidere sau nebunie) ar fi fost si soarta mea daca, spre salvarea mea, nu s-ar fi intamplat, la 1 septembrie 1962, cea mai mare minune din viata mea. O zi fara nici un eveniment, fara nici o sugestie din afara; reflectam in singuratate la problema mea: „a fi sau a nu fi?" Atunci, dintr-o data, am realizat ca salvarea consta in credinta in Dumnezeu. Doream foarte mult sa cred in El; dar nu ma puteam minti: nu aveam credinta.

Si, deodata, a venit o secunda cand, pentru prima data, am vazut (ca si cum s-ar fi deschis usa unei camere intunecoase spre o strada insorita) si, in urmatoarea secunda, am stiut deja cu certitudine ca exista Dumnezeu si ca Dumnezeu este Iisus Hristos din Ortodoxie si nu alt Dumnezeu. Numesc acest moment cea mai mare minune pentru ca aceasta cunostinta precisa nu mi-a venit pe cale rationala (stiu sigur acest lucru), ci intr-un alt mod si nu sunt capabil sa explic rational acest moment... Si astfel, printr-o asemenea minune, a inceput noua mea viata spirituala care m-a ajutat sa indur alti treisprezece ani de viata in lagare si inchisori, o emigratie fortata si, nadajduiesc, ma va ajuta sa indur toate dificultatile vietii de emigrant.

Acest <moment de credinta>, aceasta mare minune, este traita acum in Rusia de catre mii de oameni si nu numai in lagarele de concentrare si inchisori. Igor Ogurtov, fondatorul Uniunii social-crestine, a ajuns la credinta nu in lagare, ci in universitate. Renasterea religioasa este un fenomen caracteristic Rusiei contemporane. Oricine este viu spiritual se intoarce, inevitabil, la Dumnezeu. Si este absolut evident ca o asemenea minune salvatoare, in ciuda intregii politici comuniste, nu poate fi savarsita decat de Atotputernicul Dumnezeu, Care n-a parasit poporul rus in ingrozitoarele sale suferinte si in totala lui lipsa de aparare in fata atator dusmani". [3]

5. CONCLUZIE

Experienta acestui om, Iuri Maskov, ne arata foarte concret cum Se descopera Dumnezeu. **Se intampla ceva in inima**; si, desi suferinta ajuta aceasta transformare, nu exista metode infailibile pentru a ajunge la ea. De exemplu, in ultimii saizeci de ani s-a publicat multa literatura din Rusia despre oameni aflati in suferinta, care nu s-au convertit. In limba engleza exista o carte foarte interesanta, scrisa de un rus pe nume Marcenko, cu titlul ***My testimony (Marturia mea)***. Marcenko era doar un om onest care n-a putut sa suporte sentimentul inspaimantator ca in Rusia Sovietica totul este fals, ca toata lumea te minte. Ca urmare, a spus adevarul si, din aceasta cauza, a fost trimis in lagar. Autoritatile l-au supus interogatoriilor obisnuite si au tinut sa-i spuna: „Daca iti mentii ideile, chiar daca iesi afara, vei reveni aici. De ce sa nu te schimbi si sa faci ce fac toti ceilalti?" „Nu pot, a raspuns el, sunt un om cinstit!" Privindu-i pe credinciosi, a ajuns la concluzia ca ei erau singurii oameni fericiti din lagarele de concentrare, de vreme ce spuneau: „Sufar pentru Hristos" si acceptau ce li se intampla. „Nu pot sa fiu nici ca ei, spunea el, deoarece eu nu cred in Hristos". In felul acesta a ajuns atat de stapanit de furie, incat atunci cand ii vedea pe gardieni ii venea sa-i striveasca cu

usile. Cand a iesit din inchisoare, s-a umplut de amaraciune si a vrut sa-si ucida toti asupritorii. Stia ca se va intoarce inapoi in lagar. Si, intr-adevar, dupa ce a scris cartea, a fost trimis inapoi.

Vedem astfel ca, in cazul lui Marcenko, inima nu s-a inmuiat, ci i-a ramas de piatra. Desigur, inima este ceva foarte complicat si poate ca, intr-o zi, ***el se va schimba***. Marturia lui ne arata ca nu putem trimite un om intr-un lagar de concentrare si sa spunem: „asa il vom face crestin". Unii devin crestini, altii nu. Cand convertirea are loc, procesul revelatiei apare intr-un mod foarte simplu; o persoana este in nevoie, sufera si atunci, cumva, se deschide o alta lume. **Cu cat esti mai in suferinta si in dificultati si esti „disperat" dupa Dumnezeu, cu atat mai mult El iti vine in ajutor, Se dezvaluie Cine este si iti arata calea de iesire.**

Iata de ce nu trebuie sa cautam lucruri spectaculoase, precum minunile. Din intamplarea cu Sfantul Nichita, relatata mai sus, stim ca aceasta este cea mai rea cale de apropiere *(de Dumnezeu, n. red.)* si duce la inselare. **Calea cea dreapta se afla in inima care incearca sa se smereasca** si stie doar ca sufera si ca trebuie sa existe cumva un adevar mai inalt care nu numai ca o poate ajuta in acesta suferinta, dar o si poate aduce intr-o cu totul alta dimensiune. Aceasta trecere de la suferinta la realitatea transcendenta reflecta viata lui Hristos, Care a murit in suferinta Sa de pe Cruce, a indurat cea mai ingrozitoare si rusinoasa moarte si, apoi, spre totala nedumerire a propriilor sai Ucenici, a inviat din morti, S-a inaltat la cer, a trimis Duhul Sfant si a pus inceputul intregii istorii a Bisericii Sale.

Iata, in esenta, ce doream sa va spun despre revelatie in Ortodoxie. Dumneavoastra puteti pune intrebari sau sa comentati pe aceasta tema.

6. INTREBARI SI RASPUNSURI

Intrebare: Daca demonii apar precum ingerii si spun lucruri pe care le-ar spune ingerii, atunci cum poate cineva sa distinga adevarul?

Raspuns: Iata o intrebare foarte buna. Trebuie sa te smeresti; trebuie sa doresti adevarul lui Dumnezeu si nu sa umbli dupa „experiente". Desigur, as spune, sa devii crestin ortodox si sa urmezi intreaga desciplina care indruma viata crestina. Aceasta ajuta, dar nu este o garantie, pentru ca poti sa fii inselat chiar daca esti crestin ortodox.

Parintii Bisericii dau sfaturi in cuvinte esentiale. De exemplu, ei spun sa nu te increzi, daca iti apare cineva ca un inger de lumina. Daca Dumnezeu doreste sa iti apara si tu Il respingi, nu te va judeca deoarece, daca vrea intr-adevar sa-ti transmita un mesaj, va reveni si va gasi El o cale s-o faca. De fapt, El iti apreciaza neincrederea daca o ai pentru ca nu vrei sa cazi in capcana.

Cei aflati intr-un stadiu duhovnicesc mai avansat, cu mai multa experienta in acest domeniu, folosesc alte modalitati. Avem un exemplu din viata Sfantului Antonie cel Mare care-i vedea tot timpul pe demoni. Cand a fost intrebat cum poate deosebi duhurile, el a raspuns: „Cand apare un inger, ma simt foarte linistit, iar daca apare un demon, chiar daca arata ca un inger, simt o tulburare". Totusi, acest mod de a discerne este foarte periculos pentru incepatori pentru ca te poti simti foarte linistit si in prezenta demonilor daca nu esti experimentat.

Raspunsul fundamental la aceasta intrebare este, o spun din nou, sa intri in disciplina Bisericii ortodoxe. Citind despre intamplari ca cea a Sfantului Nichita si vazandu-i chiar pe demoni cum se manifesta, de multe ori, poti sa respingi instantaneu o inselaciune doar cunoscand modul lor caracteristic de a incerca sa pacaleasca.

Intrebare: Ati putea sa ne vorbiti despre doctrina ortodoxa cu privire la Duhul Sfant si, in relatie cu acesta, daca este prezent Duhul Sfant in tainele crestine neortodoxe?

Raspuns: Sfantul Duh a fost trimis de Domnul nostru Iisus Hristos in ziua Cincizecimii, la cincizeci de zile de la Invierea sa si la zece zile de la Inaltarea Sa la cer, pentru a ramane cu Biserica pana la sfarsitul veacurilor. Din punct de vedere istoric, acolo a intemeiat El Biserica.

In timpurile moderne, exista cazuri in care oamenii au cautat sa gasesca aceasta Biserica pe cale istorica. Avem ca exemplu intreaga istorie a Bisericii din Uganda. In anii 1920, doi seminaristi din Uganda studiau intr-un seminar anglican si au inceput sa observe ca invatatura predata nu semana cu invatatura despre care citeau la Parintii din vechime. Atunci au inceput sa creada ca Romano-catolicismul trebuie sa fie raspunsul – ca acesta trebuie sa fie biserica straveche. Cautand ei „Biserica cea veche si adevarata" (asa o numisera), s-au dus sa studieze intr-un seminar Romano-catolic si iarasi au vazut ca invatatura pe care o primeau era diferita de cea a Parintilor Bisericii. Fireste, au inceput sa se intrebe: „Daca adevarul poate fi schimbat astfel, atunci unde este adevarul lui Hristos?" Apoi, au auzit despre credinta ortodoxa si au incercat pe toate caile sa o afle. Mai intai au gasit pe cineva care-si spunea ortodox si le-a prezentat ceea ce numea el taine, dar era doar un sarlatan. Cand un avocat grec le-a spus ca era ceva „ciudat" cu omul acela, si-au dat seama, s-au cait, si-au schimbat gandul si au inceput sa caute din nou. Primul episcop ortodox pe care l-au intalnit nu era unul prea bun si le-a spus: „O, nu va necajiti. Toate religiile sunt la fel; intoarceti-va la anglicani!" dar ei nu s-au lasat descurajati de aceasta. In cele din urma, au gasit un episcop ortodox care i-a invatat ceea ce trebuia sa-i invete si au devenit ortodocsi. Astazi Biserica se raspandeste in Africa: in Uganda, Kenya, Zair, Tanzania si asa mai departe. Avem chiar inregistrari cu slujbele lor care sunt foarte impresionante. Din muzica bizantina greaca, pe care au preluat-o fara a incerca sa o modifice (doar ca o canta in felul lor, in limba lor), a iesit la iveala o cantare ireprosabila, cu o incantatoare savoare africana locala. Au facut din cantarea bizantina acelasi lucru pe care grecii l-au facut cand au preluat cantarea ebraica.

Asadar, acesti africani au explorat istoria si au aflat ca exista o Biserica ce coboara direct de la Hristos si invata ceea ce se invata in vremurile vechi: Biserica Ortodoxa. Din perspectiva istorica, poti vedea de asemenea, ca celelalte Biserici s-au abatut de la ea: mai intai Romano-catolicismul, in secolul al XI-lea, cand problema privind pozitia Papei in Biserica a atins punctul culminant, iar Papa a respins raspunsul ortodox, tragand Apusul dupa sine.

Pana astazi, Duhul Sfant lucreaza in Biserica Ortodoxa. In practicile celor mai multe dintre grupurile protestante din Occident arareori se mai pomeneste de taine, astfel incat nu puteti cauta cu adevarat harul Duhului Sfant in ceva ce nu e considerat Sfanta Taina nici de catre insisi adeptii practicanti. Desigur, romano-catolicii si alte cateva grupuri *considera* ca au Taine. Dar eu va spun ca adevaratele Sfinte Taine, in sensul in care le-a instituit Hristos, sunt de gasit doar in Biserica Ortodoxa. Cat despre cei care, folosind denumirea de Taina, incearca sa profite cum pot de ea – este o chestiune intre sufletul lor si Dumnezeu si orice va voi Dumnezeu sa-i faca acelui suflet este treaba Lui. S-ar putea sa nu fie doar o problema psihologica; nu stiu, Dumnezeu hotaraste. Dar intelesurile instituite de El in Biserica s-au transmis pana astazi in Biserica Ortodoxa. De fapt, istoric puteti vedea ca facem aceleasi lucruri care se faceau in Biserica primara. Filip, de exemplu, l-a luat pe eunuc in rau si l-a botezat, fara doar si poate, in acelasi mod in care o facem si noi: trei scufundari in numele Tatalui si al Fiului si al Sfantului Duh. Iata de ce Ortodoxia este cunoscuta ca fiind „de moda veche". Noi pastram cu buna-stiinta vechile modalitati, asa cum ne-au fost transmise de Hristos, de Apostoli si de primii Parinti ai Bisericii.

Intrebare: Vorbiti-ne despre atitudinea ortodoxa fata de religiile necrestine.

Raspuns: Hristos a venit sa lumineze omenirea. Exista numeroase religii in afara revelatiei Sale printre ai caror adepti nu sunt doar practictanti ai unui cult demonic, ci si suflete sincere care incearca sa ajunga cu adevarat la Dumnezeu. Vreau sa spun ca, inainte ca oamenii sa auda de Hristos, aceste religii, atat cat pot ele, au fost bune, dar ele nu pot duce la atingerea adevaratului tel. Telul este viata vesnica si Imparatia Cerurilor si Dumnezeu a venit in trup pentru a ne deshide aceasta cale. De aceea, crestinismul este adevarat. Facand comparatii, se pot gasi diferite elemente de adevar si in celelalte religii, elemente care, de multe ori, sunt foarte profunde, dar ele nu deschid cerurile. Numai cand Hristos a venit pe pamant si a spus talharului: ***Astazi vei fi cu mine in Rai***, s-au deschis cu adevarat cerurile pentru oameni.

Intrebare: Asadar, oamenii care n-au auzit de Hristos nu au acces la adevar?

Raspuns: Cei ce n-au auzit niciodata de Hristos? Este treaba lui Dumnezeu sa-i judece. Nici in Vechiul Testament nu auzisera oamenii de Hristos, dar El a venit si le-a predicat in iad. Si Sfantul Ioan Botezatorul a ajuns inaintea lui Hristos in iad si, credem noi, a predicat ca Hristos va veni acolo ca sa-i elibereze pe toti cei care doreau sa fie eliberati, care doreau sa creada in El. Asa ca Dumnezeu poate dezvalui adevarul celor ce n-au avut niciodata sansa sa-l auda: adica celor care n-au respins Evanghelia, ci doar nu au auzit de ea. Dar odata ce am acceptat revelatia devenim, bineinteles, mult mai responsabili. O persoana care accepta revelatia lui Dumnezeu-intrupat si apoi nu traieste in conformitate cu ea este mai rea decat orice preot pagan sau ceva asemanator.

Intrebare: Ceea ce nu prea stiu eu si, probabil multi alti oameni nu stiu este: care sunt diferentele si asemanarile concrete dintre, sa zicem, Biserica Ortodoxa Rusa si Biserica Romano-catolica in ceea ce priveste diferitele doctrine si idei despre Sfanta Treime sau despre casatoria preotilor?

Raspuns: Exista multe diferente mici, dar exista, cred eu, o diferenta principala, legata tocmai de Sfantul Duh, pe care o voi explica. Biserica lui Hristos este ceea care ofera oamenilor harul. Ori in Apus, cand Roma s-a rupt de aceasta Biserica, harul s-a pierdut de fapt (poate ca unii oameni l-au mai aflat, ocazional, ici-colo, dar, pentru intreaga lor Biserica, harul a fost taiat). Consider ca Romano-catolicismul modern este o incercare de a inlocui harul pierdut cu geniul omenesc. De aceea, pentru a raspunde la intrebarea „Unde este adevarul?”, Biserica Romano-Catolica il face pe papa „infailibil”.

Sunt unii care se uita la Biserica noastra Ortodoxa si spun: „Este imposibil ca oamenii sa afle adevarul aici. Daca spuneti ca nu credeti nici in Papa, nici in Episcop, nu mai exista nici un fel de garantie. Nu credeti nici macar in Scripturi precum protestantii care le considera cuvantul absolut, <infailibil>. Daca exista controverse, unde este ultimul cuvant?”

Iar noi spunem ca Duhul Sfant se descopera pe Sine Insusi. Aceasta se intampla mai ales atunci cand se aduna Episcopii in Sinod, dar chiar si atunci poate fi un fals Sinod. Cineva ar mai putea spune: „Nu exista nici o speranta!” Noi raspundem insa ca Sfantul Duh conduce Biserica si El nu-si va calca fagaduinta fata de Biserica. Daca n-ati dobandit convingerea ca asa stau lucrurile, atunci veti nascoci lucruri de genul: Biblie infailibila, Papa infailibil. De asemenea, puteti tranforma randuielile ortodoxe – cum au facut romano-catolicii – intr-un fel de „lege”, astfel incat totul sa fie frumos precizat: daca incalci aceasta lege, mergi la duhovnic, primesti penitenta cutare si vei fi iarasi perfect „restabilit”. Ortodoxia nu crede astfel. De aici si toata fantezia cu indulgentele, care este o pervertire a ideii de pocainta in ceva cu desavarsire juridic. Daca te pocaiesti, ca talharul de pe cruce, poti fi mantuit in momentul acela. Ortodoxia pune accent pe acest aspect al relatiei dintre suflet si Dumnezeu, iar toate Sfintele Taine si disciplina Bisericii sunt doar cai de impacare a unui suflet cu Dumnezeu: aceasta este intreaga noastra credinta. In Biserica Romana, pana de curand, cand lucrurile au inceput sa se destrame, accentul a fost pus mai degraba pe respectarea unui intreg set de legi si, in modul

acesta, pe apropierea „corecta” - in sensul juridic al cuvantului - de Dumnezeu, modalitate care este o substituire a Sfantului Duh.

Intrebare: Ne-ati putea spune ceva concret despre anglicanism, deoarece exista o anumita similitudine intre acesta si ceea ce ati spus despre romano-catolicii, care afirma ca Papa este infailibil, si protestantii, care afirma ca Biblia este infailibila? Eu imi inchipui anglinasmul ca pe o incercare de a tine in echilibru aceste doua pareri, desi Dumneavoastra puteti afirma, realizez aceasta, ca, din punct de vedere istoric, el este rupt de Biserica primara.

Raspuns: In multe cazuri anglicanii se straduiesc din greu, dar ei pornesc de foarte departe. Cand vii la Dumnezeu, nu poti doar „sa chibzuiesti” despre El sau sa „nascocesti un sistem”. Trebuie sa intri in legatura vie cu harul Sau. De aceea, raspunsul pentru anglicanism este ca trebuie sa intre in legatura cu Biserica.

Intrebare: Biserica Ortodoxa recomanda inca postul si respecta toate traditiile cu privire la Postul Mare?

Raspuns: Da, exista o disciplina definita cu privire la post, exact ca in timpurile vechi, care ni s-a transmis din cele mai vechi timpuri ale istoriei Bisericii. Stim din Didahii (Invataturile celor Doisprezece Apostoli) ca in primul secol se postea miercurea si vinerea.

Intrebare: Seara trecuta ati vorbit despre Apocalipsa. Ati putea sa ne faceti un rezumat?

Raspuns: Am analizat evenimentele care au loc astazi ca pe semne ale sfarsitului si am vorbit despre atitudinea crestina pe care trebuie sa o avem fata de sfarsit. Nu trebuie sa calculam anii sau cine este „Imparatului Sudului” sau „Imparatul Nordului” si asa mai departe, ci trebuie sa mergem mult mai adanc. Toti Apostolii au scris in Epistolele lor ca, pentru pregatirea personala si mai intai de toate pentru cea duhovniceasca, este necesar sa ne gandim ca Hristos este aproape. Daca ne aflam in aceasta stare de asteptare a lui Hristos Cel ce vine la noi in sens duhovnicesc – fie in sufletele noastre prin har, fie in momentul mortii noastre – atunci problema legata de momentul venirii sale fizice pe acest pamant, la sfarsitul lumii, nu ne va mai tulbura in asa masura incat sa urmam vreo noua secta, care se duce sa astepte ziua pe varf de munte. Nu stim ziua, nici ceasul; primordiala este pregatirea duhovniceasca.

Vremurile noastre sunt, oricum, atat de pline de ceea ce putem numi evenimente „apocaliptice”, incat trebuie sa tinem seama de ele. Domnul nostru spune ca, desi nu stim ziua, nici ceasul, trebuie sa luam exemplu de la sicomor caci, atunci cand frunzele lui sunt verzi, stim ca vara este aproape. In acelasi fel, cand toate aceste lucruri incep sa se intample – cand devine posibil sa existe un singur guvern mondial, cand Evanghelia este predicata la toate popoarele, cand apar atatea curente spirituale care sunt evident inselatoare – sunt semne clare ca ceva foarte important este gata sa se intample si ca este foarte probabil sa fie in legatura cu sfarsitul lumii.

Ca sa fim pregatiti duhovniceste, este foarte instructiv pentru noi sa citim marturiile despre ce li se intampla oamenilor in inchisorile comuniste. Asemenea relatari ne arata ca, indiferent ce se poate intampla – **chiar daca suntem sub insusi antihrist si ne aflam intr-o inchisoare, putem supravietui deoarece il avem pe Hristos**. Vietile mucenicilor au fost dintotdeauna o sursa de instruire si zidire, si chiar astazi sunt oameni martirizati, de la care putem invata.

NOTE

1. Episcop Ignatie Briancianinov, ***The Arena***, Holy Trinity Monastery, Jordanville, New York, 1983, pp. 31-34. In romaneste puteti gasi textul, putin modificat, in ***Patericul Lavrei Pecerska***, Ed. Anastasia, Bucuresti, 1995, pp. 132-135 (n. red.).

2. Alexander Solzhenitsyn, ***The Gulag Archipelago*** Two, Harper and Row, New York. 1975, 99. 615-616.

3. ***La Renaissance Russe***, 1978, no. 4, pp. 12-17.

EPILOG

Astfel si-a incheiat Parintele Serafim prelegerea. La mai putin de doi ani dupa aceea, el murea intr-un spital. In decursul suferintei intense provocate de boala care i-a adus sfarsitul, Imparatia cereasca pentru care se pregatise indelung a devenit mai apropiata si mai tangibila. Dumnezeu, care candva ii implinise dorinta chinuitoare si devoratoare de a afla Adevarul transcedent, il alina acum in mod nevazut. Incapabil sa vorbeasca, privea doar catre cer, in timp ce din ochi izvorau lacrimi. O data, a incercat sa-i spuna fratelui de manastire de langa el despre descoperirea pe care o primea in ora plecarii, dar trupul sau muribund nu i-a permis. Cand, in sfarsit, sufletul sau s-a eliberat de trup, fata i-a devenit stralucitoare si plina de pace si buzele i s-au deschis natural intr-un zambet bun. Cei ce l-au vazut in sicriu poarta marturia despre tacuta bucurie care-i asteapta pe cei ale caror inimi sunt deschise descoperirii dumnezeiesti.

Daca bobul de grau cand cade in pamant nu moare, ramane singur; dar daca moare, aduce roada multa (Ioan 12, 24). Prin moartea Parintelui Serafim a fost plantata o samanta care nu a incetat sa aduca roada multa in vietile celor din lumea apuseana, care-L cauta pe Dumnezeu. Prin publicarea continua a scrierilor sale, importanta sa universala a devenit mai vizibila. Desi a fost un purtator de cuvant al crestinatatii ortodoxe, el a insemnat mai mult decat multi dintre „talcuitorii" diverselor aspecte ale traditiei crestine. Mai curand, el a fost un pod uman viu intre omul modern apusean, dezradacinat, si plinatatea adevarului. Castigarea acestui adevar, cum spunea Parintele, nu cere stari exaltate de constiinta, ci **doar o inima iubitoare, devenita „infranta si smerita"** (Psalm 50, 18) prin suferinta. Fie ca, primind transmiterea vie a intelepciunii crestine primare de la Parintele Serafim, tot mai multe inimi iubitoare sa inceapa sa arda pentru adevar si sa-L afle in Persoana lui Hristos Cel Viu.

Asociatia filantropica medicala crestina

CHRISTIANA

Bucuresti, 1996

Perspectiva ortodoxa asupra lumii

de Parintele Serafim Rose

Inainte de a incepe conferinta, va voi spune un cuvant sau doua despre cat de important este sa avem o perspectiva ortodoxa asupra lumii si de ce este mai dificil de elaborat una astazi decat in secolele trecute.

In secolele trecute – de exemplu, in Rusia secolului al 19-lea – perspectiva ortodoxa asupra lumii era o parte fundamentala a vietii ortodoxe si era sustinuta de viata dimprejur. Nici macar nu era necesar sa se vorbeasca de ea ca fiind ceva separat – traiai Ortodoxia in armonie cu societatea ortodoxa ce te inconjura, si aveai o perspectiva ortodoxa asupra lumii asigurata de Biserica si de societate. In multe tari, chiar guvernul marturisea Ortodoxia, care se gasea in centrul functiunilor publice, iar regele sau conducatorul insusi era, din punct de vedere istoric, primul laic ortodox, avand responsabilitatea de a oferi un exemplu crestin tuturor supusilor sai. Fiecare oras avea biserici ortodoxe, si in multe din ele se tineau slujbe in fiecare zi, dimineata si seara. Se gaseau manastiri in toate marile localitati, in multe orase, in afara oraselor, si la tara, in pustiuri si in salbaticie. In Rusia existau peste 1000 de manastiri organizate oficial, pe langa multe alte grupari neoficiale. Monahismul era o parte acceptata a vietii. Multe familii chiar aveau in randul lor o sora sau un frate, unchi, nas, var sau pe cineva care era calugar sau calugarita, adaugandu-se celorlalte feluri de viata ortodoxa: oameni care peregrinau din manastire in manastire, si nebuni pentru Hristos. Intregul mod de viata cuprindea genurile ortodoxe de oameni, dintre care, desigur, monahismul este cel principal. Obiceiurile ortodoxe faceau parte din viata cotidiana. Majoritatea cartilor celor mai citite erau ortodoxe. Viata de zi cu zi era dificila pentru majoritatea oamenilor: ei trebuiau sa munceasca din greu pentru a supravietui, speranta de viata nu era mare, moartea era o realitate intalnita des – toate acestea intarind invatatura Bisericii asupra realitatii si vecinatatii celeilalte lumi. Trairea unei vieti ortodoxe in astfel de conditii era de fapt acelasi lucru cu a avea o perspectiva ortodoxa asupra lumii, si nu era mare nevoie sa se discute un astfel de subiect.

Astazi, pe de alta parte, toate acestea s-au schimbat. Ortodoxia noastra este o insulita in mijlocul unei lumi care opereaza dupa principii complet diferite – si cu fiecare zi aceste principii se schimba in mai rau, instrainandu-ne tot mai mult de ea. Multi oameni sunt ispititi sa isi imparta vietile in doua categorii distincte: viata cotidiana pe care o ducem la servici, cu prietenii lumesti, in afacerea noastra lumeasca, si ortodoxia, pe care o traim Duminicile si in alte zile ale saptamanii, cand avem timp pentru ea. Dar perspectiva unei asemenea persoane asupra lumii, daca o urmariti indeaproape, este adesea un amestec ciudat de valori crestine si valori lumesti, care in realitate nu pot sta laolalta. Scopul acestei conferinte este sa vedem cum pot incepe oamenii din ziua de azi sa isi elaboreze, dintr-o singura bucata, perspectiva lor asupra lumii, sa aiba o perspectiva *in totalitate* Ortodoxa.

Ortodoxia este viata. Daca nu traim ortodoxia, pur si simplu nu suntem ortodocsi, indiferent de ce convingeri formale am avea.

Viata in lumea noastra contemporana a devenit extrem de artificiala, de nesigura, de naucitoare. Ortodoxia, este adevarat, are o viata proprie, dar se afla si in legatura cu viata lumii dimprejurul ei, si astfel viata crestinului ortodox, chiar si atunci cand este cu adevarat ortodox, nu poate sa nu reflecte lumea in vreun fel. Un soi de nesiguranta si confuzie a intrat, de asemenea, in viata ortodoxa a vremilor noastre. In aceasta conferinta vom incerca sa analizam viata contemporana, iar apoi cea ortodoxa, pentru a vedea cum ne putem implini cat mai bine obligatiile noastre crestine de a duce *viata celeilalte lumi*, chiar si in aceste vremuri teribile, si de a avea o viziune crestina ortodoxa a intregii vieti care ne va permite sa supravietuim acestor vremuri, cu credinta neschimbata.

Viata cotidiana a devenit nefireasca

Oricine priveste viata noastra contemporana din perspectiva vietii normale duse de oamenii vremilor de mai dinainte – sa zicem din Rusia, din America, sau din oricare alta tara a Europei Occidentale din secolul al 19-lea – nu poate sa nu fie izbit de cat de *anormala* a devenit viata din ziua de astazi. Intregul concept al autoritatii si al ascultarii, al decentei si al politetei, al comportarii publice si private – toate s-au schimbat dramatic, s-au intors cu susul in jos, in afara unor grupulete izolate de oameni – de obicei crestini de vreun fel – care incearca sa pastreze un mod de viata asa-zis de „moda veche".

Viata noastra anormala de astazi poate fi caracterizata ca fiind *rasfatata, ghiftuita.* Din frageda pruncie, copilul de azi este tratat, ca o regula generala, drept un mic zeu sau o zeita in familie: toanele ii sunt ascultate, dorintele implinite; este inconjurat de jucarii, distractii, placeri; nu este educat si crescut conform principiilor stricte ale comportamentului crestin, ci lasat sa se dezvolte asa cum tind dorintele sale. Este suficient ca el sa spuna „Vreau asta!" sau „N-o s-o fac!", pentru ca parintii sai indatoritori sa i se plece in fata-i si sa il lase sa faca precum doreste. Poate aceasta nu se intampla *tot* timpul in *fiecare* familie, dar se petrece suficient de des pentru a fi *regula* educatiei contemporane a copiilor, si chiar si cei mai bine intentionati parinti nu scapa pe deplin acestei influente. Chiar daca parintii incearca sa isi creasca copiii cu strictete, cei din jurul lor incearca sa faca altceva. Trebuie ca ei sa ia in consideratie acest lucru, atunci cand isi educa copilul.

Cand un astfel de copil devine adult, se inconjoara, in mod natural, cu aceleasi lucruri cu care a fost obisnuit din copilarie: placeri, distractii si jucarii pentru cei mari. Viata lui devine o cautare continua dupa „distractie" care, apropo, este un cuvant complet necunoscut in orice alt vocabular; in Rusia secolului al 19-lea sau in orice alta civilizatie serioasa nu s-ar fi inteles ce inseamna acest cuvant. Viata este o cautare constanta dupa „distractie", care este atat de goala de orice inteles serios, incat un vizitator din orice tara a secolului al 19-lea, privind la programele noastre populare de televiziune, la parcurile de distractii, la reclame, filme, muzica – la aproape orice aspect al culturii noastre de masa – ar crede ca a nimerit intr-un tinut de imbecili care si-au pierdut orice contact cu realitatea. Este un lucru pe care noi nu prea il luam adesea in consideratie, deoarece traim in societatea aceasta, luand-o asa cum este.

Unii observatori recenti ai vietii noastre contemporane au numit tineretul de astazi „generatia eu" si vremurile noastre „evul narcisismului", caracterizat de veneratia si fascinatia pentru sine care impiedica dezvoltarea unei vieti normale. Altii au vorbit de un univers de „plastic" sau de o lume de vis, in care atat de multi oameni traiesc astazi, incapabili sa infrunte ori sa inteleaga realitatea lumii ce ii inconjoara sau a problemelor din launtrul lor.

Cand „generatia eu" se intoarce catre religie – ceea ce s-a intamplat extrem de des in ultimele decenii – o face de obicei catre o forma de religie de „plastic" sau fantastica: o religie a „dezvoltarii de sine" (in care sinele ramane obiectul venerarii), a spalarii creierului si a controlului mintii, a unor guru si swami zeificati, a unei goane dupa OZN-uri si fiinte „extra-terestre", a unor stari si simtiri spirituale anormale. Nu vom analiza aici toate aceste manifestari, care probabil ca sunt indeajuns de familiare multora, doar vom discuta putin mai tarziu cum influenteaza acestea viata duhovniceasca a crestinilor ortodocsi din zilele noastre.

Este important sa realizam, incercand sa ducem astazi o viata crestina, ca lumea care a fost zamislita de vremurile noastre indestulate, ridica cerinte asupra sufletului, fie in religie ori in viata lumeasca, pe care trebuie sa le numim *totalitare.* Fapt usor de vazut la sectele deformatoare ale mintii care au avut parte de atat de multa publicitate in ultimii ani, si care reclama supunere deplina catre un „om sfant" auto-creat; dar este la fel de vadit in viata lumeasca, unde o persoana se confrunta nu numai cu o ispita individuala intr-un loc sau altul, ci cu o stare constanta de ispitire care ataca, fie in muzica de fundal ce se aude peste tot prin magazine si firme, fie in muzica rock care ajunge pana si in taberele si potecile din padure, fie in semnele publice si panourile de afisaj de pe strazi, si in insesi

caminele, unde televiziunea devine adesea stapanul ascuns al gospodariei, dictand valori, opinii si gusturi moderne. Daca aveti copii mici, stiti cat este de adevarat; cand acestia au vazut ceva la televizor, cat de dificila este lupta impotriva acestei pareri noi, instituita cu autoritatea televiziunii. Mesajul acestei ispite universale care ii ataca astazi pe oameni – destul de fatis in formele ei lumesti, dar de obicei mult mai ascuns in formele religioase – este: Traieste pentru prezent, distreaza-te, relaxeaza-te, simte-te comfortabil. In spatele acestui mesaj se afla un alt glas in surdina, mult mai sinistru, care este exprimat deschis numai in tarile oficial atee, ce se gasesc, in aceasta privinta, cu un pas inaintea lumii libere. De fapt, ar trebui sa realizam ca ceea ce se intampla in lumea de astazi, fie ca se petrece in spatele Cortinei de Fier sau in lumea libera, este ceva asemanator. Sunt diferite variatiuni ale aceluiasi lucru, un atac ce are scopul de a ne dobandi sufletul. In tarile comuniste, cu o doctrina oficiala a ateismului, ti se spune pe fata ca trebuie sa: uiti de Dumnezeu si de orice alta viata in afara celei actuale; sa indepartezi din viata ta frica de Dumnezeu si respectul pentru lucrurile sfinte; sa ii privesti pe cei ce inca mai cred in Dumnezeu, de „moda veche”, ca pe niste dusmani ce trebuie eliminati. Cineva ar putea lua ca emblema a vremilor noastre lipsite de griji, iubitoare de distractii, inchinatoare la sine, „Disneyland”-ul nostru american; daca este astfel, nu ar trebui sa neglijam a vedea in spatele lui emblema mult mai sinistra care arata incotro se indreapta cu adevarat „generatia eu”: Gulagul sovietic, lantul de tabere de concentrare care domina deja viata a aproape jumatate din populatia lumii.

Doua abordari gresite ale vietii duhovnicesti

Dar, ar putea intreba cineva, ce au de a face toate acestea cu noi, care incercam sa ducem, pe cat de bine putem, o viata treaza de crestini ortodocsi? Au de a face mult cu noi. Trebuie sa constientizam ca viata ce ne inconjoara este locul in care ne *incepem* viata crestina. Indiferent ce facem cu viata noastra, indiferent cat de mult continut crestin ii dam, tot mai pastreaza asupra ei ceva din amprenta „generatiei eu”, si trebuie sa fim indeajuns de smeriti pentru a observa aceasta. De aici trebuie inceput.

Exista doua abordari gresite ale vietii ce ne inconjoara, pe care multi le urmeaza astazi, gandindu-se ca, cumva, aceasta este ceea ce ar trebui sa faca crestinii ortodocsi. O abordare – cea mai des intalnita – este pur si simplu *sa mergi in pas cu vremurile*: sa te adaptezi la muzica rock, la obiceiurile si gusturile moderne, la intregul ritm al zgomotoasei noastre vieti moderne. Deseori parintii mai de moda veche vor avea putine legaturi cu aceasta viata si isi vor trai propriile vieti mai mult sau mai putin in izolare, dar vor zambi vazandu-si copiii urmand ultimelor mode nebunesti si gandindu-se ca este ceva inofensiv.

Aceasta cale este un dezastru total pentru viata crestina; este moartea sufletului. Unii mai pot duce o viata exterioara respectabila fara sa lupte impotriva duhului vremilor, dar launtric ei sunt morti sau muribunzi; si – cel mai trist lucru dintre toate – copiii lor vor plati pretul, prin diferite tulburari si boli psihice si spirituale, care devin din ce in ce mai obisnuite. Unul din membrii conducatori ai sectei sinucigase care a sfarsit-o atat de spectaculos acum patru ani in Jonestown era tanara fiica a unui preot ortodox grec; formatii rock sataniste precum KISS – „Kids in Satan's Service” („Copii in slujba lui Satan”) – sunt constituite din tineri rusi fosti ortodocsi; majoritatea membrilor templului satanei din San Francisco, potrivit unui studiu sociologic recent – sunt baieti ortodocsi. Acestea sunt numai cateva din cazurile cele mai izbitoare; cei mai multi dintre tinerii ortodocsi nu merg atat de departe – ei doar se amesteca cu lumea anti-crestina din jurul lor si inceteaza sa mai fie exemple ale vreunui fel de crestinatate pentru cei din jur.

Acest lucru este gresit. Crestinul trebuie sa fie diferit de lume, deasupra lumii nefiresti, anormale, de astazi, si acesta trebuie sa fie unul din lucrurile fundamentale pe care sa le stie ca o componenta a

educatiei sale crestine. Altminteri nu are nici un sens sa ne numim crestini – cu atat mai putin crestini *ortodocsi*.

Abordarea gresita ce se afla la extrema opusa este una care ar putea fi numita falsa spiritualitate. Pe masura ce traducerile cartilor ortodoxe despre viata duhovniceasca devin tot mai disponibile, si un vocabular ortodox de lupta duhovniceasca pluteste tot mai mult in atmosfera, apare un numar crescand de oameni ce vorbesc despre isihasm, Rugaciunea lui Iisus, viata ascetica, stari inalte de rugaciune si de cei mai inaltati Sfinti Parinti ca Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie Palama si Sf. Grigorie Sinaitul. Este foarte bine sa fim constienti de aceasta parte cu adevarat inalta a vietii duhovnicesti ortodoxe si sa ii veneram pe marii sfinti care chiar au trait-o; dar daca nu avem o constienta *foarte* realista si *foarte* smerita a cat de departe suntem de viata isihasta noi, toti cei de astazi, si cat de putin pregatiti suntem chiar si sa ne apropiem de ea, interesul in ea va fi doar inca una din exprimarile universului nostru de plastic, centrat asupra sinelui. „Generatia-eu devine isihasta!" – este ceea ce incearca unii sa faca astazi; dar in realitate adauga doar un joc nou numit „isihasm" atractiilor Disneyland-ului.

Acum exista carti cu acest subiect, ce sunt extrem de populare. De fapt, romano-catolicii sunt foarte interesati in aceste treburi, sub influenta ortodoxa, si influenteaza ei insisi pe alti ortodocsi. De exemplu, exista un preot iezuit, Par. George Maloney, care scrie tot felul de carti pe aceasta tema si ii traduce pe Sf. Macarie cel Mare si pe Sf. Simeon Noul Teolog, incercand sa ii determine pe oameni sa fie in viata de zi cu zi isihasti. Au tot felul de interpretari, de obicei „harismatice"; oamenii sunt inspirati de Duhul Sfant, se presupune, si preiau toate aceste discipline pe care le avem de la Sfintii Parinti, dar care sunt la mare departare de nivelul la care ne aflam astazi. Este un lucru extrem de neserios. Mai este o doamna, Catherine de Hueck Doherty (de fapt, ea s-a nascut in Rusia si a devenit romano-catolica), care scrie carti despre *Poustinia*, viata in pustie, si *Molchanie*, viata in tacere, si toate aceste lucruri pe care incerca sa le introduca in viata asa cum ai face cu moda unei noi prajituri. Acesta, desigur, este un lucru foarte lipsit de seriozitate si un semn al vremilor foarte tragic. Genul acesta de lucruri inalte este folosit de catre oameni care nu au habar despre ce este vorba. Pentru unii este doar un obicei sau o joaca; pentru altii, care il iau in serios, poate fi o mare drama. Ei cred ca duc un fel de viata inaltata, dar in realitate nu constientizeaza problemele ce se gasesc in launtrul lor.

Voi mai accentua inca o data ca *ambele* extreme trebuie evitate – atat desertaciunea lumeasca cat si super-spiritualitatea – dar aceasta nu inseamna ca nu ar trebui sa avem o constiinta realista a cerintelor legitime pe care ni le ridica lumea, sau ca ar trebui sa incetam a respecta si a primi povatuirea marilor Parinti isihasti si a folosi rugaciunea lui Iisus noi insine, pe masura propriilor stramtorari si putinte. Trebuie doar sa fie la nivelul nostru, aici, jos, pe pamant. Ideea este – si este una absolut necesara supravietuirii noastre ca si crestini ortodocsi in ziua de azi – ca trebuie sa constientizam situatia noastra ca si crestini ortodocsi astazi; trebuie sa constientizam cu profunzime ce fel de timpuri traim, cat de putin stim si simtim cu adevarat Ortodoxia, cat de departe suntem nu doar de sfintii vremilor de mult trecute, ci chiar de crestinii ortodocsi obisnuiti de acum o suta de ani sau chiar de acum o generatie, si cat de mult trebuie sa ne smerim doar ca sa *supravietuim* ca si crestini ortodocsi in ziua de astazi.

Ce putem face

Mai exact, ce putem face pentru a dobandi aceasta constienta, aceasta intelegere, si cum o putem face sa dea roade in vietile noastre? Voi incerca sa raspund la aceasta intrebare in doua etape: prima, privind constienta noastra asupra lumii dimprejur, care, ca niciodata in istoria crestinatatii, a devenit vrajmasul nostru constient; si a doua, privind constienta noastra asupra Ortodoxiei, despre care, ma

tem, multi dintre noi cunosc cu mult mai putin decat ar trebui, cu mult mai putin decat *este necesar* a cunoaste daca dorim a o pastra.

Mai intai, din moment ce, fie ca vrem ori ca nu vrem, *suntem* in lume (si influenta ei se simte puternic chiar si intr-un loc indepartat cum este manastirea noastra de aici), trebuie sa ne confruntam cu ea si cu ispitele ei intr-un mod direct si realist, dar fara a-i ceda; in particular, trebuie sa ii pregatim pe tinerii nostri pentru ispitele cu care se confrunta si sa ii vaccinam impotriva acestor ispite. Trebuie sa fim constienti ca lumea ce ne inconjoara rareori ajuta si aproape intotdeauna impiedica cresterea copilului in adevaratul duh al ortodoxiei. Trebuie sa fim gata, in fiecare zi, sa raspundem influentei lumii cu principiile unei educatii crestine solide.

Aceasta inseamna ca ceea ce un copil invata la scoala trebuie, in mod constant, verificat si corectat acasa. Nu putem presupune ca ceea ce el invata la scoala este pur si simplu ceva afacerist si lumesc si nu are nimic de a face cu educatia sa ortodoxa. El poate invata deprinderi si lucruri folositoare (desi multe scoli din America contemporana esueaza lamentabil chiar si cu aceasta; multi profesori ne spun ca tot ce pot ei face este sa tina copii in clasa, in ordine, fara macar a-i invata ceva), dar chiar si daca primeste doar atat, invata si multe pareri si filosofii gresite. Atitudinea primara a unui copil fata de aprecierea literaturii, muzicii, istoriei, artei, filosofiei, chiar a stiintei, si desigur a vietii si a religiei – trebuie sa vina, mai intai, nu din scoala, caci scoala ii va da toate acestea amestecate cu filosofie moderna; trebuie sa vina mai intai de acasa si de la Biserica, caci altfel el este obligat sa fie educat gresit de lumea de astazi, in care educatia publica este in cel mai bun caz agnostica, si in cel mai rau caz, in mod deschis, ateista sau anti-religioasa. Desigur, in Uniunea Sovietica toate acestea ii sunt impuse copilului, fara nici un fel de religie si cu un program activ de a-l face pe copil un ateu.

Parintii trebuie sa cunoasca cu precizie ceea ce sunt invatati copiii lor la cursurile educationale, de catre aproape toate scolile americane, si sa corecteze acasa, nu doar printr-o atitudine onesta asupra acestui subiect (mai ales intre tati si fii – un lucru foarte rar in societatea americana), dar si printr-o stabilire clara a laturii morale care lipseste cu desavarsire din educatia publica.

Parintii trebuie sa stie ce gen de muzica asculta copiii lor, ce contin filmele pe care ei le urmaresc (ascultand si privind impreuna cu ei atunci cand este necesar), la ce fel de limbaj sunt expusi si ce fel de limbaj folosesc, si sa ofere o atitudine crestina la toate acestea.

Televizorul – in caminele unde nu se gaseste suficient curaj pentru a-l arunca pe fereastra – trebuie controlat si supravegheat cu strictete pentru a evita efectele nocive ale acestui aparat care a devenit principalul promotor al atitudinilor si ideilor anti-crestine chiar acasa, mai ales catre cei tineri.

Vorbesc despre cresterea copiilor deoarece aici ii loveste mai intai lumea pe crestinii ortodocsi si ii formeaza in imaginea ei; o data ce la un copil au fost formate atitudini gresite, misiunea de a-i da o educatie crestina devine de doua ori mai dificila.

Dar nu doar copiii, ci noi toti ne confruntam cu lumea care incearca sa ne formeze intr-un anti-crestinism, prin intermediul scolilor, televiziunii, filmelor, muzicii la moda si al tuturor celorlalte influente care apasa asupra noastra, majoritatea in marile orase. Trebuie sa fim constienti ca tot acest bombardament este unul de factura unitara; are un ritm anume, ni se trimite un anumit mesaj, acest mesaj al venerarii sinelui, al relaxarii, al nepasarii, de a ne simti bine, de a parasi orice gand la cealalta lume, sub forme variate, fie in muzica, sau in filme, televiziune, sau prin ceea ce se invata in scoli, felul in care sunt accentuate subiectele, felul in care se prezinta contextul, si orice altceva; este un lucru anume care ni se prezinta. Este de fapt o educatie ateista. Trebuie sa ripostam cunoscand ceea ce lumea incearca sa ne faca, si formuland si comunicand raspunsul nostru crestin ortodox la aceasta. Sincer, urmarind modul in care familiile ortodoxe contemporane traiesc si transmit ortodoxia, s-ar parea ca aceasta batalie este mai des pierduta decat castigata. Procentul

crestinilor ortodocsi care isi pastreaza ortodoxia intacta si care nu sunt schimbati in imaginea lumii de astazi, este intr-adevar mic.

Totusi, nu este necesar sa vedem lumea dimprejur ca fiind *cu totul* rea. De fapt, pentru supravietuirea ca si crestini ortodocsi trebuie sa fim indeajuns de destepti pentru a folosi orice este pozitiv in lume spre folosul nostru. Aici voi enunta, in cateva idei, ce anume putem folosi din lume, fara a parea sa aiba nimic de a face in mod direct cu ortodoxia, cu scopul a formula perspectiva noastra ortodoxa asupra lumii.

Copilul care a fost expus din frageda pruncie la muzica clasica de calitate, si si-a vazut sufletul format de ea, nu va fi nici pe departe atat de ispitit de ritmul si mesajul necizelat al rockului si al altor forme contemporane de pseudo-muzica, fata de o persoana care a crescut fara o educatie muzicala. O astfel de educatie muzicala, asa cum au spus mai multi din staretii de la Optina, rafineaza sufletul si il pregateste pentru primirea impresiilor spirituale.

Copilul care a fost educat cu literatura, teatru si lirica de calitate, si a simtit efectul lor in suflet – adica, i-au facut placere cu adevarat – nu va ajunge cu usurinta un dependent de filmele si programele de televiziune contemporane si de romanele ieftine care distrug sufletul si il indeparteaza de la calea crestina.

Copilul care a invatat sa vada frumusetea in pictura si sculptura clasica nu va fi tarat cu usurinta de perversitatea artei contemporane sau atras de produsele stridente ale publicitatii moderne si ale pornografiei.

Copilul care cunoaste cate ceva despre istoria lumii, mai ales din vremurile crestine, si despre cum traiau si gandeau alti oameni, in ce erori si capcane au cazut oamenii indepartandu-se de Dumnezeu si de poruncile Sale, si ce vieti slavite si influente au dus cand l-au fost credinciosi – vor discerne viata si filosofia vremilor noastre si nu vor avea tendinta de a urma prima filosofie sau mod de viata nou intalnite. Una din problemele fundamentale referitor la educatia copiilor in ziua de astazi este ca nu li se mai ofera in scoli un simt al istoriei. E un lucru primejdios si nefast sa lipsesti un copil de simtul istoriei. Inseamna ca el nu are nici o capacitate de a lua exemplu de la oamenii ce au trait in trecut. Si, in realitate, istoria se repeta in mod regulat. O data ce vezi aceasta, devine interesant cum au rezolvat oamenii problemele, cum au fost oamenii care s-au ridicat impotriva lui Dumnezeu si ce a rezultat de aici, si cum si-au schimbat oamenii vietile, devenind exceptii si oferind un exemplu care este trait pana in vremurile noastre. Acest simt al istoriei este un lucru extrem de important care ar trebui transmis copiilor.

In general, persoana care este o buna cunoscatoare a produselor de calitate ale culturii seculare – care in Apus aproape intotdeauna a avut implicatii clare religioasa si crestine – are o sansa mult mai mare de a duce o viata ortodoxa normala, rodnica, decat cineva care cunoaste doar cultura la moda astazi. Cel ce este convertit la ortodoxie direct din cultura „rock”, si in general oricine crede ca poate combina ortodoxia cu acel gen de cultura – are de trecut prin multe suferinte si un drum dificil in viata inainte sa poata deveni un adevarat crestin ortodox serios care isi poate transmite credinta si celorlalti.

Fara aceasta suferinta, fara aceasta constienta, parintii ortodocsi isi vor creste copiii pentru a fi devorati de lumea contemporana. Cea mai buna cultura a lumii, primita cum se cuvine, rafineaza si dezvolta sufletul; cultura la moda astazi schilodeste si deformeaza sufletul si il impiedica sa aiba un raspuns deplin si normal la mesajul ortodoxiei.

Prin urmare, in lupta noastra impotriva duhului acestei lumi, putem folosi cele mai bune lucruri pe care lumea are a ni le oferi cu scopul de a merge dincolo de ele; tot ceea ce este bun in lume, daca

suntem indeajuns de intelepti ca sa vedem, arata catre Dumnezeu, si catre Ortodoxie, si trebuie sa folosim aceasta.

Perspectiva Ortodoxa asupra lumii

Cu o asemenea atitudine – vederea atat a lucrurilor bune cat si a celor rele din lume – este cu putinta sa avem si sa *traim* o *perspectiva ortodoxa asupra lumii, adica, o perspectiva ortodoxa a tuturor aspectelor* vietii, nu doar asupra subiectelor restranse bisericesti. Exista o opinie gresita, care din nefericire este mult prea raspandita astazi, cum ca e indeajuns a avea o ortodoxie limitata la cladirea bisericii si la activitati „ortodoxe" formale, cum ar fi rugaciuni in anumite momente sau facerea semnului crucii; in toate celelalte, sustine parerea aceasta, putem fi ca oricine altcineva, luand parte la viata si cultura vremilor noastre fara nici un impediment, atat timp cat nu pacatuim.

Oricine a ajuns sa realizeze cat de profunda este Ortodoxia, si cat de deplin este angajamentul care i se cere unui crestin ortodox serios, si, de asemenea, ce fel de cerinte totalitariste are lumea contemporana asupra noastra, va vedea cu usurinta cat de gresita este aceasta parere. Cineva ori este ortodox *tot* timpul, in *fiecare* zi, in *fiecare* moment al vietii - ori nu este nicidecum cu adevarat ortodox. Ortodoxia se vadeste nu doar in vederile noastre strict religioase, ci in tot ceea ce facem si spunem. Multi dintre noi suntem extrem de necunoscatori asupra responsabilitatii crestine, religioase pe care o avem pentru partea aparent *lumeasca* a vietilor noastre. Cel cu o adevarata perspectiva ortodoxa asupra lumii, traieste toate partile vietii sale ca un Ortodox.

Deci sa intrebam acum: Cum putem alimenta si sustine aceasta perspectiva ortodoxa asupra lumii in viata noastra cotidiana? Primul si cel mai evident fel este de a fi in legatura permanenta cu sursele de hrana crestina, cu tot ceea ce Biserica ne da spre luminare si mantuire: slujbele Bisericii si Sfintele Taine, Sfanta Scriptura, Vietile Sfintilor, scrierile Sfintilor Parinti. Trebuie citite, desigur, cartile potrivite nivelului de intelegere al fiecaruia, si aplicata invatatura Bisericii la propriile circumstante de viata; atunci ele pot fi rodnice in a ne calauzi si a ne schimba intr-un mod crestin. Dar deseori aceste surse crestine fundamentale nu au efect deplin asupra noastra, sau nu ne influenteaza cu adevarat, deoarece nu avem *atitudinea* crestina corecta asupra lor si asupra vietii crestine pe care ele ar trebui sa ne-o inspire. Voi spune acum cateva cuvinte despre cum anume ar trebui sa fie atitudinea noastra, daca dorim sa dobandim un folos real de la ele si daca vor fi pentru noi inceputul unei adevarate perspective ortodoxe asupra lumii.

Inainte de toate, hrana duhovniceasca crestina, prin insasi natura ei, este ceva viu si hranitor; daca atitudinea noastra fata de ea este doar academica si scolareasca, nu vom reusi sa obtinem folosul care ar trebui. Astfel, daca citim carti ortodoxe sau suntem interesati de ortodoxie numai pentru a fi informati – sau ca sa ne aratam cunostiintele celorlalti, inseamna ca nu i-am inteles scopul; daca invatam poruncile lui Dumnezeu si legea Bisericii Sale doar pentru a fi „corecti" si pentru a judeca „incorectitudinea" celorlalti, inseamna ca nu i-am inteles scopul. Aceste lucruri nu trebuie sa ne influenteze doar ideile, ci trebuie sa ne atinga in mod direct *vietile* si sa le schimbe. In orice vreme de mare criza a treburilor omenesti – la fel ca si vremurile critice ce ne asteapta in lumea libera – cei cei isi vor pune nadejdea in cunoasterea exterioara, in legi si canoane si in corectitudine, nu vor putea rezista. Cei puternici vor fi atunci cei a caror educatie ortodoxa le-a dat un *simt* pentru ceea ce este cu adevarat crestinesc, cei a caror ortodoxie se gaseste in inima si este capabila sa atinga alte inimi.

Nimic nu este mai tragic decat sa vezi ca cineva, crescut in ortodoxie, are anumite cunostiinte de catehism, a citit cateva din Vietile Sfintilor, are o idee de ansamblu a ceea ce inseamna Ortodoxia, intelege unele din slujbe, iar apoi este inconstient de ceea se petrece in jurul lui. Si ofera copiilor sai

aceasta viata impartita in doua categorii: una este felul in care majoritatea oamenilor traiesc si cealalta este felul in care ortodocsii isi petrec Duminicile si cand citesc unele texte ortodoxe. Cand un copil este crescut astfel este foarte probabil sa nu o urmeze pe cea ortodoxa; va fi o parte extrem de redusa a vietii sale, fiindca viata contemporana este prea atragatoare, prea multi oameni o urmeaza, este prea mult o parte a realitatii de astazi, doar daca a fost invatat cu adevarat cum sa o abordeze, cum sa se pazeasca de efectele negative ale ei si cum sa se foloseasca de lucrurile bune care se afla in lume.

Prin urmare, atitudinea noastra, incepand din acest moment, trebuie sa fie cu picioarele pe pamant si *normala*. Adica, trebuie aplicata circumstantelor reale ale vietii noastre, sa nu fie un produs al imaginatiei, al tendintelor de evadare si al refuzului de a fi confruntat cu realitatile de multe ori neplacute ale lumii care ne inconjoara. O ortodoxie care este prea exaltata si prea mult cu capul in nori apartine unei sere si este incapabila de a ne ajuta in viata cotidiana, fara a mai spune ceva de mantuirea celor din jurul nostru. Lumea noastra este extrem de cruda si raneste suflete cu asprimea ei; trebuie sa raspundem inainte de toate cu dragoste crestina si intelegere, cu picioarele pe pamant, lasand isihasmul si formele avansate de rugaciune celor capabili sa le primeasca.

Deci, de asemenea, atitudinea noastra nu trebuie sa fie centrata pe sine ci sa ajunga la cei care il cauta pe Dumnezeu si viata in El. In ziua de astazi, oriunde se gaseste o comunitate ortodoxa majora, ispita este de a o transforma intr-o societate a multumirii de sine si a incantarii cu virtutile si realizarile noastre ortodoxe: frumusetea bisericilor noastre si a ornamentelor din ele, maretia slujbelor noastre, chiar si puritatea doctrinei noastre. Dar adevarata viata crestina, chiar din timpul Apostolilor, a fost nedespartita de impartasirea ei catre ceilalti. O ortodoxie care traieste prin aceasta lumineaza inspre ceilalti – si nu este nevoie de a contura un „departament misionar" pentru a face aceasta; focul adevaratului crestinism se impartaseste singur. Daca ortodoxia noastra este doar ceva tinut pentru noi insine, si ne laudam cu ea, atunci suntem mortul care ingroapa mortul – exact starea multor parohii ortodoxe astazi, chiar si a celor cu un numar mare de tineri, daca nu aprofundeaza credinta lor. Nu e suficient sa zicem ca tinerii merg la biserica. Trebuie sa ne intrebam ce anume primesc ei din biserica, ce anume iau de la biserica, si, daca nu fac ortodoxia o parte a intregii lor vieti, atunci chiar ca nu este indeajuns sa spunem ca ei se duc la biserica.

Asemenea, atitudinea noastra trebuie sa fi iubitoare si iertatoare. Un soi de duritate s-a strecurat in viata ortodoxa de azi: „Acest om e un eretic; nu te apropia de el"; „acela e ortodox, aparent, dar nu poti fi sigur cu adevarat"; „cel de acolo e cu siguranta un spion". Nimeni nu neaga ca Biserica este astazi inconjurata de dusmani, sau ca sunt unii ce se vor injosi sa profite de increderea si confidenta noastra. Dar asa a fost de pe vremea apostolilor, si viata crestina a fost intotdeauna oarecum riscanta in acest fel practic. Chiar daca se profita uneori de pe urma noastra si trebuie sa aratam o oarecare precautie in aceasta privinta, tot nu putem renunta la atitudinea noastra primara de dragoste si de incredere fara de care vom pierde una din temeliile vietii noastre crestine. Lumea, care nu il are pe Hristos, trebuie sa fie neincrezatoare si rece, dar crestinii, din contra, *trebuie* sa fie plini de dragoste si deschidere, sau altfel vom pierde esenta lui Hristos din noi si vom deveni la fel ca si lumea, buni de aruncat si de calcat in picioare. Un pic de smerenie cand privim la noi insine ne-ar ajuta sa fim mai darnici si iertatori cu greselile altora. Ne face o imensa placere sa ii judecam pe ceilalti pentru ciudatenia comportamentului lor; le spunem „ticniti" sau „convertiti nebuni". Este adevarat ca trebuie sa ne pazim de oameni intr-adevar dezechilibrati, care ne pot face mult rau in Biserica. Dar ce crestin ortodox serios din ziua de azi nu e un pic „nebun"? Nu ne potrivim in tiparele acestei lumi; daca o facem, in lumea de *astazi*, nu suntem niste crestini seriosi. Astazi, adevaratul crestin nu poate fi acasa in lume; nu are ce face decat a se simti si a fi considerat de ceilalti ca fiind un pic „nebun". Doar pastrarea vie astazi a idealului din alta lume al crestinismului, sau botezul ca adult, sau rugaciunea serioasa, sunt suficiente pentru a fi internat intr-un spital de nebuni in Uniunea Sovietica si in multe alte tari, iar aceste tari deschid calea pentru ca restul lumii se le urmeze.

Prin urmare, sa nu ne fie frica sa fim socotiti un pic „nebuni” de lume, si sa continuam a practica iubirea si iertarea crestina pe care lumea nu le va putea intelege niciodata, dar dupa care tanjeste in inima.

In cele din urma, atitudinea noastra crestina trebuie sa fie ceea ce, in lipsa unui alt cuvant, voi numi *inocenta*. Azi lumea pune mare pret pe sofisticare, pe a avea experienta lumii, pe a fi „profesionist”. Ortodoxia nu pune pret pe aceste calitati; ele omoara sufletul crestin. Si totusi acestea se strecoara in mod constant in Biserica si in vietile noastre. Cat de des pot fi auziti mai ales convertiti entuziasti, exprimandu-si dorinta de a vizita marile centre ortodoxe, catedralele si manastirile unde candva mii de credinciosi se adunau, unde peste tot conversatia este despre cele ale Bisericii, si unde cineva poate simti cat de important este ortodoxul, in cele din urma. Ca ortodoxia este o picatura intr-un ocean cand te uiti la intreaga societate, dar in marile catedrale si manastiri sunt atat de multi oameni, incat pare sa fie cu adevarat un lucru important. Si cat de des ii vede cineva pe acesti oameni intr-o stare jalnica dupa ce si-au indeplinit dorinta, intorcandu-se din „marile centre ortodoxe” amari si nesatisfacuti, plini de barfe si critici la adresa bisericii lumesti, nerabdatori inainte de toate sa fie „corecti” si „in regula” si avand experienta lumii asupra treburilor bisericii. Intr-un cuvant, si-au pierdut inocenta, carecterul nelumesc, lasandu-se purtati de fascinatia lor pentru latura lumeasca a vietii Bisericii.

In diferite feluri, aceasta este o ispita pentru noi toti, si trebuie sa o luptam neingaduindu-ne sa pretuim in mod exagerat partea exterioara a Bisericii, ci mereu sa ne intoarcem la „singurul lucru de folos”: Hristos si mantuirea sufletelor noastre de aceasta generatie netrebnica. Nu trebuie sa fim ignoranti asupra a ceea ce se intampla in lume si in Biserica – de fapt, trebuie sa stim pentru noi insine – dar cunoasterea noastra trebuie sa fie practica, simpla si onesta, nu sofisticata si lumeasca.

Concluzie

Este evident pentru orice crestin ortodox care este constient de ceea ce se intampla in jurul lui astazi, ca lumea se apropie de sfarsit. Semnele vremilor sunt atat de evidente incat s-ar putea spune ca lumea se prabuseste spre sfarsit.

Care sunt unele din aceste semne?

- Anormalitatea lumii. Niciodata asemenea manifestari si comportamente, ciudate si nefiresti, nu au fost acceptate ca un fel de a fi precum in zilele noastre. Uitati-va doar la lumea dimprejur: ce se gaseste in ziare, ce fel de filme ruleaza, ce este la televizor, ce anume gasesc oamenii ca este interesant si distractiv, la ce rad ei; este cu totul ciudat. Si sunt oameni care incurajeaza deliberat acestea, desigur, pentru folosul lor banesc, si fiindca aceasta este moda, caci exista o cerere anormala pentru acest fel de lucruri.

- Razboaiele si zvonurile de razboaie, fiecare tot mai rece si nemilos decat cel dinainte, toate fiind eclipsate de amenintarea razboi nuclear mondial de neconceput, care ar putea fi declansat prin atingerea unui buton.

- Raspandirea dezastrelor naturale: cutremure, si acum vulcani – cel mai recent formandu-se nu departe de aici, langa parcul Yosemite, in California centrala – care deja modifica tiparele climatice ale lumii.

- Centralizarea crescanda a informatiei si a puterii asupra individului, reprezentata in particular de noul si imensul computer din Luxemburg, care are capacitatea de a pastra dosare cu informatii despre

orice om in viata; numarul sau de cod este 666 si este supranumit „fiara” de catre cei ce lucreaza la el. Pentru a facilita lucrul cu asemenea computere, guvernul american intentioneaza sa inceapa din 1984 eliberarea catre persoane unor carti de Asigurare Sociala cu un numar (aparent continand numarul de cod 666) imprimat pe mana lor drapta sau pe frunte – exact conditia care va predomina, potrivit Apocalipsei (cap. 13), in timpul domniei antihristului. Desigur, nu inseamna ca prima persoana care va fi imprimata cu 666 este antihristul, sau slujitorul antihristului, dar o data ce te vei obisnui cu aceasta, cine va putea rezista? Mai intai te vor antrena si apoi te vor face sa ii te inchini lui.

- Iarasi, cresterea numarului hristosilor falsi si al falsilor antihristi. Cel mai recent candidat doar in aceasta vara a cheltuit probabil milioane de dolari facand publicitate aparitiei sale iminente pe televizoarele intregii lumi, promitand sa prezinte in acel moment un „mesaj telepatic” tuturor locuitorilor lumii. In afara oricaror puteri oculte care ar putea fi implicate in asemenea evenimente, deja cunoastem destul de bine posibilitatile de prezentare a mesajelor subliminale prin radio si mai ales prin televiziune, precum si faptul ca aceasta poate fi facuta de oricine ce poseda tehnologia de penetrare a semnalele normale de radio si televiziune, fara sa conteze cate legi ar putea fi impotriva.

- Primirea cu adevarat ciudata facuta noului film de care toata lumea in America vorbeste si il priveste: „E.T.”, care a facut ca efectiv milioane de oameni aparent normali sa isi exprime afectiunea si dragostea pentru erou, un „salvator” din spatiul extraterestru care este in mod evident un demon – o pregatire vadita pentru venerarea Antihristului ce va veni. (Si, incidental, recenzorul cinematografic al ziarului oficial al Arhidiocezei Grecesti din America, un preot ortodox, a recomandat din toata inima acest film ortodocsilor, spunand ca este un film minunat, care ne poate invata despre dragoste, si ca toata lumea ar trebui sa il vada. Este un contrast vadit intre oamenii care incearca sa fie constienti de ceea ce se intampla, si cei care se lasa purtati de dispozitia vremilor.)

As putea continua cu detalii ca acestea, dar scopul meu nu este de a va infricosa, ci de a va face constienti de ceea ce se intampla in jurul nostru. E mult mai tarziu decat ne inchipuim; Apocalipsa este *acum*. Si cat de tragic este sa vezi crestini, si mai inainte de toate tineri ortodocsi, cu aceasta tragedie incalculabila atarnandu-le deasupra capetelor, care cred ca pot continua ceea ce numesc ei o “viata normala” in aceste vremuri groaznice, luand parte pe de-a intregul la capriciile acestei generatii prostesti, adoratoare de sine, complet nestiutori ca “paradisul nebunilor” in care traim este pe punctul de se prabusi, cu desavarsire nepregatiti pentru vremurile deznadajduite care ne stau inainte. Nici macar nu mai este vorba de a fi un crestin ortodox “bun” sau “slab”, acum problema este: va dainui pana la sfarsit Credinta noastra? Cu multi, nu va dainui; Antihristul ce va veni va fi prea atragator, prea mult in duhul lucrurilor lumesti, incat *majoritatea* oamenilor nici macar nu isi vor da seama ca si-au pierdut crestinatatea inchinandu-i-se lui.

Totusi chemarea lui Hristos ni se face auzita; sa incepem a-i urma. Cea mai limpede exprimare in ziua de astazi a acestei chemari vine din lumea ateista inrobita, unde exista suferinta reala pentru Hristos si o seriozitate a vietii pe care noi o pierdem cu repeziciune sau am deja pierdut-o. Un preot ortodox din Romania, Par. Gheorghe Calciu, se gaseste acum aproape de moarte intr-o inchisoare comunista pentru indrazneala de a-i provoca pe tinerii seminaristi si studenti sa-si lase deoparte supunerea orbeasca fata de duhul vremilor si sa se apropie nevointelor pentru Hristos. Dupa ce vorbeste de goliciunea ateismului, el le zice tinerilor de astazi: “Va chem catre o lupta mult mai inalta, catre renuntarea deplina, catre un act de curaj ce sfideaza ratiunea. Va chem catre Dumnezeu. Catre Cel ce transcende lumea pentru ca voi sa puteti cunoaste un rai nesfarsit de bucurie duhovniceasca, raiul dupa care bajbaiti acum in iadul propriu, si pe care il cautati chiar si intr-o stare de revolta neintentionata… Iisus v-a iubit dintotdeauna, dar acum aveti optiunea sa raspundeti invitatiei Sale. Drept raspuns, sunteti hotarati sa mergeti si sa purtati rodul ce va dainui. Sa fiti propovaduitori ai lui Hristos in lumea in care traiti. Sa va iubiti aproapele ca pe voi insiva si sa ii faceti pe toti oamenii prietenii vostri. Sa declarati prin fiecare fapta dragostea aceasta fara de asemanare si netarmurita care l-a ridicat pe om de la starea de rob la cea de prieten al lui Dumnezeu. Sa fiti

prooroci ai acestei iubiri eliberatoare, care va va izbavi de toate constrangerile, redandu-va integritatea pe masura ce va jertfiti lui Dumnezeu.”

Par. Gheorghe, vorbind tinerilor care au putina inspiratie sa slujeasca Bisericii lui Hristos deoarece au acceptat parerea lumeasca (obisnuita si printre noi, in lumea libera) ca Biserica este numai o grupare de cladiri sau o organizatie lumeasca, ii cheama la o constienta mai profunda a Bisericii lui Hristos si a faptului ca “apartenenta formala” la ea este insuficienta pentru a ne mantui.

„Biserica lui Hristos traieste si este libera. In ea ne miscam si vietuim, intru Hristos Cel care este Capul ei. In El avem libertate deplina. In Biserica cunoastem adevarul si adevarul ne va face liberi (Ioan 8:32). Esti in Biserica lui Hristos de fiecare data cand il ridici pe cel cazut in intristare, ori cand faci milostenie celui sarac, si il vizitezi pe cel bolnav. Esti in Biserica lui Hristos cand esti bun si intelegator, cand refuzi sa te manii pe fratele tau, chiar si atunci cand ti-a ranit sentimentele. Esti in Biserica lui Hristos cand te rogi: <<Doamne, iarta-l.>> Cand muncesti cinstit la slujba ta, intorcandu-te obosit seara acasa, dar cu zambetul pe buze; cand rasplatesti raul cu dragostea - esti in Biserica lui Hristos. Nu vezi, asadar, tinere prieten, cat de aproape este Biserica lui Hristos? Tu esti Petru si Dumnezeu si-a cladit Biserica Sa pe tine. Tu esti piatra Bisericii Sale impotriva careia nimic nu poate izbandi... Sa cladim biserici cu credinta noastra, biserici pe care nici o putere omeneasca nu le poate dobori, o biserica a carei temelie este Hristos... Simte-l pe fratele tau langa tine. Nu intreba niciodata: <<Cine e el?>> Mai degraba zi: <<Nu e un strain; este fratele meu. Este Biserica lui Hristos la fel ca si mine>>.”

Cu o astfel de chemare in inimi, sa incepem a apartine cu adevarat Bisericii lui Hristos, Biserica Ortodoxa. Apartenenta exterioara nu este suficienta; ceva trebuie sa se miste in noi ca sa ne faca deosebiti de lumea dimprejur, chiar daca aceasta lume isi zice „crestina” si chiar „ortodoxa”. Sa pastram si sa intretinem acele calitati ale adevaratei perspective ortodoxe asupra lumii pe care le-am mentionat mai devreme: o atitudine vie, normala, iubitoare si iertatoare, nu centrata asupra sinelui, pastrandu-ne inocenta si caracterul nelumesc, chiar cu o constienta deplina si smerita a pacatosiei proprii si a puterii ispitelor lumesti din jurul nostru. Daca traim cu adevarat aceasta perspectiva ortodoxa asupra lumii, credinta noastra va supravietui socurilor care ne asteapta si va fi o sursa de inspiratie si mantuire, pentru cei ce inca il vor mai cauta pe Hristos, printre ruinele omenirii, care au inceput deja sa apara din ziua de astazi.

*Aparut in **„The Orthodox Word”***

Vol. 18, Nr. 4 (105) iulie-august, 1982

Traducerea: Radu Hagiu

SFINTII PARINTI

CALAUZA SIGURA SPRE ADEVARATUL CRESTINISM

Aduceti-va aminte de mai-marii vostri, care v-au grait voua cuvantul lui Dumnezeu; priviti cu luare aminte cum si-au incheiat viata si urmati-le credinta... Nu va lasati furati de invățaturile straine cele de multe feluri.

Evrei 13:7, 9

NU A EXISTAT NICIODATA un asemenea veac al falsilor invatatorilor precum acest jalnic secol al 20-lea, atat de bogat in jucarioare lumesti si atat de sarac in cele ale mintii si sufletului. Orice parere imaginabila, chiar si cea mai absurda, chiar si dintre cele respinse pana mai deunazi de toti oamenii civilizati – acum isi gaseste sustinerea si propriul ei „invatator". Cativa dintre acesti invatatori dovedesc sau fagaduiesc „puteri spirituale" si false minuni, precum o fac unii ocultisti si „harismatici"; dar majoritatea acestor invatatori contemporani nu ofera nimic mai mult decat un amestec slab de idei nedigerate pe care le-au primit „din vazduh", ca din partea unor „intelepti" (sau „intelepte") ce se auto-intituleaza astfel, ce socotesc a cunoaste mai mult decat toti cei din vechime, doar prin simplul fapt ca vietuiesc in „iluminatele" noastre vremuri moderne. Prin urmare, filosofia are o mie de scoli, si „crestinismul" o mie de secte. Unde poate fi gasit in toate acestea adevarul, daca mai poate fi gasit cu adevarat in vremurile noastre atat de ratacite?

Doar intr-un singur loc poate fi gasit izvorul adevaratei invataturi, provenind de la Dumnezeu Insusi, neimputinat de-a lungul veacurilor ci mereu proaspat, unul si acelasi in toti cei care il propovaduiesc cu adevarat, purtand spre mantuirea cea vesnica pe cei ce il urmeaza. Acest loc este Biserica Ortodoxa a lui Hristos, izvorul este harul Prea-Sfantului Duh, si invatatorii cei adevarati ai predaniei dumnezeiesti ce isi are obrasia in acest izvor sunt Sfintii Parinti ai Bisericii Ortodoxe.

Vai! Cat de putini dintre crestinii ortodocsi stiu aceasta, si cati stiu indeajuns pentru a gusta din acest izvor! Cat de multi din ierarhii contemporani isi poarta turmele nu pe pasunile cele adevarate ale sufletului, Sfintii Parinti, ci catre caile pierzatoare ale inteleptilor moderni ce fagaduiesc ceva „nou" si se straduie sa-i faca pe crestini a uita invatatura cea adevarata a Sfintilor Parinti, o invatatura care – este prea adevarat – se gaseste intr-un dezacord deplin cu ideile false ce stapanesc vremurile moderne.

Invatatura ortodoxa a Sfintilor Parinti nu apartine unei epoci, fie ea „veche" sau „moderna". A fost transmisa prin succesiune neintrerupta din vremea lui Hristos si a apostolilor Sai, pana in ziua de azi, si nu a existat niciodata o perioada in care sa fie nevoie a redescoperi o invatatura patristica „pierduta". Chiar si cand multi dintre crestinii ortodocsi s-au indepartat de aceasta invatatura (cum este cazul, de pilda, in zilele noastre), adevaratii ei reprezentanti au transmis-o mai departe celor ce insetau sa o primeasca. Au existat mari veacuri patristice, cum este epoca plina de stralucire a celui de al patrulea secol, si au existat perioade de decadere a constiintei patristice in randul crestinilor ortodocsi; insa nu a existat nicicand vreo perioada, de la intemeierea Bisericii lui Hristos pe pamant, in care traditia patristica sa nu calauzeasca Biserica; nu a existat nici un secol fara Sfintii sai Parinti. Sf. Nichita Stithatul, ucenicul si biograful Sf. Simeon Noul Teolog, scria: „S-a ingaduit de catre Dumnezeu ca din generatie in generatie sa nu inceteze pregatirea de catre Sfantul Duh a proorocilor si prietenilor Sai pentru randuiala Bisericii Sale."

Cel mai instructiv este pentru noi, crestinii cei de pe urma, sa ne calauzim si sa ne inspiram de la Sfintii Parinti ai vremurilor noastre, cei ce au trait in conditii asemanatoare cu ale noastre si, totusi, au pastrat nestricata si neschimbata aceeasi invatatura mereu proaspata, care nu apartine unei vremi sau a unui neam, ci tuturor vremurilor pana la sfarsitul lumii, si pentru intregul neam al crestinilor ortodocsi.

Inainte de a studia doi dintre Sfintii Parinti de data recenta, trebuie insa sa fie limpede ca pentru noi, crestinii ortodocsi, studiul Sfintilor Parinti nu este un exercitiu academic inutil. O buna parte din ceea ce trece drept o „renastere patristica" in vremurile noastre nu este nimic altceva decat un joc pentru carturarii heterodocsi si imitatorilor lor „ortodocsi", nici unul dintre acestia ne„descoperind" vreodata un adevar patristic pentru care sa fie gata a-si jertfi viata. O astfel de „patrologie" este doar eruditie rationalista ce se intampla sa se ocupe de invatatura patristica, fara a intelege vreodata ca invatatura autentica a Sfintilor Parinti cuprinde adevaruri de care depinde viata sau moartea noastra duhovniceasca. Asemenea carturari pseudo-patristici isi petrec timpul dovedind ca „pseudo-Macarie" a fost un eretic messalian, fara sa inteleaga sau sa practice invatatura ortodoxa curata a adevaratului Sfant Macarie cel Mare; ca „pseudo-Dionisie" a fost un falsificator de carti chibzuit, insa ale carui profunzimi mistice si spirituale ii depasesc cu totul pe acuzatorii sai; ca viata pe deplin crestina si monahala a Sfintilor Varlaam si Ioasaf, ce ne-a fost inmanata de Sf. Ioan Damaschin, nu este altceva decat „repovestirea povestii lui Buddha"; si inca o suta de fabulatii asemanatoare, fabricate de „experti" pentru un public credul, ce nu are idee de atmosfera agnostica in care se fac asemenea „descoperiri" . Cand exista intrebari erudite serioase, referitoare la unele texte patristice (caci, desigur, exista si dintr-acestea), cu siguranta acestea ***nu*** vor fi solutionate cu ajutorul unor astfel de „experti", ce sunt cu totul straini de adevarata traditie patristica, si care nu fac altceva decat sa isi duca existenta pe seama ei.

Cand carturarii „ortodocsi" reiau invatatura celor pseudo-patristici sau isi fac propriile cercetari in acelasi duh rationalist, rezultatul poate fi tragic; caci astfel de carturari sunt luati de multi drept „purtatori de cuvant ai ortodoxiei", si afirmatiile lor rationaliste drept parte a unei viziuni „autentic patristice", inseland astfel multi crestini ortodocsi. Parintele Alexander Schmemann, de pilda, in vreme ce pretinde a se fi eliberat din „captivitatea apuseana", care - necunoscand adevarata traditie patristice a secolelor recente (ce se gaseste mai mult in manastiri, decat in academii) -, isi inchipuie ca a dominat complet teologia ortodoxa a vremurilor moderne, a ajuns el insusi un captiv al ideilor rationaliste protestante privind teologia liturgica, asa cum bine a aratat protopresbiterul Mihail Pomazanski, un autentic teolog patristic al acestor zile. [1] Din nefericire, o astfel de demascare vadita inca nu a fost facuta si pseudo-carturarului Sfintilor rusi si al Sfintilor Parinti, G. P. Fedotov, care isi inchipuie ca Sf. Serghie „a fost cel dintai sfant rus care poate fi catalogat ca mistic" (ignorand astfel cele patru secole de Parinti rusi care l-au precedat, la fel de „mistici"), ce cauta zadarnic „originalitatea" in „opera literara" a Sf. Nil din Sora (aratand cu aceasta ca nici macar nu intelege semnificatia traditiei in ortodoxie), il calomniaza pe marele Sfant ortodox, Tihon din Zadonsk, ca fiind un „fiu al Barocului Apusean, mai degraba decat un mostenitor al spiritualitatii rasaritene" [2], si incearca, cu multa stangacie, sa faca din Sf. Serafim [din Sarov] (care in realitate se situeaza uimitor de bine in traditia patristica, incat cu greu poate fi deosebit de marii Parinti ai pustiei egiptene) un fel de fenomen „specific rus", care a fost „primul reprezentant cunoscut al acestei clase de batrani duhovnicesti *(stareti)* din Rusia" si „inainte-mergatorul noii forme de spiritualitate care va urma monahismului ascetic simplu". [3]

Din nefericire, consecintele unei astfel de pseudo-eruditii se regasesc adesea in viata reala; suflete credule care iau aceste concluzii false drept autentice incep sa lucreze pentru o „renastere liturgica" pe baze protestante, il transforma pe Sf. Serafim (ignorand invataturile sale "neconvenabile" referitoare la eretici, pe care le impartaseste cu intreaga traditie patristica) intr-un yoghin hindus sau intr-un „harismat", si, in general, ii abordeaza pe Sfintii Parinti la fel ca majoritatea carturarilor contemporani – fara cinstire si evlavie, ca si cum s-ar afla la acelasi nivel cu ei, ca un exercitiu de ezoterism sau ca un fel de joc intelectual, nu ca pe o calauza spre viata cea adevarata si spre mantuire.

NU ASA SUNT adevaratii carturari ortodocsi, nu asa este adevarata traditie patristica, unde predania autentica, neschimbata a adevaratului crestinism este transmisa prin succesiune neintrerupta, atat

prin viu grai, cat si prin cuvantul scris si tiparit, de la parinte duhovnicesc la fiu duhovnicesc, de la invatator la ucenic.

In secolul al 20-lea, iese in evidenta un arhiereu ortodox, pentru orientarea sa patristica – Arhiepiscopul Teofan al Poltavei († 1943, 19 februarie), unul din intemeietorii Bisericii Ruse din afara Rusiei, si poate arhitectul-sef al ideologiei ei fara compromisuri, traditionalista. In anii in care a fost vice-presedinte al Sinodului episcopilor acestei Biserici (in anii 1920), a fost larg recunoscut ca avand cugetul cel mai patristic dintre toti teologi rusi de peste hotare. In anii 1930 s-a retras in izolare deplina, devenind un al doilea Teofan Zavoratul; si de atunci a fost, din pacate, uitat in mare masura. Din fericire, amintirea sa a fost pastrata cu sfintenie de catre ucenicii si urmasii sai, si, in ultimele luni, unul din ucenicii sai de capatai, Arhiepiscopul Averchie, de la Manastirea Sfintei Treimi din Jordanville, New York, a publicat biografia sa impreuna cu o serie din predicile sale.[4] In aceste predici se poate vedea cu limpezime evlavia si respectul ierarhului fata de Sfintii Parinti, ucenicia sa fata de ei, si smerenia sa covarsitoare, care este multumita doar atunci cand transmite ideile si vorbele Sfintilor Parinti, si nu ceva din cele ce ii apartin. Astfel, intr-o predica din Duminica Rusaliilor, el spune: „Invatatura despre Sfinta Treime este culmea teologiei crestine. Astfel, eu nu incerc sa port mai departe aceasta invatatura cu propriile mele cuvinte, ci cu cuvintele sfintilor si de Dumnezeu-purtatorilor teologi si mari Parinti ai Bisericii: Atanasie cel Mare, Grigorie Teologul si Vasile cel Mare. Ale mele sunt numai buzele, iar ale lor sunt vorbele si gandurile. Ei infatiseaza cina cea dumnezeiasca, iar eu sunt doar slujitorul ospatului lor dumnezeiesc".

In alta predica, Arhiepiscopul Teofan ne da pricinile smeririi sale in fata Sfintilor Parinti – o caracteristica atat de tipica marilor purtatori ai invataturii patristice, chiar si marilor teologi ca arhiepiscopul Teofan, dar care este atat de gresit interpretata de carturarii lumesti drept o „lipsa de originalitate". In predica sa din Duminica Sfintilor Parinti ai celui de al saselea Sinod Ecumenic, tinuta in 1928 la Varna, in Bulgaria, el daruieste credinciosilor „un cuvant despre insemnatatea Sfintilor Parinti si Dacali ai Bisericii pentru noi, crestinii. In ce consta maretia lor, si pe ce se intemeiaza insemnatatea lor deosebita pentru noi? Biserica, fratilor, este *casa Dumnezeului celui viu, stalp si temelie a adevarului* (1 Timotei 3:15). Adevarul crestin este pastrat in Biserica prin Sfanta Scriptura si Sfanta Traditie; dar are trebuinta de o pastrare dreapta si de o talcuire dreapta. Insemnatatea Sfintilor Parinti se gaseste tocmai in aceasta: ei sunt cei mai iscusiti pastratori si talmacitori ai acestui adevar, in virtutea sfinteniei vietilor lor, prin cunoasterea lor profunde a cuvantului lui Dumnezeu, si bogatia harului Duhului Sfant care salasluieste in ei." Restul acestei predici nu cuprinde altceva decat citate din chiar Sfintilor Parinti (Sf. Atanasie cel Mare, Vasile cel Mare, Simeon Noul Teolog, Nichita Stithatul) care sustin acest punct de vedere.

Ultimul Sfant Parinte din care arhiepiscopul Teofan il citeaza, pe larg, in predica sa, este unul apropiat lui in timp, un inainte-mergator al sau in transmiterea autenticei traditiei patristice in Rusia – episcopul Ignatie Briancianinov. El are o dubla insemnatate pentru noi, astazi: nu numai ca este un Sfant Parinte apartinand aproape vremurilor noastre, dar si cautarea sa dupa adevar este foarte asemanatoare celei a cautatorilor sinceri de astazi, si astfel el ne infatiseaza cum este cu putinta pentru „iluminatul om modern" sa se departeze de la robia covarsitoare a idelilor si modurilor de gandire moderne, si sa intre inca o data in atmosfera curata a patristicii (adica, a cugetarii cu adevarat crestine ortodoxe). Este extrem de insufletitor pentru noi sa citim, cu cuvintele episcopului Ignatie insusi, cum un inginer militar s-a smuls din legaturile „cunoasterii moderne" si a patruns in traditia patristica, pe care a primit-o, impreuna cu cartile, de la un ucenic al Sf. Paisie Velicicovski, si a transmis-o zilelor noastre.

„Pe vremea cand eram inca student", il citeaza arhiepiscopul Teofan pe episcopul Ignatie, [5] „nu existau bucurii sau distractii pentru mine! Lumea nu-mi infatisa nimic atragator. Mintea imi era afundata cu totul in stiinte, si in acelasi timp ardeam de dorinta gasirii adevaratei credinte, a adevaratei invataturi a acesteia, straina de toate greselile dogmatice si morale."

„In acelasi timp, deja se infatisau privirii mele insistente limitele cunoasterii umane, in stiintele cele mai inalte si profund dezvoltate. Ajungand la aceste limite, am intrebat stiintele: "Ce daruiti voi unui om, ca sa-l poata numi al lui? Omul este vesnic, si ceea ce este al lui trebuie sa fie vesnic. Aratati-mi aceasta stapanire vesnica, aceasta bogatie adevarata, pe care sa o pot lua cu mine dincolo de mormant! Pana acum vad numai cunoastere care se sfarseste pe pamant, care nu poate exista dupa despartirea sufletului de trup'."

Tanarul cautator a cercetat matematicile, fizica, chimia, filosofia, aratand o cunoasterea profunda a lor; apoi geografia, geodezia, filologia, literatura; dar a aflat ca toate acestea sunt ale pamantului. Drept raspuns la toate intrebarile sale chinuitoare a primit acelasi raspuns, pe care cautari asemanatoare il primesc in si mai „iluminatul" nostru secol al 20-lea: „Stiintele au ramas tacute."

Apoi, „pentru un raspuns multumitor, un raspuns viu si cu adevarat trebuitor, m-am intors la credinta. Dar unde esti ascunsa, o, adevarata si sfanta Credinta? Nu te-am putut recunoaste in fanatism {papism} care nu s-a pecetluit cu blandetea Evangheliei; ci rasufla patima si trufie rationalista! Nu te-am putut recunoaste in invatatura arbitrariului {protestantism} care s-a despartit de Biserica, cladindu-si noul sau sistem, proclamand cu emfaza si mandrie descoperirea unei credinte crestine noi, adevarate, dupa trecerea a 18 secole de la Intruparea lui Dumnezeu Cuvantul! O! In ce grea incurcatura era sufletul meu! Cat de infricosator era ingreuiat! Ce valuri de indoiala s-au ridicat impotriva-i, ridicandu-se din neincrederea in sine-mi, din neincrederea in tot ce era exigenta, tanguindu-ma din pricina nestiintei, a necunoasterii de catre mine a adevarului."

„Si am inceput adesea, cu lacrimi, sa il implor pe Dumnezeu sa nu ma lase jertfa greselii, ci sa imi arate calea dreapta, pe care trebuie sa ma indrept catre El, in calatoria-mi nevazuta a cugetului si inimii. Si, o, minune! Dintr-odata un gand sezu inaintea mea... Inima mi s-a indreptat catre el ca in imbratisarea unui prieten. Acest gand m-a inspirat sa studiez credinta la izvoare – in scrierile Sfintilor Parinti! ‚Sfintenia lor' mi-a zis gandul, ‚da chezasie de credibilitatea lor: alege-i drept calauze'. Am ascultat. Am gasit o cale de a obtine lucrarile sfintilor bineplacuti lui Dumnezeu, si cu ravna am inceput sa le citesc, analizandu-le in profunzime. Terminand de citit unele, luam si citeam altele, le citeam, le reciteam, le studiam. Ce m-a izbit mai inainte de toate in scrierile Parintilor Bisericii Ortodoxe? A fost conglasuirea lor, minunata, mareata lor armonie. Optsprezece secole, prin gurile lor, marturiseau o singura invatatura unanima, o invatatura Dumnezeiasca!"

„Cand intr-o noapte senina de toamna scrutez cerul senin, presarat cu stele fara de numar, atat de deosebite ca marime dar raspandind aceeasi lumina, imi spun: astfel sunt si scrierile Parintilor! Cand intr-o zi de vara scrutez marea cea intinsa, acoperita de o multime de corabii cu panzele lor asemenea aripilor unor lebede albe, corabii ce se duc sub un singur vant spre o singura tinta, spre un singur port, imi spun: astfel sunt si scrierile Parintilor! Cand aud un cor armonios, pe mai multe voci, in care diferitele voci intr-o armonie eleganta canta o cantare dumnezeieasca, atunci imi spun: astfel sunt si scrierile Parintilor!"

„Si ce invatatura gasesc in ele? Gasesc o invatatura repetata de toti Parintii, si anume, ca singura cale spre mantuire este urmarea neconditionata a sfaturilor Sfintilor Parinti. ‚Ai vazut', zic ei, ‚pe cineva inselat de o invatatura mincinoasa, pierind din pricina alegerii nepotrivite a nevointelor ascetice? – atunci sa stii ca acela s-a urmat pe sine-si, propria-si intelegere, propriile-i pareri, si nu invatatura Parintilor' (Avva Dorotei, Invatatura a cincea), care alcatuieste predania dogmatica si morala a Bisericii. Cu aceasta traditie, ca si cu un bun nepretuit, Biserica isi hraneste fiii. Acest gand a fost trimis de Dumnezeu, de la Care este fiecare dar bun, de la Care un gand bun este inceputul fiecarui lucru bun.... Acest gand a fost pentru mine intaia fantana pe taramul adevarului. Aici sufletul meu isi gaseste odihna fata de valuri si vanturi. Acest gand a devenit piatra de temelie pentru cladirea duhovniceasca a sufletului meu. Acest gand a devenit steaua mea calauzitoare. A inceput regulat sa-mi lumineze calea cea atat de grea si plina de suferinta, cea ingusta si nevazuta, a mintii si inimii,

catre Dumnezeu. M-am uitat la lumea religioasa cu acest gand, si am vazut ca pricina tuturor erorilor consta in nestiinta, in uitarea, in lipsa acestui gand."

„Citirea Parintilor m-a incredintat cu limpezime ca mantuirea in sanul Bisericii Ortodoxe Ruse era neindoielnica, un lucru de care religiile Europei Apusene sunt lipsite, caci nu au pastrat intregi nici invataturile dogmatice, nici cele morale ale Bisericii lui Hristos de la inceputurile ei. Mi-a infatisat ce a facut Hristos pentru omenire, in ce consta caderea omului, de ce a fost necesar un Rascumparator, in ce consta mantuirea data de Rascumparator. M-a facut sa stiu ca o persoana trebuie sa dezvolte, sa simta, sa vada mantuirea in sinesi, fara de care credinta in Hristos este moarta, iar crestinismul este doar un cuvant si un nume, daca nu este pusa in lucrare! M-a invatat sa privesc vesnicia drept vesnicie, inaintea careia un mileniu de viata pamanteasca nu inseamna nimic, lasand deoparte viata noastra ce masoara vreo jumatate de veac. M-a invatat ca viata pamanteasca trebuie petrecuta in pregatirea pentru vesnicie... Mi-a aratat ca toate indeletnicirile pamantesti, placeri, cinstiri, mariri - sunt jucarii desarte, cu care copii mari se joaca si isi pierd binecuvantarea vesniciei... Pe toate acestea Sfintii Parinti ni le spun cu limpezime desavarsita in minunatele lor scrieri sfinte.'

Arhiepiscopul Teofan isi incheie pledoaria patristica cu acest apel: „Fratilor, lasati acest gand bun (luarea Sfintilor Parinti drept calauza) sa va fie stea povatuitoare in vremea peregrinarii pamantesti, pe valurile marii acestei vieti!"

Adevarul acestui apel, ca si cel al cuvintelor insuflate ale episcopului Ignatie, nu s-a diminuat in deceniile de cand au fost rostite. Lumea a inaintat pe calea apostaziei de la Adevarul crestin, si a devenit chiar si mai limpede ca nu exista nici o alternativa la aceasta cale, in afara de urmarea caii fara de compromisuri a adevarului, care ne-a fost inmanata de catre Sfintii Parinti.

Totusi, nu trebuie sa ne indreptam catre Sfintii Parinti doar ca sa „invatam despre ei"; daca nu facem nimic altceva decat aceasta, atunci nu ne aflam intr-o stare mai buna decat cei ce discuta fara de folos in academiile moarte ale acestei civilizatii moderne ce piere, chiar si atunci cand aceste academii sunt „ortodoxe" si teologii invatati din ele definesc cu eleganta si explica totul despre „sfintenie" si „spiritualitate" si „indumnezeire", dar nu au experienta necesara pentru a cuvanta direct inimii sufletelor insetate si a le intoarce spre dorirea caii luptei celei duhovnicesti, nici nu au cunoasterea pentru a sesiza greseala fatala a „teologilor" academici, ce vorbesc de Dumnezeu cu tigara sau paharul de vin in mana, nici curajul sa acuze ierarhii „canonici" apostati de tradarea lui Hristos. Trebuie sa ne indreptam catre Sfintii Parinti, mai degraba, *cu scopul de a le deveni ucenici,* de a primi invatatura vietii adevarate, a mantuirii sufletului, chiar si cand stim ca astfel vom iesi din gratiile acestei lumi si vom fi surghiuniti de ea. Daca facem aceasta, vom gasi calea spre iesirea din mlastina incurcata a gandirii moderne, bazata chiar pe parasirea invataturii celei sfinte a Parintilor. Vom descoperi ca Sfintii Parinti sunt extrem de „contemporani", prin faptul ca se adreseaza direct luptei crestinilor ortodocsi de astazi, oferind raspunsuri la intrebarile cruciale ale vietii si mortii pe care carturarimea academica se teme indeobste chiar sa si le puna – si atunci cand o face, da un raspuns inofensiv care „explica" aceste intrebari celor ce sunt doar curiosi despre ele, dar nu inseteaza dupa raspunsuri. Vom gasi calauzire adevarata din partea Parintilor, doar invatand smerenia si neincrezandu-ne desartei noastre intelepciuni lumesti, pe care am primit-o impreuna cu aerul acestor vremuri rau-mirositoare, increzandu-ne celor ce au placut lui Dumnezeu si nu lumii. Vom gasi in ei adevarati *parinti,* atat de greu de gasit in zilele noastre, cand iubirea multora s-a racit (Matei 24:12) – parinti al caror singur tel este sa isi calauzeasca fiii catre Dumnezeu si catre Imparatia Sa Cereasca, unde vom pasi si vorbi cu acesti oameni ingeresti in vesnica bucurie negraita.

Nu exista nici o problema a vremurilor noastre incurcate, care sa nu isi gaseasca solutia printr-o citire atenta si smerita a Sfintilor Parinti: fie ca este problema sectelor si ereziilor ce abunda astazi, sau cea a schismelor si „jurisdictiilor"; fie pretentia de viata duhovniceasca ridicata de „renasterea harismatica", sau ispitele subtile ale confortului si avantajelor moderne; fie chestiuni filosofice

complexe ca „evolutia”, sau chestiunile morale clare ale avortului, eutanasiei si a „controlului nasterilor”; fie apostazia rafinata a „serghianismului”, care daruieste institutia unei biserici, in locul Trupului lui Hristos, sau lipsa de rafinament a „renovationismului”, care incepe cu „indreptarea calendarului” si sfarseste intr-un „protestantism de rit rasaritean”. La toate aceste intrebari Sfintii Parinti, si Parintii nostri in viata, care ii urmeaza, sunt singurii nostri calauzitori siguri.

Episcopul Ignatie si alti Parinti recenti ne-au aratat noua, crestinilor de pe urma, care Sfinti parinti sunt mai importanti de citit, si in ce ordine. Sa fie aceasta drept inspiratie pentru noi toti, spre a aseza invatatura patristica ca piatra de temelie a zidirii sufletelor noastre, spre dobandirea vietii vesnice! Amin.

---

1. "Teologia liturgica a Par. A. Schmemann," in *The Orthodox Word,* 1970, No. 6, Pp. 260-280.

2. O teza respinsa in totalitate de Nadejda Gorodetsky in *Sfantul Tihon Zadonski, inspirator al lui Dostoievski,* SPCK, Londra, 1951.

3. Vezi introducerile lui Fedotov la scrierile acestor Sfinti in *O comoara a spiritualitatii rusesti,* Sheed & Ward, New York, 1948.

4. O biografie scurta a sa poate fi citita in *The Orthodox Word,* 1969, No. 5.

5. Din Volumul I al Operelor adunate ale Episcopului Ignatie in rusa, pp. 396-401.

Tr.: R. H.

Ultima razvratire adevarata

Invatatura radicala a parintelui Serafim Rose

de monahul Damaschin Christensen

S-a terminat cu ceea ce a fost cunoscut sub numele de civilizatie crestina. Traim intr-o era post-crestina. Precum zicea profetul nebun Friedrich Nietzsche, „Veacul al 20-lea va fi triumful NIHILISMULUI”. Si acest triumf, spune monahul Serafim Rose, se va sfarsi intr-o domnie a ANARHIEI. „Nihilismul este mijlocul, Anarhismul este tinta.”

„Nihilism” vine de la cuvantul *nihil*, ce inseamna „nimic”. Nietzsche definea astfel nihilismul: „Nu exista adevar. Nu exista o stare absoluta a lucrurilor – nici un „lucru-in-sine” (Kant, n.t.) *Acestea singure* sunt nihilism, unul dintre cele mai extreme”. Parintele Serafim scria ca „Nihilismul a ajuns, in vremea noastra, atat de raspandit si de persuasiv, a patruns atat de mult si de adanc in mintile si

inimile oamenilor de astazi, incat nu mai exista nici un „front” de pe care sa se poata lupta impotriva lui”.

Acesta este cugetul societatii contemporane, si valul viitorului. Dar daca abandonarea Adevarului a devenit orientarea predominanta, atunci cine sunt rebelii? Nu sunt nihilistii, ce declara fatis ca viata nu are sens si traiesc ca si cand nu ar avea unul. Ei sunt doar victime, distruse de duhul vremilor. „Crestinii”, atunci? Nu, atat timp cat sunt vanduti lumii, si, afundati in desertaciunea lor lumeasca, ce straluceste de o curatenie fatarnica, se poarta de parca ar incerca sa sustina ceva nelumesc.

Nu, adevaratii rebeli sunt cei care, prin faptele si vietile lor, scuipa asupra falsitatii lumii si a curentului covarsitor al nihilismului ce refuza sa priveasca dincolo de aceasta lume. Un astfel de rebel a fost calugarul Serafim Rose.

Parintele Serafim s-a nascut intr-o familie tipica protestanta alba, de clasa mijlocie, la San Diego, in 1934. In copilarie, era copilul proverbial, ascultator si dornic de invatatura. Dupa liceu, insa, a inceput sa caute, plin de pasiune, raspunsul la intrebarea „De ce?” – si, neaflandu-l in societatea in care a fost crescut, a inceput sa se revolte. A refuzat sa accepte raspunsurile acceptate de ceilalti. Aceasta se petrecea la inceputurile timpurii ale culturii moderne, in anii 1950. Parintele Serafim a devenit student al unuia dintre primii pionieri ai acestei culturi, Alan Watts (despre care a realizat mai tarziu ca este un impostor desavarsit) si, apoi, un budist boem, in San Francisco. A invatat chineza veche pentru a studia *Tao Teh Ching* si alte texte orientale in original, nadajduind ca astfel sa patrunda in inima intelepciunii lor. Pana la aceasta data, respinsese pe de-a-ntregul crestinismul protestant al anilor sai de inceput, pe care il privea ca fiind lumesc, slab si fals; a ridiculizat conceptul acestuia despre Dumnezeu, zicand ca il „asaza pe Dumnezeu intr-o cutie”. L-a citit pe Nietzsche pana ce cuvintele profetului au inceput a-i rasuna in suflet cu o putere electrizanta, infernala.

In tot acest timp, el cauta Adevarul cu mintea sa, dar Adevarul il evita. A cazut intr-o stare de deznadejde, descrisa in anii de mai apoi ca un iad viu. A simtit ca nu se potriveste in lumea moderna, nici chiar in familia sa, care nu l-a inteles. Era ca si cand s-ar fi nascut fara de loc, in afara timpului. Ii placea sa hoinareasca sub cerul instelat, dar simtea ca nu se gaseste nimic acolo sa il cuprinda – nici un Dumnezeu, nimic. „Neantul” budist l-a lasat gol, precum patise si intemeietorul miscarii *beat* Jack Kerouac; si, precum Kerouac, parintele Serafim s-a aplecat asupra bauturii. A inceput sa bea vin cu voracitate, iar apoi cadea epuizat la podea, strigand catre Dumnezeu sa il lase in pace. Odata, pe cand era beat, a inaltat pumnul catre ceruri, din varful unui munte, blestemandu-L pe Dumnezeu si provocandu-L sa il osandeasca iadului. In deznadejdea sa, i se parea ca merita a fi osandit vesnic de mania lui Dumnezeu, numai sa fi putut sti, in mod empiric, ca Dumnezeu exista – decat sa ramana intr-o stare statica de nepasare. Daca Dumnezeu l-ar condamna la iad, atunci, cel putin ar simti, pentru o clipa plina de fericire, atingerea lui Dumnezeu si ar sti cu siguranta ca El putea fi ajuns.

„Ateismul”, scria in anii de mai apoi parintele Serafim, „adevaratul ateism „existential” arzand de ura impotriva unui Dumnezeu aparent nedrept sau nemilostiv, este o stare spirituala; este o incercare reala de lupta cu adevaratul Dumnezeu, ale Carui cai sunt atat de inexplicabile chiar si pentru cei foarte credinciosi, si se cunoaste ca nu doar o data s-a sfarsit intr-o viziune orbitoare a Lui, Cel pe care adevaratul ateu il cauta in realitate. Hristos este Cel ce lucreaza in sufletele acestea. Antihristul nu este de gasit in marii contestatari, ci in micii sustinatori, al caror Hristos se afla doar pe buze. Nietzsche, numindu-se pe sine Antihrist, si-a dovedit astfel nutrirea intensa pentru Hristos...”

In cautarea sa prin diferitele traditii religioase stravechi, parintele Serafim s-a dus odata sa viziteze o biserica Ortodoxa Rusa. Mai tarziu, a scris despre aceasta experienta:

„Vreme de ani, am fost satisfacut in studiile mele de faptul ca sunt „deasupra tuturor traditiilor”, dar si cumva credincios lor... Cand am vizitat o biserica ortodoxa, a fost doar ca sa vad o alta „traditie”. Insa, cand am intrat pentru prima data intr-o biserica ortodoxa (una ruseasca, in San Francisco), ceva mi s-a intamplat, ceva ce nu mai traisem intr-un templu budist sau altul oriental; ceva imi rostea in inima ca sunt „acasa”, ca intreaga mea cautare luase sfarsit. Nu am stiut cu adevarat ce insemna aceasta, caci slujba mi-a fost destul de indepartata, si intr-o limba straina. Am inceput sa particip la slujbele ortodoxe mai des, invatand treptat limba si obiceiurile... Prin expunerea mea la Ortodoxie si la ortodocsi, am inceput sa constientizez o idee noua: Adevarul nu era doar o idee abstracta, cautata si cunoscuta de catre minte, ci era ceva personal – chiar o Persoana – cautata si iubita de catre inima. Si astfel L-am intalnit pe Hristos”.

Devenind ortodox, parintele Serafim a continuat sa dispretuiasca lumea moderna si sa nu nadajduiasca nimic de la ea; dorea doar sa scape din ea. Se simtea nici mai mult, nici mai putin, decat un instrainat de crestinismul in care fusese crescut, caci in vreme ce acel crestinism se gasea acasa in lume, cel al sau apartinea in mod radical unei alte lumi. Gasise in cele din urma sensul existentei umane, si anume: omul este menit unei alte lumi.

Parintele Serafim era un credincios ascetic. Dorea un crestinism care sa puna accent nu pe mangaiere si pe castigurile pamantesti, ci mai degraba pe izbavirea cereasca prin suferinte intense pe pamant. Nimic altceva nu i-a sunat a fi adevarat, lui, celui ce suferise atat de mult. Doar un Dumnezeu Ce ingaduie copiilor Sai sa se desavarseasca pentru rai prin suferinta, si Care Insusi a dat exemplu venind la o viata de suferinta – doar un asemenea Dumnezeu este capabil sa atraga lumea indurerata catre Sine si este vrednic a fi venerat de cele mai inalte facultati spirituale ale omului.

In jurnalul sau, parintele Serafim scria: „Noi, cei ce ne zicem crestini, nu trebuie sa asteptam nimic altceva decat sa fim rastigniti. Caci a fi crestin inseamna a te rastigni, in aceste vremuri si in oricare alte vremuri, de cand Hristos a venit intaia data. Viata Sa este model – si avertisment – pentru noi toti. Trebuie sa fim rastigniti individual, mistic, caci rastignirea deplina este singura cale catre inviere. Daca vom invia cu Hristos, trebuie mai intai sa ne smerim impreuna cu El – chiar pana la umilinta cea din urma, cea de a fi inghititi si scuipati afara de lumea cea neintelegatoare.”

„Si trebuie sa fim rastigniti la vedere, in ochii lumii, caci Imparatia lui Hristos nu este din aceasta lume, si lumea nu o poate primi, nici macar un singur reprezentant al ei, nici pentru o singura clipa. Lumea il poate accepta doar pe Antihrist, acum sau in orice alta vreme.”

„Nu-i de mirare, atunci, ca este dificil sa fii crestin – nu este dificil, este imposibil. Nimeni nu poate accepta cu buna-stiinta un mod de viata care, cu cat este trait mai autentic, cu atat mai mult duce spre auto-distrugere. Si din aceasta cauza ne razvratim mereu, incercam sa ne usuram viata, incercam sa fim crestini pe jumatate, incercam sa dobandim ce-i mai bun din ambele lumi. Trebuie pana la urma sa alegem – fericirea noastra zace intr-una din cele doua lumi, nu in ambele.”

„Dumnezeu ne da tarie sa urmam calea rastignirii; nu exista alta cale de a fi crestin.”

Inainte de gasirea Adevarului, parintele Serafim suferea din pricina lipsei lui. Acum ca il gasise, suferea de dragul lui. S-a dedicat restul vietii trairii Adevarului, si jertfirii de sine spre a-l oferi celorlalti. Impreuna cu un tanar rus pe nume Gleb Podmosenski, a infiintat o Fratie ce practica filosofia lui „Fa-o singur”. Au deschis o librarie in San Francisco si au inceput sa tipareasca o revista de mici dimensiuni, manual, folosind o mica presa tipografica, refuzand astfel sa devina un brat subordonat institutiei lumesti a bisericii. Mai tarziu, in parte si pentru a evita aceasta institutie, si-au mutat activitatea tipografica in salbaticia Californiei nordice, unde au inceput sa traiasca precum „vietuitorii pustiei” (ascetii din salbaticie) ai vremurilor de demult. Pe muntele lor impadurit nu se gaseau apa curenta, telefon, linii electrice. Si-au ridicat singuri constructiile, din lemnul asezarilor

vechilor pionieri, si au carat apa in spate, pana sus pe munte. Traiau impreuna cu caprioare, ursi, vulpi, iepuri, veverite, lilieci, rasi, scorpioni si serpi cu clopotei.

In 1970 au devenit monahi, murind astfel pentru totdeauna fata de lume. In acest moment, institutia bisericii a incercat sa inchida sihastria lor din salbaticie si sa ii faca pastori obisnuiti ai parohiilor din lume. Cei doi calugari au luptat indelung si cu tarie impotriva acestui lucru, si dupa multa suferinta au dobandit biruinta.

In pustie, duhul parintelui Serafim incepu sa se inalte. „Orasul", spunea el odata, „este pentru cei ce sunt goi, si ii respinge pe cei ce sunt plini. Pustia ii tine pe cei ce sunt plini si le ingaduie sa se implineasca."

Lucrand la lumina lumanarii in micuta sa chilie, parintele Serafim a dat la iveala un mare numar de scrieri originale si traduceri ale vechilor texte ascetice. In America, scrierile sale au ajuns pana acum doar la cercuri restranse, dar in tarile ce erau pana nu de mult in spatele Cortinei de Fier, au avut un impact nemasurat asupra vietilor oamenilor. In timpul erei comuniste, ele erau traduse in secret in rusa si distribuite prin presa subterana („samizdat") sub forma unor manuscrise dactilografiate. Pana la caderea puterii comuniste din 1991, parintele Serafim era deja cunoscut intregii Rusii. Astazi cartile sale se gasesc de vanzare peste tot in Rusia, pana si pe tarabele din metrou si de pe strada. Pricina pentru care a avut un impact mult mai mare asupra Rusiei decat in tara sa de bastina, este ca in Rusia oamenii stiu ce inseamna suferinta. Mesajul parintelui Serafim, despre o crestinatate a subteranelor, a suferintei si a persecutiei in aceasta lume din dragoste pentru Adevar, a atins o coarda sensibila in niste oameni ce deja fusesera rastigniti. In America, oamenii ar asculta mai degraba mesajele „placute" ale unor predicatori precum reverendul Robert Schuller (care, apropo, isi emite programul catre Rusia, unde oamenilor le vine cu greu sa creada cat de stupid este).

L-am intalnit pe parintele Serafim cu un an si jumatate inaintea mortii sale din 1982. Ca si el, cautam Realitatea prin religii orientale s.a., cautand sa scap pseudo-realitatii printr-o intrerupere de tip Zen a procesului gandirii logice. Ajuns in cele din urma la disperare, am ascultat cele doua albume solo ale lui Syd Barrett, pline de zavorari schizofrenice si regresiuni catre copilarie, iarasi si iarasi, pana ce am memorat tot talmes-balmesul cuvintelor sale. (In Rusia, se zice ca ai „innebunit de la pantecele plin").

Apoi, intr-o zi, Parintele Serafim a venit in campusul in care mergeam la scoala. Conducea o camioneta veche, aflata intr-o stare jalnica, si a coborat din ea in roba sa neagra, uzata, cu parul sau lung, si barba sa sura si extrem de lunga si incalcita (am aflat mai apoi ca nu a mai facut o baie sau un dus, de cand a devenit monah, inainte cu 11 ani – o practica monastica obisnuita in Israel, Grecia si Egipt – dar dintr-un anume cauza nu mirosea). Era imaginea saraciei absolute.

Urmatorul lucru care mi-l amintesc este plimbarea alaturi de parintele Serafim prin universitate. Masa tocmai luase sfarsit, si studentii se invarteau prin jurul bufetului. Toata lumea se uita tinta la parintele Serafim, dar el a mers printre ei plin de naturalete, ca si cum s-ar fi gasit acasa. In mijlocul acestei universitati americane progresiste, parea precum cineva care tocmai pasise din pustia egipteana a secolului al 4-lea.

Parintele Serafim a mers catre o sala de curs si a tinut o conferinta numita „Semnele apropierii sfarsitului lumii". Se intamplase sa fie bolnav in perioada aceasta, si isi tragea nasul de-a lungul prelegerii. Epuizat in mod vizibil, a ramas totusi cu mintea limpede, voios si gata sa raspunda intrebarilor pe indelete. Puteam vedea ca era cel putin la fel de invatat si mult mai inteligent decat oricare dintre profesorii mei, si totusi era vadit un om din pustie, mai la locul lui intr-o padure decat intr-o sala de clasa.

Ceea ce m-a surprins cel mai mult la Parintele Serafim a fost ca in fata mea se gasea un om ce se jertfea pe deplin pentru Dumnezeu, pentru Adevar. Nu era un profesor universitar ce primea un salariu confortabil pentru a fi un raspanditor al cunoasterii, nici nu era un conducator religios ce tanjea sa ii fie asezate la picioare putere, influenta, sau chiar un vas cu fructe, precum faceau „maestrii spirituali" ce aveau, pe atunci, discipoli in zona. El nu se gasea „in religie" pentru ce ar fi putut obtine de acolo; nu cauta un sprijin, sa se „bucure de o viata spirituala". Era doar un calugar simplu ce cauta Adevarul mai presus de toate. Si am stiut, dincolo de orice umbra de indoiala, ca ar muri pentru acel Adevar, caci puteam simti ca deja murea pentru el.

Asa cum am spus, mesajul parintelui Serafim cade asupra multor urechi surde, aici in America. Chiar si oameni din propria sa biserica asculta doar o parte din el. Cand se gandesc ca ar putea sa fie impotriva opiniei publice si sa riste pierderea recunoasterii si a acceptarii din partea lumii (incluzand „lumea bisericii"), ei se opresc de indata. Si totusi Dumnezeul Rastignit, caruia ei ii dau slujire din buze, a spus odata ucenicilor sai: „Dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât. Dacă aţi fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteţi din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăşte". „În lume necazuri veţi avea; dar îndrăzniţi. Eu am biruit lumea".

Cei care au suferit dureri nemasurate in lumea aceasta, pot crede cu mult mai multa tarie ca trebuie sa existe o alta lume, decat cei ce nu au suferit. Acei care, asemenea parintelui Serafim, se simt nelalocul lor in societatea moderna, care au fost „inghititi si scuipati afara de catre lumea cea neintelegatoare", pot intelege mai bine chemarea radicala a lui Hristos, de respingere a lumii si de razvratire impotriva ei. Astfel, nu cei „acceptati" sunt cei ce aud mesajul „nu al acestei lumi" al parintelui Serafim si il poarta pana la capat. Ca si vremea lui Hristos, proscrisii sunt cei ce inteleg. Chiar si un ateu ar putea fi mai aproape de Dumnezeu decat un „drept-credincios", daca cel dintai sufera in necredinta sa si cel din urma este satisfacut si se complace in credinta sa. Precum zicea parintele Serafim, Dumnezeu lucreaza in sufletele „marilor contestatari" mai mult decat in cele ale „micilor sustinatori".

Nu este o intamplare, atunci, faptul ca in timp ce multi oameni din biserica parintelui Serafim merg doar pana la jumatatea drumului cu invatatura sa, exista un numar crescand de oameni din miscarea *punk* ce o urmeaza pana la capat. Mai multi *punk*-isti s-au alaturat Fratiei intemeiate de el si mor fata de lume, ca monahi, gasind stravechiul monahism ortodox a fi *punkdom*-ul final.

Inca din 1960, parintele Serafim a ajuns la multe dintre concluziile la care au ajuns si *punk*-istii de astazi. El spunea ca umanitatea, atunci cand se desparte de Dumnezeu, devine in mod firesc o SUBUMANITATE, si umanismul devine subumanism. Acei artisti si muzicieni care il infatiseaza pe omul modern, lipsit de Dumnezeu, individualist ca fiind desert, deznadajduit, inrait si dezumanizat, se apropie mai mult de adevar decat umanistii naivi si fericiti care incearca sa priveasca la situatia contemporana cu optimism.

Cativa ani mai tarziu, in 1962, parintele Serafim a scris un eseu in care indica directia pe care o ia nihilismul, dirijat de Cel Rau. Cuvintele sale s-au dovedit profetice in deceniile ce au urmat.

Primul stadiu al nihilismului, spunea el, este „liberalismul", intelegand prin aceasta incercarea de a realiza un compromis intre Vechea Ordine („civilizatia crestina") si Noua Ordine a omenirii, fara de Dumnezeu. Al doilea stadiu este realismul, in care credinta in lumea cealalta si in Adevarul transcendent este abandonata si toata grija este acordata asupra lumii materiale, bunastarii trupesti, progresului tehnic etc. Realismul, totusi, refuza nevoile neplanuite, irationale ale omului, si prin urmare trebuie sa determine o reactie impotriva, care este al treilea stagiu: „vitalismul". In perioada vitalista, criteriul Adevarului este subtituit de un standard nou: „datatorul de viata", „vitalul". Acesta poate lua forma unor experiente pseudo-duhovnicesti, invocarea unor „puteri" si „prezente", sau unei

alte forme a „cultului naturii” cu elementele sale fundamentale, pamantul, trupul si sexul. Vitalismul, spunea parintele Serafim, este „un simptom inconfundabil al oboselii lumii. Este rodul, nu al „prospetimii”, al „vietii” si al „imediatului” pe care discipolii sai le cauta cu atata disperare (tocmai din din cauza ca le lipsesc), ci al stricaciunii si necredintei, ce sunt ultima faza a civilizatiei muribunde pe care ei o urasc.”

Astfel, credea parintele Serafim, dincolo de vitalism mai poate fi doar inca un stadiu, final, prin care ar putea trece nihilismul: Nihilismul Distrugerii. „Aici, in cele din urma”, scria el, „gasim un nihilism aproape „pur”, o ura impotriva creatiei si impotriva civilizatiei, care nu va fi multumita pana ce nu le va distruge pe deplin”.

De cand parintele Serafim a scris despre acestea in 1962, miscarile de tineret au tins sa corespunda cu stadiile pe care l-a indicat el. Miscarea hippie a anilor `60 si inceputurilor de `70 a fost un exemplu de vitalism reactionand impotriva liberalismului mort si realismului sec al anilor `50 (cand stiinta era asteptata sa aibă grija de toate, conformismul era regula, iar cautarea spirituala privea de sus). In anii `80 si `90, idealurile *hippie*-lor s-au dovedit naive si simpliste, si vitalismul lor a deschis calea manifestarilor nihilismului distrugerii, intr-o cultura de tineret mult mai fragmentata acum. Aici ne gasim astazi. Si dincolo de aceasta, spunea parintele Serafim, este Anarhia.

„Nihilismul timpurilor noastre se gaseste in toate”, scria parintele, „si cei ce nu aleg, cu ajutorul lui Dumnezeu, sa lupte impotriva lui, in numele deplinatatii Fiintei Dumnezeului celui viu, sunt inghititi deja de catre el. Am fost adusi la marginea prapastiei neantului si, fie ca ii recunosteam ori nu natura, vom fi inghititi de catre ea fara nadejde de scapare, prin afinitatea fata de neantul atot-prezent din noi – doar daca nu ne agatam prin credinta deplina si sigura (care, indoindu-se, nu se indoieste) in Hristos, fara de Care nu suntem nimic...”

„Interpretarile facile ale „crizei”, ale „alegerii” ce ne sta dinainte, abunda; a tine parte oricaror dintre aceste interpretari iluzorii este osandire. Adevarata criza este acum, precum a fost mereu, in launtrul nostru; este acceptarea sau negarea de catre noi a lui Hristos. Hristos este criza noastra; El cere de la noi totul sau nimic, si aceasta „problema” care ne-o infatiseaza este singura care are trebuinta de raspuns... Il alegem pe Dumnezeu, Care singur ESTE, sau pe noi, neantul, abisul, Iadul? Vremea noastra este intemeiata asupra neantului; dar acest neant, inexplicabil noua, infatiseaza, celor ce il pot inca percepe, criza tuturor oamenilor din toate vremurile, cu deplina claritate si inconfundabil. Vremea noastra spune, daca putem a o asculta, sa il alegem pe Dumnezeul cel viu.”

Trad. R. H.

Viata si practica ortodoxa:

Inaltarea cugetului, incalzirea inimii

de Parintele Serafim (Rose) din Platina

Nota editorului: Textul urmator a fost transcris de pe o caseta, ce cuprindea o discutie inregistrata la Manastirea Sfantului Gherman, din Platina, California, in 1977. De vreme ce cuvantarea Parintelui Serafim a fost mai mult una „ad-hoc” si cu o tenta informativa, aceasta transcriere este, desigur, mult mai „colocviala” si mai putin „finisata” decat scrierile sale alcatuite cu ingrijire. Aceasta cuvantare se mai deosebeste de majoritatea scrierilor sale prin faptul ca este

adresata unui grup anume de oameni: tinerii convertiti americani ce doreau sa isi inchine vietile slujirii lui Dumnezeu, unii dintre ei ca misionari ortodocsi.

Tema cuvantarii Parintelui Serafim este mesajul esential reiterat de-a lungul ultimei parti a vietii sale: anume, ca credinta crestinilor ortodocsi trebuie sa fie traitoare, calda si din adancul inimii, si nu rece, dura si exterioara. Parintele a realizat importanta acestei idei de-a lungul numerosilor si trudnicilor ani petrecuti ca misionar, ce i-au daruit o constientizare patrunzatoare a trebuintelor crestinilor ortodocsi contemporani si a primejdiilor cu care se confrunta acestia.

1. CREDINTA SI RATIUNEA

Scrierile filosofului rus Ivan Kireievski cuprind cateva idei fundamentale ce ne sunt foarte potrivite astazi. Disputa obisnuita dintre credinta si ratiune, scria el, nu este una corecta. Ratiunea este ceva ce trebuie inaltat la un nivel superior, si acest lucru incearca sa-l daruiasca Biserica Ortodoxa. Ratiunea in sine nu ofera nimic altceva decat o intelegere a acestui taram bi-dimensional, material, care ii preocupa pe majoritatea criticilor si carturarilor din Apus. Se gaseste, totusi, ceva dincolo de acesta. Potrivit gandirii apusene, daca mergi „dincolo" de acestea, trebuie de obicei sa negi ratiunea si sa „sari in intuneric". In Ortodoxie nu este asa, caci insasi pricina este atat de expusa Adevarului, incat incepe sa se inalte asupra sa.

Vom examina ce legatura are acest lucru cu crestinii ortodocsi, si indeosebi cu convertitii de cuget misionar.

2. FERVOAREA MISONARA

Exista multe discutii in lumea ortodoxa despre necesitatile de a-i converti pe oamenii din Apus, de a avea mai multe slujbe in limba engleza, de a depasi etnicismul din Biserica. Aceasta fervoare misionara pozitiva este un semn foarte bun (desigur, cu exceptia cazului in care exista comentarii negative). De fapt, precum spunea adesea arhimandritul Constantin (din Jordanville), cea mai potrivita vreme pentru activitatea misonara este chiar acum, caci cu cat devine America mai putin crestina, cu atat sporeste misiunea ortodoxa. Fervoarea noastra misionara pozitiva trebuie, totusi, sa fie calauzita de constientizarea vremurilor in care traim, caci astfel vom sti cum sa mantuim sufletele noastre si pe ale altora.

Este firesc ca cei ce sunt in Biserica lui Hristos, realizand ce inseamna a fi ortodox, sa nu se multumeasca a tine aceasta cunostiinta doar pentru ei. Stiind ca Ortodoxia este Adevarul pentru toti oamenii, ei o doresc si celorlalti: prietenilor si rudelor lor, si oricui isi tine inima deschisa catre ea. Totusi, precum putem observa, Biserica Ortodoxa este incoltita puternic de prigoana comunista, dintr-o parte, si de secularizare, dintr-alta. Situatia este, desigur, mult mai rea in Apus, care este guvernat de secularism (duhul desertaciunii lumesti, n.t.). Sub comunism, se poate suferi pentru Hristos si dobandi, astfel, ceva bun din aceasta; pe cand, sub influenta secularismului, crestinismul ortodox isi pierde savoarea si cei credinciosi ajung intocmai cu ceilalti din lume. In cazul din urma, numerosi protestanti ii fac de rusine pe multi dintre ortodocsi, deoarece au fervoare si dragoste pentru Hristos, fara macar sa cunoasca ce este Biserica Lui.

Totusi, aceste cazuri nu ar trebui sa influenteze in nici un fel fervoarea noastra misionara. (Acelasi lucru poate fi spus si referitor la situatia cu care se confrunta multi convertiti de limba engleza, de a fi nevoiti sa participe la slujbe tinute intr-o limba straina). Trebuie sa ne aducem aminte ca Hristos nu asteapta de la noi fervoare misionara, ci o viata schimbata si o inima fierbinte. Fervoarea misionara este pe cel de-al doilea plan, la suprafata. Vedem nenumarate exemple de oameni cu o mare fervoare misionara, care nu au dat prioritate planului launtric, al schimbarii sinelui, incalzindu-si inimile si inaltandu-si cugetele la un nivel superior, asa cum spune Kireievski. Acesti oameni ajung „arsi" si neroditori, iar unii chiar parasesc Biserica.

3. STABILIREA PRIORITATILOR

Dar cum incepe cineva sa-si randuiasca lucrurile dupa prioritati? Putem invata din problemele ortodoxiei contemporane, care ne infatiseaza roadele stabilirii unor prioritati gresite.

Fratia noastra (Sf. Gherman al Alaskai, n.t.) se afla in legatura cu multi oameni din Grecia, si primim de la ei scrisori scrise din inima. Ne spun lucruri importante despre situatia actuala din Grecia, unde, din anii 1920, exista o schisma intre Biserica de calendar nou, care umbla caile lumii, si Biserica de calendar vechi, care doreste sa fie credincioasa Sfintilor Parinti. In ultimul timp, Biserica de calendar vechi a primit niste convertiti influenti, ce au un duh misionar plin de ravna, asemanator celui al tinerilor nostri americani, ce vor sa faca cunoscuta Ortodoxia compatriotilor lor.

Catre ce poate duce aceasta fervoare? In Grecia, ravna pentru canoane si pentru Sfintii Parinti a produs unele rezultate neplacute, negative. Grupuri dupa grupuri au inceput sa se separe unele de celelalte, deoarece se socotesc unii pe altii insuficient de ravnitori. Fiecare ii acuza pe ceilalti ca nu pun accent pe lucrurile corecte, ca nu au o relatie potrivita cu celelalte Biserici Ortodoxe etc.

Cunoastem un caz tragic, cel al unui teolog grec foarte bun, care si-a parasit jurisdictia deoarece, in altarul uneia dintre bisericile acesteia, se gasea o icoana a Sfintei Treimi infatisandu-l pe Dumnezeu Tatal ca cel Vechi de Zile. „Necanonic!”, a spus el, „Canoanele sunt impotriva!” Fapta sa arata ca nu a dat prioritate unui lucru anume. Este un fapt ciudat, nu numai pentru ca acest om era foarte invatat, ci si fiindca traia intr-o tara care este ortodoxa de aproape doua mii de ani. Ce sansa avem noi in America, care este aproape pagana si neluminata de Ortodoxie, daca oameni sporiti din Grecia sunt astfel?

4. PARERI OMENESTI

Avem un prieten in Muntele Athos care urmareste de multi ani situatia din manastirile grecesti. Se duce in locuri unde, de pilda, cineva a devenit un "gheronda" faimos, cu numerosi ucenici. Observandu-i pe acesti "stareti", el a ajuns la concluzia ca adesea oamenii de acolo isi inchipuie si zamislesc fantezii, ca si oricare altii. Au anumite pareri despre cineva, pe care le raspandesc pretutindeni, in jurul acestuia, transformandu-l dintr-odata intr-un „batran sfant”, cu o multime care se strange imprejurul lui. In realitate, nu exista nici o pricina pentru acest fapt – sunt multe persoane sfinte carora nimeni nu le da vreo atentie. La Muntele Athos, se poate vedea acest lucru in cazul unui Batran numit Teodosie, un om foarte sfant, care a scris un jurnal despre cum s-a rugat cu Rugaciunea lui Iisus, la un nivel foarte sporit. Nimeni nu stie nimic despre el, in timp ce toata lumea a auzit de altii, deoarece li s-a „facut reclama” si toti ii dau crezare.

Printre noi, convertitii apuseni la Ortodoxie, tendinta aceasta – de a asculta o parere pe care cineva a raspandit-o si de a-i da crezare – este foarte puternica. Totusi, nu aceasta este ceea ce ar trebui sa facem. Ar trebui sa ne folosim mintea, incercand sa ne inaltam inimile la un nivel la care sa putem simti mai profund Ortodoxia. Este imperios necesar, in aceste vremuri, sa avem un discernamant patrunzator.

5. PARINTI RECENTI

Cursele mentionate pana acum, care in Grecia au dus la schisme intre oameni ce au fost ortodocsi intreaga lor viata, sunt pricinuite de lipsa acelui lucru despre care scria Kireievski si pe care incerca sa-l incurajeze. Acel cleric pe care il cunoastem, din Sfantul Munte, dupa ce a analizat tot felul de factiuni, lupte, „stareti sfinti” s.a.m.d. din randul grecilor, spune ca acestora le lipseste un lucru fundamental: ei nu au avut, in secolul al 19-lea, niste episcopi precum Ignatie Briancianinov sau Teofan Zavoratul [1].

Aceste doua figuri sunt marturii vii ale lucrului despre care scria Kireievski. Ei sunt Parinti Ortodocsi de data recenta, din Rusia, care au pasit pe deplin in duhul Sfintilor Parinti. Au vorbit oamenilor in limbajul vremurilor lor, o perioada foarte apropiata secolului nostru al 20-lea. Toate ispitele vremurilor noastre le-au fost cunoscute, mai ales episcopului Ignatie, care i-a citit pe toti scriitorii apuseni, a fost el insusi inginer si a cunoscut toate teoriile moderne ale matematicii si ale calculelor. Cunoscand situatia actuala si intreaga intelepciune a Apusului, ei au infatisat acestor timpuri predania ortodoxa si au raspuns la tot felul de argumente. Episcopul Ignatie, de pilda, a scris un volum asupra iadului si a starii sufletului dupa moarte, talcuind invatatura ortodoxa intr-un mod care sa fie pe intelesul omului apusean [2]. Acesti parinti, ca si altii care le-au citit scrierile si i-au urmat, ne-au inmanat Ortodoxia intr-un chip foarte accesibil.

6. INTELEPCIUNEA EXTERIOARA

Daca duhul autentic al Ortodoxiei nu ne este transmis astfel, apare ispita de a urma „intelepciunea exterioara", intelepciunea acestei lumi. Atunci, venind catre Ortodoxie, vom alerga dupa lucruri exterioare: icoane bune, slujbe minunate dupa Tipic, biserici frumoase, dupa felul corect de a canta, de a face danii... Toate aceste lucruri sunt minunate si bune, dar nu ne putem apropia de ele fara sa stabilim ca fiindu-ne prioritar a avea o inima calda, crestina si a purta lupta launtrica prin care sa dobandim smerenia. Daca neglijam aceste prioritati esentiale, atunci toate aceste lucruri minunate pot fi asezate intr-un muzeu al antichitatilor ortodoxe, asa cum istoriseste filosoful Vladimir Soloviev – si acest lucru va fi pe placul Antihristului.

Antihristul trebuie inteles ca fiind un fenomen spiritual. De ce va vrea toata lumea sa i se inchine? Este vadit, din pricina faptului ca in launtrul sau se gaseste ceva care raspune la ceva din launtrul nostru – acel ceva fiind lipsa lui Hristos din noi. Daca i ne vom inchina (Dumnezeu sa ne fereasca de asa ceva!), va fi deoarece vom simti o atractie catre un anumit lucru exterior, care s-ar putea infatisa ca fiind chiar crestin, de vreme ce „Antihrist" inseamna cel ce este „in locul lui Hristos" sau arata precum Hristos. Astfel, ne vom pierde cu desavarsire mantuirea, urmandu-i celui ce este in locul lui Hristos, si care ne va duce in ratacire. Desigur ca Antihristul poate veni doar dupa ce intreaga lume a auzit de Hristos; prin urmare, alegerea din urma va fi facuta intre Hristos si Impostor - si aproape intreaga lume ii va urma Fiarei.

Cum sa ne impiedicam de la a savarsi aceasta, de la a urma „intelepciunii exterioare"? Trebuie mentionat ca putem fi prinsi de ea, chiar daca am ajuns cuprinsi de idei inalte. Este la moda acum sa se invete despre Rugaciunea lui Iisus, sa se citeasca *Filocalia*, sa se faca o „intoarcere la Parinti". Aceste lucruri nu ne vor mantui – sunt exterioare. Ele ne pot fi de folos daca sunt intrebuintate potrivit, dar daca devin o patima, daca devin cel dintai lucru dupa care umblati, atunci ajung sa fie exterioare, ducandu-ne nu catre Hristos, ci catre Antihrist.

Daca esti foarte preocupat sa ai icoane canonice si incepi sa spui: „In biserica voastra exista o icoana intr-un stil gresit!", trebuie sa te controlezi si sa fii mai grijuliu, deoarece pui accentul pe ceva exterior. De fapt, daca ar exista vreo biserica care sa aiba doar icoane in stilul „incuviintat", aceasta ar putea fi privita, pe drept cuvant, cu suspiciune. Exista un caz (unul din multe) al unei biserici ce avea icoane rusesti vechi, originale – unele bune si altele mai degraba de prost gust, pictate intr-un stil relativ nou – si o persoana zeloasa le-a dat jos si a asezat in locul lor noi icoane de hartie, „traditionale". Si care a fost rezultatul? Cei de acolo si-au pierdut legatura cu traditia, cu oamenii care le-au daruit Ortodoxia - atunci cand au inlocuit icoanele originale, inaintea carora credinciosii s-au rugat vreme de secole.

O icoana este, inainte de toate, ceva inaintea careia sa te rogi. Lucrul acesta l-a afirmat odata arhiepiscopul Ioan (Maximovici) [proslavit ca Sfant de Biserica Rusa de peste granite – *n. ed.*], cel ce a fost presedintele unei societati din San Francisco, inchinata restaurarii icoanelor vechi. Unul din

membri, care era plin de ravna pentru vechiul stil al icoanelor, a dorit ca arhiepiscopul sa dea un *ukaz* in eparhie pentru a fi ingaduite doar aceste icoane, sau macar sa exprime o hotarare, cum ca aceasta era pozitia incuviintata oficial. Intr-un fel, intentia acestui om parea buna. Insa arhiepiscopul Ioan i-a spus: „Ma pot ruga si inaintea uneia, ma pot ruga si inaintea celeilalte". Lucrul important este sa ne rugam, nu sa ne mandrim ca avem icoane canonice.

Pana acum, am citat exemple contemporane ale „intelepciunii exterioare" in Ortodoxie, dar se gasesc ilustrari folositoare ale acesteia si in trecut. Una dintre acestea se afla in sfaturile duhovnicesti ale avvei Dorotei, un Parinte al pustiei din Gaza veacului al 6-lea. „Cunosc un om", scrie Dorotei, „care a ajuns intr-o stare ticaloasa. Dintru inceput, daca vreunul din fratii sai ii graia ceva, obisnuia a-i raspunde: „Cine-i el? Doar nu-i [Sfantul] Zosima ori vreunul dintr-ai sai". Apoi incepea a-i injosi, graind: „Dar cine-i Macarie [cel Mare], totusi? Niciunul nu este bun spre ceva, poata fara de Vasilie [cel Mare] sau Grigorie [Teologul]". Iar apoi, la putina vreme, a inceput sa-i defaime si pe acestia, glasuind: „Cine-i Vasilie? Cine-i Grigorie? Nimeni nu e vrednic, fara numai [Apostolii] Petru si Pavel". Si spusu-i-am: „Cu adevarat, frate, curand ii vei dispretui si pe acestia". Si, credeti-ma, in putina vreme a inceput a grai: „Cine-i Pavel? Cine-i Petru? Nu-i nimeni, fara numai Treimea cea Sfanta!" Iar astfel, intru sfarsit, ridicatu-s-a improtiva lui Dumnezeu – si acolo s-a oprit!" [4]

Acest calugar a sfarsit astfel deoarece incepuse cu iubire de sine in launtrul inimii sale si nu a vrut cu adevarat sa se schimbe; vroia sa urmeze un anumit lucru exterior. Vedem aceeasi atitudine in zilele noastre, ce da glas unora ca acestea: „Toata lumea il stie pe Sfantul Simeon Noul Teolog. O, da! Il vom urma. Sfantul Grigorie Palama. Da! Da, e cel mai bun! Da! Si toti Parintii isihasti... Isihasm! si Rugaciunea lui Iisus", si alte subiecte sporite – toate acestea sunt doar la suprafata.

7. A FI LEGAT CU TRECUTUL

Astfel de consideratii ar trebui sa ne faca sa-i pretuim si mai mult pe Parintii veacurilor recente (insa fara a-i transforma si pe ei intr-o moda!), care ne-au transmis Ortodoxia si ne invata cum sa ne apropiem cu cumpatare de Parintii vremurilor mai timpurii. Trebuie sa privim la noi insine: daca vedem ca avem ravna pentru Ortodoxie si inca nu suntem „legati" de linia care duce inapoi la Ignatie Briancianinov si Teofan Zavoratul, suntem in primejdie sa nu fim legati deloc de Parinti [5]. Ar trebui sa existe o linie neintrerupta.

Mai putem inca gasi preoti „obisnuiti" de parohie, unii dintre ei din Lumea Veche, care nu s-ar gandi nicicand sa faca schisme si factiuni, sau sa excomunice (afuriseasca) pe cineva din pricina strictetii, care sunt indelung-rabdatori, care adesea nu spun nimic si sunt, prin urmare, criticati sau trecuti cu vederea. Aceste critici sunt superficiale: trebuie sa cautam mai profund ca sa gasim ceva anume in acesti pastori si in Biserica, ceva ce nu este prea vadit din afara – chiar aceasta „legatura" cu trecutul.

Nu veti gasi multi oameni care sa va talcuiasca in amanunt aceasta. Trebuie, oriunde ati fi, sa incercati sa primiti acele lucruri care nu pot fi transmise intotdeauna prin vorbe. Aceste lucruri sunt insesi caracteristicile ce provin dintr-o inima calda si iubitoare: indelunga-rabdare, ingaduinta, ravna (dar nu una care sa devina critica fata de ceilalti).

De indata ce incepi sa afirmi ca „Acesti oameni nu fac lucrurile asa cum trebuie", trebuie sa te opresti si sa-ti dai un avertisment launtric. Chiar daca e adevarat – asa cum se intampla adesea, intr-o anumita masura – aceasta atitudine critica este un lucru extrem de negativ care nu te va duce nicaieri. In cele din urma, te-ar putea aseza in afara intregii Biserici. Asadar, trebuie sa iti aduci aminte sa nu judeci sau sa te crezi atat de intelept incat sa „stii mai bine". Din contra, incearca sa inveti, poate fara cuvinte, de la unii dintre oamenii pe care ii critici.

Ravna si entuziasmul nostru trebuiesc temperate de intelepciunea care ne vine prin Ignatie Briancianinov si Teofan Zavoratul, poate chiar si prin cel mai simplu preot de parohie, pe cai pe care trebuie sa fim indeajuns de subtili si rafinati pentru a le discerne, chiar daca nu ni se spune despre ele.

8. DEPASIREA IMPIETRIRII INIMII

Ceea ce spune Kireievski este foarte important: trebuie sa ne dezvoltam in launtrul nostru o filosofie ortodoxa de viata. Totul se gaseste la Sfintii Parinti, dar trebuie sa avem motivatia potrivita pentru a ne indrepta catre ei. Poti deschide Sfintii Parinti si avea aceeasi problema pe care o ai cu Scripturile: ai nevoie de cineva care sa ti le talcuiasca, deoarece ai gasit ceva neclar, sau nu detii intregul context, sau nu stii cum sa intelegi ce-a spus un Parinte, contrar a ceea ce a spus altul, si crezi ca ar putea exista o contradictie, si tot asa.

Poate exista un intreg taram al confuziei la Sfintii Parinti, prin urmare nu trebuie sa ii abordam cu obisnuita noastra cugetare rationalista. Trebuie sa incercam sa ne inaltam cugetele la un nivel superior, si calea spre a savarsi aceasta este sa ne inmuiem inima si sa o facem mai flexibila. Exista multe exemple in lumea protestanta, in care oamenii au inimi foarte blande si sunt, din dragoste pentru Hristos, buni cu ceilalti oameni. Ca ortodocsi, nu trebuie sa credem ca putem fi duri, reci si corecti, ramanand pe mai departe crestini. Nu acestea sunt temeliile crestinismului.

Un filosof pre-crestin din China, pe nume Lao Tzu, invata ca lucrurile cele mai slabe biruiesc asupra celor mai puternice. Exista un astfel de exemplu chiar aici, la manastirea noastra: stejarii, care sunt foarte puternici si de neclintit, se prabusesc intotdeauna, rupandu-si crengile, in vreme ce pinii, care sunt mai flexibili, se prabusesc mult mai rar inainte de a putrezi.

Putem observa acelasi lucru in viata oamenilor. Cel ce crede in ceva atat de patimas incat iti va „taia capul” daca nu esti de acord cu el, isi arata slabiciunea. Este atat de nesigur de sine, incat are nevoie sa te converteasca pe tine, pentru a se asigura pe el insusi ca crede. Formele contemporane de „super-ravna” (zelotism) din Biserica, ce sunt propagate de oameni care vor cu disperare sa se afle de partea cea dreapta, sunt de fapt incarcate cu slabiciune si nesiguranta.

Nevoia de a fi „drept” se gaseste, si ea, la suprafata crestinismului. Este importanta, dar nu de o importanta primordiala. Intaietatea o are inima, care trebuie sa fie blanda si calda. Daca nu avem aceasta inima calda, trebuie sa il rugam pe Dumnezeu sa ne-o daruiasca, nevoindu-ne sa savarsim acele lucruri prin care o putem dobandi. Mai mult, trebuie sa constientizam ca *nu o avem* – ca *suntem* reci. Astfel, sa nu incredem ratiunii si concluziilor mintii noastre logice, privind un lucru fata de care trebuie sa fim oarecum „slobozi”. Daca facem astfel, intrand in viata sacramentala a Bisericii si primind harul lui Dumnezeu, Dumnezeu Insusi va incepe sa ne lumineze.

9. SIMPLITATEA

Desi toate primejdiile mentionate pot parea inspaimantatoare, in realitate nu sunt asa. Chestiunea este una extrem de simpla. Deoarece suntem atat de complicati, cu mintile noastre moderne si reci, socotim ca trebuie sa gasim raspunsul undeva si sa il aratam cu degetul. Complexitatea intra in scena atunci cand ne consideram a fi inteligenti.

Singurul lucru care ne poate izbavi este simplitatea. O putem dobandi, daca ne rugam lui Dumnezeu in launtrul inimii sa ne faca simpli; daca nu ne consideram a fi atat de intelepti; daca, atunci cand se pune o intrebare precum „Putem zugravi o icoana a lui Dumnezeu Tatal?”, nu vom sari sa raspundem: „A, bineinteles ca nu! – cutare si cutare Sinod a spus asa si asa, canonul numarul cutare”. Si astfel, avem de ales intre a-i excomunica pe toti ceilalti, „cunoscand” ca avem cu siguranta dreptate – caz in

care am „intrecut masura” – si intre a ne opri si a declara: „Ei bine, nu cred ca le stiu chiar pe toate...” Cu cat avem mai mult aceasta a doua atitudine, cu atat vom fi mai feriti de primejdii duhovnicesti.

Accepta, pur si simplu, credinta pe care ai primit-o de la parintii tai. Daca se afla in apropiere vreun preot cu inima simpla, multumeste-i lui Dumnezeu. Socoteste ca deoarece esti atat de complicat, „intelectual” si capricios, ai avea multe de invatat de la el. Cu cat sporesti in Ortodoxie, citind, mergand la Biserica, din contactul cu alti ortodocsi, cu atat vei putea sa-ti „gasesti calea” in intregul taram al Ortodoxiei. Vei incepe sa vezi intelepciunea din spatele lucrurilor si a oamenilor pe care inainte i-ai respins. Vei incepe sa vezi ca, chiar daca oamenii ce poarta legatura cu trecutul nu sunt „intelepti” in mod constient, totusi Dumnezeu calauzeste Biserica. Stim ca El este cu Biserica Sa pana la capat; nu exista nici un motiv sa „intrecem masura”, sa cadem in apostazie si erezie.

Daca urmam calea simplitatii – neincrezandu-ne intelepciunii noastre, facand tot ce putem, dar constientizand ca mintea noastra, fara de incalzirea inimii, este o unealta foarte slaba – atunci se va petrece acel lucru despre care vorbea Kireievski: va incepe sa se formeze in noi o filosofie ortodoxa de viata.

Ne confruntam cu aceleasi piedici cu care s-a confruntat si Kireievski, doar ca intr-o masura mai mare. Vietuind in mijlocul culturii apusene, trebuie sa incercam sa asimilam o filosofie si o teologie provenita de acum aproape 2000 de ani, ce a ajuns cu totul indepartata si straina de lumea aceasta. Filosofia noastra ortodoxa nu trebuie sa devina o parte a unui fel de cult sau secte, ci mai degraba parte a vietii noastre cotidiene. Facand pasi mici si fara a crede ca putem ajunge undeva dintr-o saritura, putem pasi drept in Imparatia Cerurilor – si nu exista nici o pricina, pentru nimeni, sa piarda drumul.

NOTE

1. O parte din scrierile acestor doi Parinti cuprind: *Arta rugaciunii*, o antologie a multor sfaturi duhovnicesti ale ambilor Parinti; *Rugaciunea lui Iisus*, de Episcopul Ignatie; *Arena*, de Episcopul Ignatie; *Razboiul nevazut*, revazut de Teofan Zavoratul; precum si *Parintii timpurii ai Filocaliei* si *Scrieri din Filocalie despre rugaciunea inimii*, compilate si editate de Teofan Zavoratul. Alte carti ale Sf. Teofan sunt *Calea spre mantuire* si *Viata duhovniceasca si cum sa o traim*.
2. Numeroase pasaje din acest volum au fost traduse si incluse de parintele Serafim in cartea sa *Sufletul dupa moarte*.
3. O legatura contemporana directa cu acesti Parinti a fost arhiepiscopul Averchie al Jordanville-ului (+ 1976). A fost ucenic al arhiepiscopului Teofan al Poltavei, care a fost la randul sau ucenic al lui Teofan Zavoratul.
4. Dorotei al Gazei, *Cuvantari si ziceri* (*Discourses and Sayings,* Cistercian Publications, 1977, p. 97).
5. Sf. Simeon Noul Teolog exprima aceasta, astfel: „Un om care nu-si manifesta dorinta de a fi legat de cel mai recent dintre sfinti in dragoste si smerenie deplina, datorata unei neincrederi in sine, nu va fi legat nicicand de sfintii de mai dinainte si nu va fi primit ca un urmator al lor, chiar daca crede ca are toata credinta si dragostea cu putinta pentru Dumnezeu si pentru toti sfintii Lui. Va fi izgonit dintre ei, ca unul ce a refuzat sa ocupe cu smerenie locul randuit lui de catre Dumnezeu, mai inainte de vremuri, si sa se lege de cel mai recent sfant, precum a voit Dumnezeu”. (*Scrieri din Filocalie despre rugaciunea inimii - Writings from the Philokalia on Prayer of the Heart,* Faber and Faber, London, 1979, p. 135).

Acest articol a fost publicat initial in *The Orthodox Word*.

Trad. de Radu Hagiu